

Begrensninger ved konvensjonell krigføeringsstrategi mot Taliban i Faryab

*Årsaksforklaring på hvorfor konvensjonelle
krigsstrategier ikke har gitt ønskede
resultater i Afghanistan*

Joakim Tempelen Bakka

Masteravhandling ved statsvitenskapelig institutt

UNIVERSITETET I OSLO

[Vår 2013]

Begrensninger ved konvensjonell krigføeringsstrategi mot Taliban i Faryab

Årsaksforklaring på hvorfor konvensjonelle krigsstrategier ikke har gitt ønskede resultater i Afghanistan.

Joakim Tempelen Bakka

Masteravhandling ved statsvitenskapelig institutt

UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2013

© Joakim Tempelen Bakka

2013

Begrensninger ved konvensjonell krigføeringsstrategi mot Taliban i Faryab

Joakim Tempelen Bakka

Antall ord: 32 912

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne studien har som formål å belyse hvordan Talibans strategi og ideologi, afghanske samfunnsforhold og intervensjonsstyrkenes begrensede ressurser, har ført til at resultatene av den norske innsatsen i Faryab tilsynelatende har uteblitt. Herunder hvordan tilstedeværelsen av sterke motstående ideologiske krefter skaper motsetninger, i hvilken grad motstående verdikulturer og tradisjoner utfordrer rammeverket for COIN og hvorfor Norges egen håndhevelse av verdier og rettigheter har skapt utfordringer i Faryab.

COIN innebærer føringer for en helhetlig tilnærming for internasjonale stabiliseringsstyrker i en konflikt mellom en vertsmyndighet og opprørsstyrker. Dette innebærer en samordnet strategi for et militær- sivilt samarbeid, med både militære-, humanitære- og utviklingsbidrag. Én av de mest fremtredende arenaene for COIN- operasjoner i verden i dag, er i den konfliktfylte Midtøsten- regionen. Hovedutfordringen med dette området er dype demografiske motsetningene i forhold til religion, politikk, kultur, kjerneverdier og tradisjon, mellom Vesten og lokalbefolkningen. Trusler fra Midtøsten er i all hovedsak preget av en dyp og radikal islamistisk forankring, noe som gir dem et svært effektivt rekrutterings- og mobiliseringsgrunnlag for en uskolert og fattig lokalbefolkning.

Den internasjonale stabiliseringsoperasjonen i Afghanistan har nå vart i over tolv år, Norges bidrag som PRT- leder for Meymaneh leir og Faryab provins tok til i 2005 og ble avviklet oktober 2012. I løpet av denne perioden ble det brukt store midler i form av økonomiske bidrag, militære ressurser, samt humanitært utviklings- og bistandsarbeid fra norsk side. På tross av de respektable ressursene som ble tatt i bruk, har i midlertidig utviklingen i provinsen vært begrenset og ambisjonene satt av ISAF og Norge uteblitt. Det har vært lyspunkter i form av utvikling i enkelte områder, men den totale situasjonen er langt fra oppløftende. Samtidig er Taliban i høyeste grad fremdeles en maktfaktor i regionen og de norsk- afghanske sikkerhetsstyrkene har ikke lyktes med å få bukt med den sikkerhetstrusselen denne organisasjonen representerer.

Det er flere årsaker til at strategien i Faryab ikke har gitt de resultatene som opprinnelig var planlagt. Den norske tilnærmingen til driften og utførelsen av PRT- oppdraget hadde sine mangler og var på flere måter preget av naivitet fra norske myndigheter, hovedsakelig knyttet til Norges behov for, selv i krig, utelukkende å fremstå som en fredsnasjon. Det kan argumenteres for at nødvendige tiltak ikke ble gjort. Militære tiltak ble satt i skyggen av

nødvendigheten for å kunne forsvare vår tilstedeværelse i et krigsteater, og målene satt for Faryab provins var urealistisk optimistiske. Den demografiske og geografiske sammensetningen av provinsen har også vist seg å medføre utfordringer for utviklingen. Den afghanske stammetradisjonen er rigid, makt er fremdeles bundet til relasjoner heller enn posisjoner og dype tradisjonelle røtter havner gjerne i konflikt med de vestlige verdiene ISAF har søkt å innføre.

I tillegg til de to overnevnte dimensjonene, eksisterer det også en tredje dimensjon. Taliban i Faryab har vist seg å være langt mer overlevelsedyktig og ressurskrevende enn opprinnelig antatt. Taliban fikk sakte, men sikkert, festet et grep rundt strategiske områder og forhindret en helhetlig utvikling av provinsen. Strategien og virkemidlene deres ovenfor lokalbefolkningen, spilte både på de tradisjonelle verdiene i det afghanske samfunnet og den dype religiøse tilhørigheten til den afghanske befolkningen. Taliban representerte en alvorlig trussel mot både ISAF og de afghanske sikkerhetsstyrkene. En tilsynelatende manglende respekt for krigens folkerett og menneskerettigheter, samt fraværet av begrensninger for krigføring, gjorde at Taliban kunne benytte seg av alle tilgjengelig virkemidler i kampen mot styringsmakten. Opprørernes allsidighet og mobilitetsevne, gjorde det svært vanskelig, om ikke umulig, å bekjempe dem militært.

Norge har vært involvert i en COIN konflikt, selv om det politisk sett har vært vanskelig for de norske myndighetene å svelge. Vårt samarbeid med lokale myndigheter og afghanske sikkerhetsstyrker, er selve definisjonen på COIN. COIN innebærer at aktørene søker å nedkjempe hverandre strategisk ved å fokusere på sine komparative fortrinn. I motsetning til et rent fokus på militære bidrag, inkluderer COIN også humanitære, sosiale og økonomiske strategier for å vinne befolkningens gunst. "Den norske modellen" brukt i Faryab, sto for et skarpt skille mellom de militære og sivile virkemidlene. Dette er nytt i forhold til strategien det norske forsvaret brukte i tidligere operasjoner som i Kosovo og Libanon. Formålet med den nye tilnærmingen var at den afghanske befolkningen skulle knytte utvikling til sine egne myndigheter framfor fremmede militærstyrker, men de nødvendige resultatene uteble.

Taliban sto i utgangspunktet tilsynelatende svakt i Faryab- provins, men årsakene for rekruttering og mobilisering for opprøret var tilstedeværende fra første stund. Da Ghowrmach- distriktet i naboproinsen Badghis ble innlemmet i Faryabs ansvarsområde i 2008, samtidig som Taliban ble stadig hardere presset sør i Afghanistan, økte opprørsaktiviteten kraftig i provinsen. Den strategiske tilnærmingen til Taliban i Faryab var

preget av en todelt tilnærming, tilknyttet både lidelsen påført den pashtunske folkegruppen og en islamistisk mobilisering. Taliban har hatt en mer ideologisk rettet strategi i Faryab og de andre nordprovinsene enn den mer rene etniske rekrutteringsstrategien i sør. Opprøret er ikke enhetlig og representerer flere ulike motivasjonselementer, men et fellestrekk dem alle er at Taliban har innlemmet de i sin strategi.

En forutsetning for suksessfull COIN er at opprørerne isoleres fra befolkningen og at befolkningen er lojal ovenfor myndighetene. De norske- afghanske styrkene i Faryab har arbeidet for å oppnå disse denne forutsetningen, men har ikke lyktes. Taliban var kun delvis isolert til deler av det pashtunske beltet i Faryab, men opererte også tidvis utenfor disse områdene, inn i områder som i utgangspunktet skulle være under afghansk kontroll. I tillegg har de aktører rundt i hele provinsen som utfører propagandavirksomhet og mindre operasjoner. For å gjøre situasjonen mer uoversiktlig opererte gjerne uavhengige opprørsgrupper med egne agendaer også under Talibans navn. Lokalbefolkningen benyttet også gjerne begrepet Taliban om alt av uromomenter i nabolaget, om det skulle være en irriterende nabo eller en kriminell bande, for å få midlertidige sikkerhetsstyrker til sin landsby.

Lojaliteten og legitimiteten til de afghanske myndighetene var utfordret av deres manglende evne til å tilføre sikkerhet og stabilitet. Den afghanske befolkningen er krigstrett og handler i all hovedsak pragmatisk. Langsiktige løsninger og lovnader om ytringsfrihet falt gjerne gjennom når de først og fremst trengte livsviktige ressurser som mat og drikke. Det spilte gjerne i liten grad noen rolle om ressursene kom via myndighetene, Taliban eller en lokal krigsherre, så lenge de kom. Når de i tillegg ofte måtte velge mellom å søke støtte hos en myndighetsperson med fremmede verdier eller en lokal konservativ mullah, så valgte de gjerne sistnevnte. Legitimiteten til provinsmyndighetene ble utfordret ved at de måtte stå for fremmede verdier, mens Taliban utnyttet tilgangen til de konservative religiøse lærde.

Taliban har utført et gjennomført opprør i Faryab, der de har spilt på verdier som tradisjonelt sett står sterkt i provinsen. De norske- afghanske styrkene har etter alt å dømme oppnådd så gode resultater som de kan, men har vært begrenset av mangel på ressurser og idealisme. Fokuset på en ideologisk konflikt mellom det konservative islam og vestlige verdier, har presset mange premissleverandører mot Taliban. Utfallet av konflikten virker å ha vært preget av en manglende forståelse for den afghanske kulturen og Talibans kapasitet. Etter at de norske styrkene forlot Faryab, viser utviklingen at de afghanske sikkerhetsstyrkene ikke var rede til å få ansvaret alene.

Forord

Denne studien er skrevet av forfatteren som en masteravhandlingstese ved institutt for Statsvitenskap på Universitetet i Oslo (UiO). Studien tar for seg årsaker knyttet til Taliban, Norge og afghanske samfunnsforhold som kan forklare at innsatsen i Faryab ikke har ført frem til å bekjempe opprøret og skape stabilitet i den irregulære konflikten som fant sted i Afghanistan i perioden 2001 til 2013. Målet er å finne årsaksforklaringer for de manglende resultatene ved å se på utfordringene til de norske og afghanske sikkerhetsstyrkene i Faryab-provinsen, i perioden fra 2006 til 2013.

Arbeidet med oppgaven fant sted i perioden september 2012 til mai 2013 og inkluderer analyser av sekundærlitteratur, samt bidrag fra samtaler og intervjuer. Først og fremst ønsker jeg å rette en stor takk til Anders Kjølberg, min veileder for prosjektet, for gode råd angående utforming av problemstillingen, informasjonsavgrensning, kilder for litteratur og ikke minst, for å ha satt meg i kontakt med informanter som ga meg verdifull primærkunnskap om temaet. Derneft vil jeg takke tidligere ansvarshavende for Afghanistan-erfaringene Stig Asak for korte tanker rundt teamet, og for å ha satt meg i kontakt med Major Torgeir Menne ved Krigsskolen. En stor takk til Menne for å ha tatt seg tid til en samtale og stille opp for et intervju. Den samme takken retter jeg til Major Ola Kjørstad, som sammen med Menne stilte opp for intervju.

Jeg setter pris på at Odd Andreas Søbstad ved Forsvarets Stabsskole sa seg villig til å gjennomføre en samtale og et intervju om emnet sett fra en tidligere PRT- sjefs ståsted. Universitetet i Oslo, det statsvitenskapelige institutt og dets assosierte medarbeidere fortjener også honnør for å ha lagt til rette for et godt studiemiljø med god fagkompetanse. Selv om en masteravhandling i stor grad avhenger av studenten selv, er et kompetent og tilgjengelig studiemiljø av vesentlig verdi for enhver masterstudent. Til slutt ønsker jeg å takke det generelle fagmiljøet rundt sikkerhetspolitikk og krigsstrategi for å ha lagt et så godt grunnlag for denne analysen. Denne avhandlingen har vært spesielt krevende i form av avgrensning og spesifisering, samt å sette Norges bidrag i Afghanistan inn i et COIN- perspektiv. Alt i alt mener jeg at den er gjennomført i en slik grad at den kaster lys over problemstillingen og besvarer et aspekt ved konfliktens utfordringer som kanskje ikke er like ofte belyst.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
	1.1 Avklaring rundt begreper og definisjoner	4
	1.2 Intervensjonen av Afghanistan.....	5
2	Metode.....	7
	2.1 Datainnsamling.....	8
	2.2 Valg av case	9
	2.3 Begrensninger og omfang	10
3	COIN- doktrinen - Det teoretiske rammeverket.....	12
	3.1 Militærdoktriner	13
	3.2 NATO- doktrinen - AJP- 3.4.4.....	14
	3.3 COIN- doktrinens prinsipper.....	14
	3.4 Operasjonalisering av teorien.....	18
	3.5 Opprørsdoktriner - Taliban i en bredere kontekst	19
4	Taliban etter intervensjonen	21
	4.1 Opprørsbevegelsen Taliban.....	22
	4.2 Talibans mål og ideologi	24
	4.3 Verdihierarki og legitimitet	26
	4.4 Betydningen av den islamistiske forankringen	28
5	Den ”norske” Faryab- provinsen.....	33
	5.1 Norge i Faryab.....	33
	5.2 Norsk PRT - ”Den norske modellen”	36
	5.3 Etnisk fordeling i Faryab.....	40
	5.4 Utviklingen i Faryab.....	41
	5.5 Den politiske fragmenteringen i Faryab	43
6	Taliban i Faryab	47
	6.1 Grupperinger tilknyttet Taliban i provinsen.....	47
	6.2 Talibans fotfeste i befolkningen.....	51
	6.3 Talibans strategi i nordområdene	54
7	Effektiviteten til COIN- doktrinen i Faryab	60
	7.1 Legitimitet	61
	7.2 Isolering.....	68

8	Konklusjoner	77
	Litteraturliste	80
	Vedlegg	86

1 Innledning

Denne studien handler om på hvilken måte Talibans strategi og ideologiske fundament har vært ført til at de norske styrkene ikke har oppnådd tilstrekkelige resultater i Faryab. Våren 2012 besluttet norske styresmakter å avslutte sitt militære bidrag i Afghanistan. Uttrekningen som tok til høsten samme år, markerte slutten på et over åtte år langt militært engasjement i Faryab- provinsen, nordvest i landet. Den ISAF- ledede stabiliseringsoperasjonen hadde som hensikt å bekjempe Taliban og skape fred, stabilitet og demokrati i Afghanistan. Meldingen markerte ikke bare starten på uttrekningen av norske soldater, men også tiden for å gjøre seg opp en mening om vår tilstedeværelse i landet har hatt ønsket effekt. Har norske styrker suksessfullt redusert tilstedeværelsen av Taliban i området og forbedret situasjonen i Faryab?

Anders Kjølborg omtaler i kapittel tre av Tore Nyhamars bok *Utfordringer og strategi i freds- og stabiliseringsoperasjoner* utgangspunktet for intervensjonen som et mål om å nedkjempe Taliban, som urettmessig hadde styringsmakten i landet, og som Barack Obama senere gjentok ”gjøre det umulig for al-Qaida å angripe USA, amerikanske interesser, eller våre allierte” (Kjølborg, 2010: 63). Dette strategiske målet har vært gjennomgående for amerikanerne gjennom hele konflikten, men for de europeiske ISAF- styrkene var det minst like viktig at oppdraget førte til en positiv utvikling for Afghanistan og den afghanske befolkningen. Mens USA igangsatte intervensjonen som en ren militæroperasjon i sin ”*War on Terror*”, var det viktig for flere av de deltagende europeiske statene at konflikten også førte med seg en demokratisk utvikling for Afghanistan.

Den opprinnelige amerikanske storoffensiven med sikte på å knuse Taliban- regimet og deres tilknytningspunkter til al-Qaida, var svært effektiv. Øyvind Østerud beskriver felttoget i FFI- artikkelen *Okkupasjon for Demokrati?* som tredelt med presisjonsbombing, få bakkestyrker og støtte fra krigsherrer i den Taliban- opposisjonelle nordalliansen (Østerud, 2004: 12). Det intervensjonsstyrkene derimot ikke hadde kalkulert for, var situasjonen som kom etter at de fjernet Taliban- regimet fra makten. Tiden etter den opprinnelige invasjonen har vært preget av en ustabil situasjon der krigsherrer kjemper seg i mellom for å oppnå større makt, samtidig som Taliban- styrker utførte opprørskrig mot ISAF- styrkene. I hendelsesforløpet av operasjonen i Afghanistan har det blitt klart at det å avsette Taliban var den enkle delen av oppdraget, som i Irak fant utfordringene virkelig sted med oppbyggingen i etterkant.

Norges engasjement i operasjonen har vært betydelig, sett i sammenheng med vårt folketall og totale militære kapasitet. Hovedoppdraget har vært ansvaret for PRT (Provincial Reconstruction Team) basen Meymaneh, i Faryab provinsen. Det har fra starten av vært en klar strategi fra både Norge og ISAF sin side at oppdraget i Afghanistan skal være en militær-sivil operasjon, noe som innebærer at det omfatter både militære og sivile aktører. Denne formen for samarbeid skulle sikre at Afghanistan nådde målet om å oppnå en stabil samfunnsstruktur, noe som blant annet krever gjenopprettelsen av et legitimt styre (Kjølberg, 2010: 65). I henhold til norske ønsker om utformingen av PRT- Meymaneh, har dette samarbeidet vært preget av et strengt skille mellom den sivile og militære dimensjonen. Denne todelingen førte til at norske militærstyrker mistet en viktig dimensjon i deres arbeid rettet mot befolkningen i provinsen, i form av lojalitetsbygging.

Når Norge nå avslutter sitt foreløpig siste kapittel i landets krigshistorie, er det mange som rister oppgitt på hodet. Som et ledd i NATOs strategi om en komplett avslutning av oppdraget i 2014, ble det norske ansvaret for leiren PRT Meymaneh avsluttet i 2013. De norske operasjonsstyrkene har forlatt området de hadde ansvaret for i nesten åtte år, siden 2005. Etter det ble kjent at oppdraget offisielt er over, har de kritiske røstene ikke latt vente på seg. Kritikken bunner ut i at Norge og NATO skulle ha sluttført sin deltagelse på en fullstendig måte. Ved å trekke seg ut mens Faryab fremdeles befinner seg i en høyst usikker og ustabil situasjon, er det mye som tyder på at afghanerne ikke er rede til å ta vare på seg selv. Når vi nå har bidratt militært i Afghanistan, er resultatet av vårt bidrag og den videre utviklingen i landet viktig i forhold til å kunne forsvare norsk involvering.

Resultatet av en COIN- operasjonen må være at afghanere føler de blir bedre ivaretatt, den økonomiske og sosiale utviklingen må være positiv og grunnlaget for opprørskonflikten må fjernes. Den afghanske befolkningen ønsker sikkerhet og trygghet, med mulighet til å leve livet som de selv ønsker. Dette krever et alternativ som må være bedre enn Taliban for afghanerne, noe de ikke har fått. Utviklingen har istedenfor gått i feil retning og Faryab er tilsynelatende blitt et langt farligere sted enn det var før operasjonen tok til. Journalisten Anders Sømme Hammer skriver i artikkelen *Den norske fiaskoen i Faryab* at ”I 2010 var situasjonen i Faryab blitt dramatisk verre enn da jeg var der for første gang i 2006: Opprørere beveget seg fritt i store deler av provinsen på tross av den norske tilstedeværelsen” (Hammer, 2013).

Det har vist seg svært vanskelig å få bukt med Talibans innflytelse i landet med konvensjonelle militære midler. NATO har arbeidet etter egenproduserte counterinsurgency doktriner i Afghanistan, doktriner som er utarbeidet for å legge føringer på hvordan man skal utføre en suksessfull COIN- operasjon. Dette er doktriner som baserer seg på erfaring fra tidligere operasjoner og generell utvikling innen militær strategiteori. Denne formen for strategi krever at enkelte forutsetninger er møtt, både i forhold til aktørene, geografien og det sivile i operasjonsmiljøet. Hvordan har hovedprinsippene innenfor doktrinene holdt seg i Faryab? Har kampen mot opprørsbevegelsen og Taliban i Faryab avslørt svakheter eller begrensninger ved de strategiske tilnærmingene til kontra- opprørsoperasjoner?

Konflikter løses ved å fokusere på hverandres komparative fortrinn, og skape strategier som gagnar sine egne. I forhold til Faryab og Afghanistan, er det i midlertidig like viktig å forstå dynamikken hos den sivile befolkningen. Når Vesten intervenerte i Afghanistan, så intervenerte de i et land som har en helt annen kultur og andre verdier enn dem selv. Forståelsen av den afghanske kulturen og afghanske tradisjoner, er viktig i den grad at den bestemmer utfallet av hvilken vei befolkningen vil gå. Det har på mange måter vært en ideologisk kamp om verdier, noe som gjenspeiles i ISAFs ønske om å implementere demokrati i det afghanske statssystemet. Hvordan har dette spilt inn på det endelige resultatet, og ikke minst strategivalgene til Taliban og Norge?

I mitt intervju med den siste PRT- sjefen for Meymaneh, Odd Andreas Søbstad, kommer det fram at Afghanistan, både demografisk og geografisk, gagnar opprørerne. Avslutningsvis i intervjuet sa Søbstad at *"vi kjemper for befolkningens gunst, men både når vi er på offensiven og defensiven går det utover befolkningen"* (Søbstad, 2013 [Intervju]). En setning som på mange måter setter ord på den virkelighetsoppfatningen den afghanske befolkningen har av de internasjonale styrkene i landet. Talibans strategi virker å ha hatt en sterk effekt i Faryab og de nordlige områdene i Afghanistan. Den kan virke som den har endret et område som tidligere ble regnet som forholdsvis rolig og relativt fritt for opprørssympati, til en av de mest urolige regionene i Afghanistan.

Problemstillingen for avhandlingen er "Hvorfor har den norske ambisjonen om positiv utvikling og fravær av konflikt tilsynelatende uteblitt i Faryab?" Problemstillingen søker å svare på i hvilken grad hovedfaktorene begrensede økonomiske og personalmessige ressurser, afghanske samfunnsforhold, samt Talibans strategi og ideologiske tilnærming, har forårsaket at den norske innsatsen har hatt begrenset effekt.

1.1 Avklaring rundt begreper og definisjoner

Analysen inneholder enkelte begreper og definisjoner av både statsvitenskapelig og militær natur, som bør gjøres rede for på forhånd. I henhold til analysens formål er det også nødvendig at avhandlingen forutsetter enkelte elementer som sannheter, selv om virkeligheten er mer kompleks.

Taliban: Brukes både om regimet under Mullah Muhammad Omar som styrte Afghanistan i perioden 1996 til 2001 og opprørsbevegelsen i etterkant av intervensjonen. Selv om det kommer fram av analysen at opprøret innehar flere elementer, forutsetter jeg at de involverte aktørene har tilknytning til Taliban.

The Islamic Emirate of Afghanistan (IEA): Det offisielle navnet på Taliban- regimet til Mullah Muhammad Omar. Brukes ofte av regimet selv, men også av forskere innenfor feltet.

ISAF: International Security Assistance Force, en fellesbetegnelse for de internasjonale styrkene som har kjempet mot opprørsbevegelsen i Afghanistan fra 2001 og framover.

Terrorisme: Bruk av vold ovenfor symbolske eller sivile mål utført av ikke- statlige aktører av politiske årsaker som å spre frykt, sette vid fokus på politisk lidelse, og/eller provosere frem en overdrevent eller ikke- bærekraftig respons.

COIN: Betegnes også som *Counterinsurgency* eller *kontraopprør*, står for en irregulær konflikt mellom myndigheter (ISAF og afghanske myndigheter) og opprørsbevegelser (Taliban). Benevnelsen inkluderer alle de militære og sivile virkemidlene som tas i bruk av myndighetene og COIN- styrkene for å bekjempe opprøret.

Sikkerhetsstyrkene: Også omtalt som ANSF (ANA og ANP) og norsk- afghanske styrker, er et samlebegrep for sikkerhetsstyrkene, både afghanske og norske, i Faryab.

Opprørsgruppe: En ikke- statlig organisert aktør, ofte ideologisk motivert, som søker politisk endring av styresettet i en region med virkemidler basert på tvang og vold. I denne analysen fokuseres det på Taliban som opprørsgruppe i Faryab.

Afghanske myndigheter og lokale myndigheter: Henviser til det vestlig anerkjente og folkevalgte regimet under Hamid Karzai fra valget i 2004 og deretter i 2009, og de lokale myndighetene i Faryab- provinsen.

1.2 Intervensjonen av Afghanistan

Intervensjonen av Afghanistan tok til kort tid etter terrorangrepet 11. september. Selve intervensjonen i seg selv er ikke av spesielt vital interesse for problemstillingen, men danner fundamentet for COIN- konflikten som fulgte. Opptrappingen mot angrepet gjennomgås kort via kapittel 1 fra Julian Lindley-Frenchs bok *"The North Atlantic Treaty Organization: The Enduring Alliance"*. Kapittelet gir en kort og oversiktlig gjennomgang om viktige datoer rundt igangsettingen og fullføringen av den innledende konflikten i landet. Allerede dagen etter angrepet ble det Nord-Atlantiske Rådet (NAC) samlet til et krisemøte for å påkalle artikkel 5 av Washingtonavtalen;

" The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area.

Any such armed attack and all measures taken as a result thereof shall immediately be reported to the Security Council. Such measures shall be terminated when the Security Council has taken the measures necessary to restore and maintain international peace and security. " (NATO, 2005)

Den nye trusselen virket samlende for det tidvis fragmenterte forholdet mellom USA og EU, og 21. september kommer et ekstraordinært møte i rådet fram til at krigen mot terrorisme vil være et primærmål også for de europeiske statene (Lindley-French, 2007: 8). Tiltak som luftovervåkning og sikring av skipstrafikk følger gjennom oktober, før bakkestyrkene fra USA og tolv andre, både medlemmer av NATO og andre koalisjonspartnere, rykker inn sør i landet 25. november.

Angrepet fra USA og deres allierte, *Operation Enduring Freedom*, innledet konflikten. Janne Haaland Matlary beskriver i rapporten *Political Dynamics of Asymmetrical Warfare* angrepet som en *"brilliant kombinasjon av høyteknologisk "shock-and-awe" og spesialstyrker, der medlemmer av Nordalliansen på hesterygg kombinerte med droner og de mest sofistikerte PSG- missilene"* (Matlary, 2009: 11). Angrepet var effektivt, raskt gjennomført og ga de resultatene som var ønsket. Allerede i desember var hovedstaden Kabul, den sentrale styringsmakten, og de omkringliggende områdene under kontroll av intervensjonsstyrkene. To dager før angrepet hadde FNs Sikkerhetsråd autorisert opprettelsen av *International*

Security Assistance Force (ISAF) og 10. januar 2002 tar britene kommandoen over ISAF (Lindley-French, 2007: 8-9).

I kapittel 1 av Gjert Lande Dyndal og Torbjørn L. Knutsens bok *Exit Afghanistan* redegjør Knutsen for intervensjonen og situasjonen i landet i etterkant av operasjonen. For å velte Taliban- regimet i landet hadde USA, gjennom CIA direktør George Tenet, lagt planer om overføring av utstyr til den anerkjente afghanske opprørsstyrken Nordalliansen (Knutsen, 2012: 26). Nordalliansen var en bevegelse i opposisjon mot Taliban nord i Afghanistan, som bestod av tidligere krigsherrer som hadde mistet makt etter Taliban kom til makten. I utgangspunktet ønsket Bush- administrasjonen en hurtig og effektiv operasjon, der målene var å avsette Taliban, uskadeliggjøre ledelsen i al-Qaida, opprulling av støttespilleres sponsorer og finansielle nettverk (Knutsen, 2012: 29). Så mens Lindley-French trekker fram at aksjonen fungerte som et samlingspunkt for samholdet mellom USA og EU, viser Knutsen til at den også samlet krigsherrene i Nordalliansen om et samlet mål (Knutsen, 2012: 31).

Taliban hadde lokal støtte fra pashtunske miljøer, den fremste etniske støttespilleren for bevegelsen og den etniske majoriteten i landet. Afghanistan inngår i midlertidig også i en mer regional kontekst og den kjente pakistanbaserte forfatteren Ahmed Rashid sier landet inngår i et regionalt maktspill mellom nabostatene (Knutsen, 2012: 45). Pakistanske myndigheter er lite begeistret over krigsherrene i Nordalliansen pga deres nære bånd til indiske myndigheter, noe som førte til at den pakistanske etterretningstjenesten intervenerte for Taliban under intervensjonen (Knutsen, 2012: 46). Det var også til grenseområdene i Pakistan at Taliban-regimets ledelse flyktet etter at de vestlige styrkene og deres allierte i Nordalliansen overtok makten ved slutten av 2001. Ved inngangen av 2002 var Afghanistan mer eller mindre et statsløst samfunn, mye pga av at krigsherrene i Nordalliansen hadde fordelt makten seg i mellom etter erobring, som afghanske tradisjoner tilsier (Knutsen, 2012: 47).

2 Metode

Dette er en teoretisk analyse av hvor effektive de norske og afghanske sikkerhetsstyrkene har vært i å bekjempe Taliban i Faryab, hovedsakelig begrenset til perioden 2006-13. Det er en eksplorerende studie av utfordringene som fører med å bekjempe en ikke- konvensjonell motstander med en annen kulturell bakgrunn og forskjellige verdihierarkisk grunnlag. Den skal kunne utdype hvilke utfordringer den nye sikkerhetsagendaen representerer for vestlige militærstyrker, da vanlige konvensjonelle militærstrategier tilsynelatende ikke lenger egner seg til å løse oppdrag i områder der de sannsynligvis behøves mest.

Studien er en casestudie av hvilken utfordring Taliban og samfunnsstrukturen i Faryab-provinsen representerte for Norges engasjement i Afghanistan. Thorleif Lund skriver i boken *Innføring i forskningsmetodologi* at analyser basert på en casestudie gir i utgangspunktet et snevert generaliseringsrom ettersom casestudier baserer seg på å tilføre indre validitet til analysen, noe som innebærer årsaksslutninger av variablene (Lund, 2002: 95). Til motsetning gir ytre validitet, noe man oppnår i høyere grad via bredere statistiske analyser, et langt mer generaliserende resultat i både tid og rom (Lund, 2002: 94). Dette er i midlertidig ikke noe problem for problemstillingen, ettersom analysen forutsetter et relativt snevert generaliseringsrom. Moderne islamisme og Taliban- bevegelsen er foreløpig forholdsvis nye fenomener og hovedsakelig begrenset i tid og rom til de siste tjue årene. Fenomenet er i midlertidig generelt og kanskje økende, noe som betyr at det kan bli enda viktigere i framtiden. Per dags dato eksisterer det ikke på langt nær nok caser til å kunne utføre en analyse av fenomenet på kvantitativt grunnlag.

I henhold til Cook og Cambell går indre validitet på om i hvilken grad mine observasjoner stemmer overens med de teoretiske ideene for analysen (Lund, 2002: 107). Et vesentlig metodisk problem ved denne typen undersøkelser, er at det sjelden kan sikres at de forholder seg stabile over tid. I henhold til Alan Bryman i *Social Research Methods* baserer reliabilitet i kvantitative studier seg på at målingene forholder seg stabile og kan repeteres med samme resultat (Bryman, 2004: 71). Kvalitative studier som casestudier, har et annet reliabilitetsfokus. Ettersom undersøkelsene gjerne finner sted i et begrenset tids- og romaspekt, er det dokumentasjon og datainnsamling som definerer reliabiliteten til analysen, framfor etterprøvbarhet. Man kan måle reliabiliteten til en kvalitativ analyse ved å se på hvor troverdig den er (Bryman, 2004: 273).

I henhold til problemstillingen og egenskapene rundt hypotesene jeg ønsker å finne fram til, er det åpenbart at en casestudie derfor vil kunne tilføre langt mer enn en bredere kvantitativ analyse. Ettersom kildene hovedsakelig baserer seg på troverdig sekundærlitteratur, er reliabiliteten til undersøkelsen godt sikret. I tillegg til sekundæranalyse inneholder studien også to dybdeintervjuer av nøkkelinformanter. En kvalitativ form for intervju er mer givende ettersom informasjonen som jeg er ute etter krever et intervjuobjekt med oversikt og kvalifikasjon om elementer rundt problemstillingen. Bryman trekker frem det at det kvalitative intervjuet gir innsikt i hva intervjuobjektet ser på som relevant og viktig gjennom å la personen snakke utover spørsmålene (Bryman, 2004: 320). Intervjuene fremstår som mer fleksible og mindre strukturerte enn de kvantitative, men kan til gjengjeld levere en langt dypere forståelse av hva intervjuobjektet selv anser som vesentlig for problemstillingen.

Fokuset i studien vil ligge på å finne spesifikke organisatoriske og individuelle egenskaper hos Taliban i Faryab. Dette skal hovedsakelig utføres gjennom analyser av sekundærlitteratur rundt krigen i Afghanistan, Taliban og islamistisk ideologi. Det at problemstillingen baserer seg på Faryab- provinsen, er at denne provinsen var regnet som en såkalt least- likely case i Afghanistan. Det var en av provinsene i landet som NATO anså som minst mottagelige ovenfor Taliban og dermed et lite sannsynlig område for Taliban å oppnå innflytelse i.

2.1 Datainnsamling

Sekundærlitteratur er det dominerende kildematerialet, noe som er på grunn av at tidsperspektivet tilgjengelig for utførelsen av avhandlingen er begrenset. Ei heller er primærkildeinnhenting av brorparten av materialet som er nødvendig for å utarbeide analysen verken økonomisk gunstig eller sikkerhetsmessig tilgjengelig for min del. Dette er i tillegg et område der det allerede er utført mye grundig forskningsarbeid, især rundt hva som karakteriserer Taliban, noe som gjør det naturlig og gjøre nytte av den allerede eksisterende litteraturen på feltet. Det er utført både forskning og tidligere master- og doktoravhandlinger rundt temaer relevante for studien. Denne dokumentasjonen er hentet fra sikre kilder, som skal ha tilstrekkelig gyldighet til at det kan antas at informasjonen er pålitelig og valid.

I hovedsak er kildene hentet ut fra anerkjente miljøer med en omfangsrik kunnskap om tematikken. Disse miljøene omfatter blant andre Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI), Institutt for Forsvarsstudier (IFS), avhandlinger fra Forsvarets Stabsskole i Norge og

Forsvarsakademiet i Danmark, Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) og Afghanistan Analysts Network. I tillegg har jeg benyttet meg av de offentlig publiserte fullversjonene av FM 3-24 og AJP- 3.4.4 (COIN- doktrinene til henholdsvis USA og NATO), samt dokumenter som tar for seg Norges strategi i Faryab.

En del av analysen hvor bruk av primærkilde er tilgjengelig er i anskaffelsen av informasjon rundt de norske styrkene og deres oppfattelse av Taliban- aktivitet i Faryab- provinsen. Denne informasjon skal skaffes til veie gjennom intervju av informanter ansatt i forsvaret, men også gjennom sekundærlitteratur og andre åpne kilder. Ettersom jeg i forkant hadde en forholdsvis klar oversikt over temaet, er intervjudelen av en semi- strukturert karakter. Dette innebærer at jeg satte opp en liste over spørsmål som skulle gjennomgås i løpet av intervjuet (Bryman, 2004: 321). På denne måten sikrer jeg at den mer spesifikke informasjonen jeg ønsker å oppnå kommer fram i løpet av intervjurundene. Spørsmålene er åpne, med en forholdsvis direkte fremstilling. Malen for intervju spørsmålene ligger vedlagt under vedlegg 3. Spørsmålene ble ikke stilt i direkte rekkefølge under intervjuet, men alle ble stilt og besvart etter hvert som de naturlig passet inn i samtalen. I tillegg ble det stilt ulike oppfølgingsspørsmål som ikke er nevnt i malen, som varierte mellom de to intervjuene.

Jeg ønsker å vite nøkkelinformantens syn på informasjon som har kommet fram gjennom litteraturen jeg har gjennomgått i analysen, samtidig som informanten selv har mulighet til å henvise til egne erfaringer. På denne måten ønsker jeg og komplementere konklusjoner av en mer akademisk karakter med konklusjoner som bygger på praktisk erfaring fra provinsen. I det siste intervjuet har jeg også bestrebet å linke spørsmål opp mot svarene fra det første intervjuet, og på den måten koble ulike synspunkt fra de to informantgruppene mot hverandre.

2.2 Valg av case

Grunnen til at norske styrker og Faryab- provinsen ble valgt som case var todelt. I utgangspunktet er denne tilnærmingen til problemstillingen valgt pga at det ikke eksisterte en like stor mengde forskning rundt den norske kampen mot Taliban som f. eks i forhold til USA eller Storbritannia. Dette gjør funnene i analysen mer interessante og sannsynligvis ikke like repetitive. Den andre årsaken til valget av case var situasjonen til Faryab- provinsen før intervensjonen og den påfølgende opprørskonflikten. Denne provinsen ble av NATO regnet som forholdsvis stabil og trygg, da Taliban i utgangspunktet ikke hadde særlig synlig

innflytelse. Det at provinsen i de senere årene har blitt en av de mest ustabile og usikre regionene i Afghanistan, indikerer at de internasjonale styrkenes arbeid har hatt uheldige effekter.

På mange måter kan man si at NATO anså Faryab som et least- likely scenario i forhold til Talibans innflytelse i landet. Det at Taliban ville ha rekrutterings- og mobiliseringsgrunnlag i provinsene sør og sørøst i Afghanistan var sannsynlig, men de nordlige provinsene har tradisjonelt sett vært preget av motstand mot Taliban og støtte for Nordalliansen. Utviklingen indikerer at NATO har undervurdert Talibans stilling i landet, noe som kan ha påvirket effektene av militærstrategiene fra vestlig side. Ved å fokusere på et least- likely scenario underbygger jeg de funnene jeg finner, øker deres signifikans og gjør funnene mer reliable til å kunne trekkes ut til å gjelde landet som helhet.

2.3 Begrensninger og omfang

Casen er begrenset geografisk til Faryab og tilleggsdistriktet Ghowrmach, demografisk til lokalbefolkningen i provinsen og aktørene som befinner seg der (lokalbefolkningen, opprørsgrupperinger og de norsk- afghanske sikkerhetsstyrkene). Jeg har utelukkende valgt å se på de norske styrkene, ikke andre internasjonale aktører. De norske styrkenes bruk av NATOs egen COIN- doktrine betyr at jeg ikke må ta høyde for særegne nasjonale retningslinjer, som måtte vært gjort i forhold til f. eks USA, Storbritannia eller Tyskland, som har sine egne nasjonale doktriner i tillegg. Når det kommer til Talibans strategiske tilnærming til provinsen har det vært nødvendig å utvide horisonten til et mer nasjonalt og regionalt plan. Bakgrunnen for dette er å se sammenhengen mellom det ideologisk baserte sentralstyret i Quetta Shuraen i Pakistan og de mer lokale elementene ved opprøret.

Den geografiske begrensningen skal i prinsippet ikke ha noen særskilt effekt i forhold til gyldigheten til analysen for Afghanistan som helhet. Som nevnt tidligere, var Faryab den provinsen som ble regnet som minst sannsynlig for å havne under Talibans innflytelse. Bakgrunnen for dette er at pashtunere er i mindretall i provinsen, i motsetning til Afghanistan som helhet. Om noe skal dette bety at eventuelle funn som kommer fram, vil være mer signifikante enn om studien skulle vært foretatt i en provins der Taliban hadde et sterkere opprinnelig mobiliseringsgrunnlag. En effekt av det geografiske casevalget, som kommer fram senere i analysen, er at Taliban i større grad har benyttet seg av en ideologisk tilnærming

for å rekruttere. Den ideologiske tilnærmingen bør ha en effekt, da etniske skillelinjer tradisjonelt sett er enklere å hviske ut enn ideologiske. Denne effekten er i midlertidig relevant i henhold til problemstillingen og gjør dermed provinsen ytterligere interessant for analysen.

Begrensningen i forhold til befolkningssammensetningen innebærer mye av de samme begrensningene som den geografiske. Omfanget for denne inndelingen bør også være velegnet for å underbygge funnene i analysen, da de vil være basert på det som i utgangspunktet er moderate aktører. Både lokalbefolkningen i Faryab og de internasjonale styrkene involvert i provinsen, er moderate aktører i forhold til den ideologiske konflikten mellom Taliban og Vesten. Amerikanske styrker skal normalt sett, i større grad enn de norske, være en mer provoserende aktør i øynene til lokalbefolkningen. På en andre siden har innflytelsen til de konservative og ekstreme vingene av Taliban tradisjonelt sett hatt liten innflytelse i regionen. De vesentlige begrensningene for studien er begrenset til Norges manglende militære ressurskapasitet og politiske motstand mot bruken av militærmakt.

Generelt sett vil jeg si at studiet er basert på en case med moderate verdier på de viktige effektene av aktører, geografi og befolkning. I tillegg er Talibans tilnærming i provinsen dominert av ideologiske framfor etniske skillelinjer, noe som gjør casen velegnet for å kunne trekke konklusjoner i forhold til problemstillingen. Det er dog viktig å ta forbehold for de komplekse politiske og sosiale utfordringene i Afghanistan. Landet er ikke enhetlig, noe som gjør at effekter og verdier kan variere veldig fra provins til provins. Samtidig foreligger det en utfordring i at opprørsbevegelsen i Faryab, som i Afghanistan generelt, ikke består av en enhetlig aktør. Taliban er fanebæreren i et opprør som også omfatter andre islamistiske grupperinger, etniske lokalopprør, rivaliserende krigsherrer og kriminelle grupper.

Studien er med andre ord forenklet til en viss grad, da jeg måtte ta høyde for at Taliban står ansvarlig for all Taliban- relatert virksomhet i området. Jeg har allikevel bestrebet meg med å oppsøke informasjon som med stor grad av trygghet kan knyttes til Taliban. Som det kommer fram i analysen har både lokalbefolkningen, kriminelle og lokale krigsherrer, ulike grunner til å hevde at forskjellige handlinger skal være utført av Taliban.

3 COIN doktrinen – Det teoretiske rammeverket

For å kunne måle effekten og virkningen av konvensjonelle krigføringstrategier, må man først ta utgangspunkt i hvilken strategi som foreligger under denne beskrivelsen. Situasjonen for vestlige militærstyrker i dag, er at deres konflikthanterende som regel omfatter irregulære konflikter mot opprørsgrupperinger eller illegitime myndigheter. Dette har ført til at tenkninger rundt militærstrategi har gjennomgått en endring fra å være basert på konvensjonelle mellomstatlige konflikter, til i større grad basere seg på de nye ikke-konvensjonelle truslene. Den konvensjonelle militærstrategien for NATO i et COIN- oppdrag innebærer med andre ord løsningsorientering rettet mot en ikke-konvensjonell trussel.

Denne endringen har blant annet kommet i form av nye doktriner som tar for seg såkalte COIN (Counterinsurgency)- konflikter. Jacob Aasland Ravndal går inn på counterinsurgency, eller kontraopprør, i sin artikkel *Counterinsurgency – when theory meets reality* fra 2009. Der setter han først fokus på utfordringene som foreligger ved å definere opprør og skille denne typen for irregulær krigføring fra andre. Det Ravndal fokuserer på er at et opprør har et element av statsbygging ved seg, noe man ikke finner i de to andre nevnte typene.

Opprørsbevegelser skiller seg fra andre irregulære krigføringstyper som geriljakrig og terrorisme, ved at opprørerne søker å danne et legitimt alternativ til de etablerte myndighetene (Ravndal, 2009: 10). Dette innebærer på den andre siden når NATO går inn i en COIN-operasjon på de nasjonale myndighetenes side, som i Afghanistan, binder også de seg til å kunne levere et attraktivt statsalternativ til den afghanske befolkningen.

Taliban er på sin side representant for et alternativ til den vestlige koalisjonen og deres allierte i Afghanistan, de er dermed også avhengig av å kunne levere et myndighetsalternativ. Dette er den eneste måten Taliban og sine allierte opprørsgrupperinger kan opprettholde tilstrekkelig støtte og legitim blant befolkningen. Dette er årsaken til at COIN-operasjoner behøver strategier for gjenoppbygging og stabilitet. Dersom ISAF-styrken hadde trukket seg ut av Afghanistan i etterkant av intervensjonen og etterlatt landet til seg selv, ville de etterlatt landet i et komplett kaos. Opprørsbevegelser som Taliban og terrororganisasjoner som al-Qaida florerer i mislykkede stater, som blant annet var grunnlaget for at de hadde sin maktposisjon i landet i utgangspunktet. Vi ville sannsynligvis havnet i en tilsvarende situasjon kort tid etter intervensjonen dersom den ikke inkluderte et mer komplekst rammeverk.

Når man skal legge et fundament til hvordan intervensjonsstyrker skal forholde seg til denne formen for konflikt, må dette fundamentet inkludere både militære og politiske virkemidler. Den militære strategien inngår med andre ord i en samlepakke, der det forventes at den skal kunne samarbeide med både økonomiske og politiske strategier (Ravndal, 2009: 11). Et slikt fundament kommer i form av doktriner, som i dette tilfellet vil si et sett med retningslinjer, rammeverk og regler for hvordan man skal trene for og utføre COIN- operasjoner. Det eksisterer flere COIN- doktriner, både nasjonale og internasjonale, men i forhold til problemstillingen finner vi den viktigste i AJP- 3.4.4, COIN- doktrinen til NATO, som kom i 2008. Denne doktrinen bygger på den tidligere amerikanske COIN- doktrinen FM 3-24 fra 2006.

3.1 Militærdoktriner

En militær doktrine kan forstås som en mal for hvordan militære aktører skal handle i ulike typer situasjoner. Denne malen legger til grunn retningslinjer, prosedyrer og handlingsrom for aktørene involvert i operasjonene, ment for å oppnå et suksessfullt resultat. Doktriner kommer i mange former som varierer med hensyn til innholdet. Det norske forsvaret har f. eks en fellesoperativ doktrine som involverer alle de militære grenene, samt doktriner for operasjoner tilknyttet de særskilte våpengrenene land, sjø og luft. Mer omfattende militærstrukturer har naturlig nok ofte flere doktriner, der blant annet USA og Russland har doktriner utelukkende for bruk av atomvåpen.

Militærdoktriner for COIN- operasjoner innebærer retningslinjer for hvordan soldater og offiserer skal bekjempe en opprørsstyrke, men desto viktigere føringer på hvordan en skal opptre ovenfor de allierte vertsmyndigheter. Ettersom denne formen operasjoner også involverer andre ikke- militære elementer, må den også si noe om hvordan de militære styrkene skal forholde seg til dette. Her kommer begrepet *Comprehensive approach* inn i bildet, et sett med prinsipper som tar for seg alle dimensjonene av en COIN- operasjon. Både FM 3-24 og AJP- 3.4.4 bygger på denne tanken om en helhetlig tilnærming til bekjempelse av opprørsgrupper. De bygger ikke utelukkende på å eliminere fiendens styrker, men heller å tilføre vertsnasjonen for konflikten sikkerhet og stabilitet. Dette innebærer at intervensjonsstyrkene skal tilføre vertskapsnasjonens sikkerhetsstyrker og myndighetsapparater støtte i form av legitimitet og ressurser.

3.2 NATO- doktrinen – AJP- 3.4.4

NATOs første egenproduserte COIN- doktrine ble satt ut i effekt i 2008 med navnet *AJP- 3.4.4 Counterinsurgency*. Major Rune Wenneberg ved Forsvarsakademiet skrev i 2011 *NATOs nye Counterinsurgency doktrine. Kan den etterleves av norske styrker?*, der han presenterer en oversikt over doktrinenes vesentlige oppbygging og innhold. Hensikten med doktrinen er først og fremst å veilede ledere, stabsmedlemmer og avdelinger innen NATO i planlegging og gjennomføring av kontraopprørsoperasjoner (Wenneberg, 2011: 13). Som i den amerikanske doktrinen innebærer dette politiske, militære, økonomiske, sosiale, informasjonsbaserte og infrastrukturelle aktiviteter, der de alle må sees på som en samlet pakke bestående av både politiske og militære virkemidler (Wenneberg, 2011: 15).

Av mangel på en egen norsk COIN- doktrine er det NATOs AJP- 3.4.4 som har dannet forklaringsgrunnlaget for konvensjonell krigføring overfor opprørsbevegelser i Afghanistan og herunder Norges arbeid i Faryab- provinsen. Som det kommer fram senere i analysen har Norge, med dokumentet Faryabstrategien, et rammeverk for måloppnåelse i Afghanistan, men dette sier ingenting om hvilke virkemidler som skal benyttes. I forhold til problemstillingen er det viktigste innholdet i doktrinen det som legger føringer på hvordan en COIN- konflikt skal utføres for å oppnå suksessfull måloppnåelse. Disse kriteriene finner vi under attributtene for COIN, som sier hvordan en militær avdeling skal handle for å tilfredsstille doktrinen (Wenneberg, 2011: 17). Disse attributtene inkluderer politisk prioritet, kampen om befolkningen, legitimitet, effektiv etterretning, enhetlig innsats, nøytralisering og isolering av opprørerne, rettssikkerhet, tilpasningsdyktighet, forberedt på langvarig engasjement og hurtig ansvarsoverføring til lokale styrker (AJP-3.4.4, 2011: 3-20).

3.3 COIN- doktrinenes prinsipper

1. **Politisk prioritet:** Et klart definert og realistisk politisk mål må være til stede før COIN- operasjonen tar til. Den politiske dimensjonen skal påvirke alle aspekter ved operasjonen, noe som innebærer at militære operasjoner skal være designet for å oppnå dette målet. Den politiske viljen til å gjennomføre operasjonen fra de involverte nasjonene er avgjørende for å nå målet (AJP-3.4.4, 2011: 3-20). Politiske ledere skal aktivt delta gjennom utførelsen av operasjonen ettersom løsningen stort sett må være av politisk karakter, som oftest med en grad av kompromiss (FM 3-24, 2009: III-13).

2. **Befolkningen:** Befolkningen er i hovedfokus under operasjonen, og vertsnasjonens legitimitet bør forsterkes ved enhver anledning. Dette innebærer at kontraopprørsstyrkene sammen med vertsnasjonen, må gjøre rede for målene til de legitime myndighetene. Samtidig må de understreke de politiske og militære suksessene, samt håndtere befolkningens forventninger. En vellykket COIN- operasjon er i stor grad avhengig av NATO- styrkenes evne til å forstå operasjonsmiljøet, og særtrekk ved dette miljøet som krever spesielle tiltak, innenfor rammene for doktrinen. Evnen til å oppfylle lovnader til de lokale myndighetene og befolkningen er vesentlige for å beskytte troverdigheten til både styrkene og vertsmyndighetene (AJP-3.4.4, 2011: 3-21).

3. **Legitimitet:** Legitimitet skapes gjennom befolkningens syn på operasjonsstyrkene og vertsmyndighetene, samt legitimiteten til operasjonsstyrkene i henhold til vertsmyndighetene, det internasjonale samfunnet og bidragsytere (AJP-3.4.4, 2011: 3-21). Operasjonen er avhengig av at myndighetene opprettholder, og forsterker, sin legitimitet gjennom sikkerhet og tilbud om grunnleggende serviceytelser til befolkningen. Andre legitimitetsindikatorer kan være anerkjennelse fra store sosiale institusjoner, et kulturelt akseptert politisk-, økonomisk- og sosialt utviklingsnivå, samt majoritetsstøtte blant befolkningen (AJP-3.4.4, 2011: 3-22).

4. **Effektiv etterretning:** Etterretningsarbeid i COIN- operasjoner krever nær kontakt med, og forståelse av den politiske-, sosiale- og kulturelle organiseringen til, målpopulasjonen. Menneskelige etterretningsressurser (HUMINT) og kontraetterretning er særskilt viktige (AJP-3.4.4, 2011: 3-22). Etterretning må kunne tas i bruk og analyseres i alle ledd innen de taktiske operasjonsnivåene og være knyttet opp mot de ønskede effektene ovenfor befolkningen. I tillegg til språk- og kulturforståelse, er forståelsen av konfliktens natur, opprørernes motiver og komparative styrker/svakheter, samt rollen til andre aktører, viktige for en COIN- operasjon (AJP-3.4.4, 2011: 3-23).

5. **Enhetlig innsats:** Organisasjonell friksjon innad i allianser som utøver en COIN- operasjon er uunngåelig og må adresseres. Måloppnåelse i en COIN- operasjon baserer seg på en felles forståelse av problemet og løsningen. Strategien bør koordineres av vertsmyndighetene gjennom en flerdimensjonal tilnærming bestående av politiske, økonomiske og sikkerhetsmessige løsninger. Nært samarbeid mellom sivile og militære autoriteter på alle nivåer er nødvendig, ettersom dårlig koordinerte operasjoner kan eksponere svakheter som opprørerne kan ta seg nytte av (AJP-3.4.4, 2011: 3-23).

6. **Nøytralisering og isolering av opprørerne:** For å kunne nøytralisere opprørerne må de isoleres fysisk og psykisk fra befolkningen, samtidig som kjerneproblemene til konflikten adresseres (AJP-3.4.4, 2011: 3-23). Dette inkluderer fokus på årsakene til at opprøret fant sted, prestere på par eller over opprørernes mulighet til å mobilisere og bekjempe opprørerne med psykologiske militære virkemidler. Kontraopprørsstyrkene skal oppdage, fange og bekjempe opprørere gjennom nødvendig maktbruk. Hvem av de tre handlingene som til enhver tid skal gjennomføres er avhengig av effektene av resultat de forventes å føre til. COIN- aktører bør bruke alle virkemidler for å skille opprørerne fra befolkningen og skape motsetninger innad i opprørsgrupperingene. Dette medfører å gjøre noe med samfunnsmessige årsaker til opprøret, oppmuntre til at opprørerne skifter side, og demoralisering av opprøret (AJP-3.4.4, 2011: 3-24).

For å unngå at opprøret får tilgang til å fornye og forsterke styrkene sine, må de nektes gjennom både fysisk- (grensekontroll, områdekontroll), økonomisk- (forhindre økonomisk støtte fra eksterne aktører) (AJP-3.4.4, 2011: 3-24) og psykologisk isolasjon (konstante og velrettede angrep på opprørernes legitimitet og troverdighet) (AJP-3.4.4, 2011: 3-25).

7. **Rettsikkerhet:** Til tider vil militære styrker være de eneste elementene med mulighet til å operere i et område, men målet er å redusere voldsnivået så raskt som mulig for å tillate at ordinære sikkerhetsstyrker, som politi og vertsmyndighetenes egne sikkerhetsstyrker, selv kan opprettholde rettssikkerheten. Derfor må statlige rettsinstitusjoner etableres, promottes og konsolideres så raskt som mulig for å opprettholde lov og orden. Lokale institusjoner som følger utenlandske modeller bør unngås, mens lokal kultur, tradisjon og særegenhet bør respekteres. Bruken av militære for å opprettholde rettssikkerhet bør kun brukes under ekstraordinære omstendigheter og bare for korte perioder (AJP-3.4.4, 2011: 3-25).

Det militære skal i midlertidig være villige til å samarbeide tett med sivile institusjoner, men generelt skal lov og orden være et sivilt anliggende. All ulovlig aktivitet og brudd på menneskerettigheter fra kontraopprørsstyrkenes side, vil alltid være til hinder for måloppnåelsen i en COIN (AJP-3.4.4, 2011: 3-26).

8. **Tilpasningsdyktighet:** En effektiv kontraopprørsoperasjon er avhengig av å tilpasse seg raskere enn opprørerne selv. Den siden som raskest forstår motstanderen og kan tilpasse sin egen strategi ut fra sine komparative fortrinn, vil få initiativet i konflikten

(AJP-3.4.4, 2011: 3-26). Kontraopprørsstyrker må kunne identifisere og implementere nødvendige forandringer, samt være fleksible nok til å kunne møte skifter i statlig policy, befolkningen og opprøreres metoder. Et effektivt treningsprogram er nødvendig, sammen med gode lederegenskaper for å utnytte lærdommen av disse programmene (AJP-3.4.4, 2011: 3-27).

9. Langvarig engasjement og hurtig ansvarsoverføring til lokale styrker: Opprør er langvarige av natur og pågår gjerne i flere år eller tiår. COIN medfører som regel betydelig økonomisk og ressursmessig forbruk over tid. Operasjonene krever høy grad av politisk forståelse og erkjennelse av denne effekten, både i forhold til økonomiske kostnader og tap av menneskeliv. Involverte nasjoner bør forsikre seg om at bidraget har støtte i egen befolkningen, fremmer internasjonale interesser og vertsnasjonen. Militær nedkjempelse av opprørerne betyr ikke slutten på felttoget, da politiske, sosiale og økonomiske programmer må fortsette å produsere resultater som sikrer styresmaktens støtte og fjerner underliggende årsaker som satte i gang det opprinnelige opprøret (AJP-3.4.4, 2011: 3-25).

De ansvarshavende innenfor det militære skal være fokusert på å gi ansvaret til vertsmyndighetenes styrker så raskt som mulig. Dette krever legitime lokale ledere og institusjoner, samt kapable institusjonsstyrker. Det vil i midlertidig ofte være nødvendig for NATO å lede operasjoner i en periode, men ideelt sett er det best om lokale institusjoner så raskt som mulig tar lederansvaret. Trening og støttefunksjoner skal være primæransvaret for de internasjonale styrkene, ettersom opprørerne ellers vil presentere sin kamp som en kamp mot en okkupasjonsmakt. De lokale styrkene har en dypere forståelse av lokal kultur og miljø, i tillegg til at de kan avlaste NATO styrkenes kampstyrker (AJP-3.4.4, 2011: 3-26).

Alle de overnevnte prinsippene krever også at COIN styrkene har en forståelse av det første punktet i FM 3-24 som omhandler kunnskap om operasjonsmiljøet de befinner seg i. Betydningen av det sosiale samfunnet, kulturen, fortrinnene til opprørsstyrken og hvilken kontekst opprøret befinner seg under (FM 3-24, 2009: III-10), er vesentlig kunnskap for enhver COIN- operasjon. Dette inkluderer kunnskap i forhold til den afghanske kulturen og kulturen innad i Taliban, der normer for hva som er normalt eller rasjonelt ikke alltid samsvarer med det vi ser for oss i Vesten. På hvilken måte viktige lederskikkelser i

Afghanistan kan forventes å reagere på tilnærmelser fra COIN styrkene og opprørsstyrkene, er viktig for å kunne få en antagelse om hvor en kan regne med å få støtte eller møte på motstand. På samme måte vil kunnskap om hvordan reaksjoner som vil kunne ventes dersom fiendtlige ledere blir drept av COIN styrkene, kunne forhindre uønskede effekter (FM 3-24, 2009: III-11).

3.4 Operasjonalisering av teorien

Det neste steget innebærer å operasjonalisere prinsippene til et anvendelig sett med målbare variabler. Formålet med analysen er å finne ut hvordan COIN- doktrinen ikke fungerte i Faryab, og den operasjonaliserte teorien må kunne gjenspeile dette formålet. Av de ni hovedprinsippene er det ikke alle som gir informasjon som er relevant for akkurat dette forskningsspørsmålet, noe som innebærer at ytterligere avgrensning er nødvendig.

I hvilken grad befolkningen anerkjenner de legitime myndighetene i landet og COIN- styrkene, er en viktig faktor ettersom det kan si noe om rekrutterings- og støttegrunnlaget for opprørsbevegelsen. Legitimitetsprinsippet er basert på i hvilken grad de lokale myndighetene og arbeidet utført av COIN- styrkene har troverdighet og blir regnet som legitim blant befolkningen i Faryab- provinsen. Dette medfører at Talibans egen legitimitet og troverdighet, som alternativ til de afghanske myndighetene, svekkes. Isolering av opprørsgruppen involverer den fysiske adskillelsen av stridende og ikke- stridende, adressering av kjerneproblematikken i konflikten, prestasjoner og virkemidler for lojalitetsskifter og demoralisering. Med bakgrunn i disse prinsippene skal svarene fra forskningsspørsmålene søke å finne årsaksforklaringer på at COIN- doktrinen ikke har hatt ønsket effekt i Afghanistan.

De avhengige variablene baserer seg på de to overnevnte prinsippene. Jeg har valgt å operasjonalisere de inn i to avhengige variabler: (A1) Graden av lokale myndigheters anerkjennelse fra store sosiale institusjoner i Faryab (legitimitet) og (A2) Talibans innflytelse på befolkningen i Faryab (isolering av opprørerne). De to avhengige variablenes effekt baserer seg på to tilhørende sett med uavhengige variabler. A1 skal måles etter de uavhengige variablene (U1.1) Propaganda, (U1.2) Sosial utvikling, (U1.3) Religiøs innflytelse og (U1.4) Sikkerhet. A2 måles i forhold til (U2.1) Fysisk isolasjon, (U2.2) Bevegelsesfrihet, (U2.3)

Demoraliseringsevne og (U2.4) Lojalitet. Verdien av disse variablene skal måles gjennom informasjon som fremkommer av intervjuene som er foretatt og gjennom litteraturen som analyseres.

3.5 Opprørsdoktriner – Taliban i en bredere kontekst

AJP 3.4.4 legger føringer for hvordan demokratier skal opptre og aksjonere i en konflikt mot opprørsgrupper. Som Thomas G. Mahnken påpeker i sitt kapittel ”Strategic Theory” i *Strategy in the Contemporary World*, handler strategier for krig i siste instans om hvordan man skal beseire motstanderen (Mahnken, 2010: 69). Kontra- opprørsstyrker er i så øyemed avhengig av en tilnærming som fungerer bedre enn strategien som benyttes av opprørerne. På samme måte som ISAF og Norge har sine doktriner i Afghanistan, har Taliban sitt strategiske rammeverk. Strategier for opprørsgrupper er mangfoldige og differensierte, men Sun Tzus tilnærming til strategi regnes som et av de viktigste bidragene. I henhold til Sun Tzu handler krig om å søke etter komparative fortrinn (Mahnken, 2010: 77).

Det er ikke størrelsen på hæren som bestemmer utfallet av en konflikt, men evnen til å utnytte de kapasitetene man har. Evnen til å redusere kampviljen til sine motstandere gjennom å angripe deres egen strategi (Mahnken, 2010: 77) er essensielt hos Sun Tzu. Denne strategiske teorien la fundamentet for Mao Tse-tungs teoretiske bidrag, som fremstår som en mal for hvordan man skal bekjempe en antatt sterkere motstander. Mao legger vekt på at opprørerne må fokusere på politisk kontroll av periferien, mobilisering av bøndene og en forsettlig forlengelse av konflikten (Mahnken, 2010: 78). Dette kulminerer til en trefaset tilnærming som starter med en strategisk forsvarsfase, geriljakrigføring trappes deretter opp mot en strategisk fastlåst situasjon og det ender med strategisk motoffensiv i form av en konvensjonell strid mot fienden. Taliban er på ingen måte en kommunistisk eller maoistisk bevegelse, men som Mahnken påpeker finner man elementer av Maos strategiske tilnærming i moderne jihadistisk tenkning (Mahnken, 2010: 78).

Tankene til Mao og Sun Tzu gjelder fremdeles i forhold til moderne opprørsstrategier, da de bygger på de samme grunnleggende elementene. Steven Metz skrev i 2007 artikkelen *Rethinking Insurgency*, der han går gjennom noen nye elementer i forhold til dagens moderne opprørsbevegelser. I henhold til Metz gikk den tidligere amerikanske konseptualiseringen av

opprør ut på at de mest suksessfulle opprørsbevegelsene var de som ble mer og mer statslignende. Dette inkluderer at de stadig tok kontroll over mer territorium, utvidet sine militære kapasiteter til å utføre større operasjoner og utviklet organisasjonen, lederskapet og kompleksiteten til gruppen (Metz, 2007: 6). Dette gjelder også i dag, men dagens opprørsgrupper baserer seg på langt mindre hierarkiske og mer desentraliserte organisasjoner, med rask tilpasningsevne i forhold til informasjon, ressurser og operasjonsmønstre.

De desentraliserte nettverkene kombineres med en sentralisert overordnet hierarkisk dimensjon, noe som maksimerer effektivitetsevnen (Metz, 2007: 12). Bruken av desentralisert informasjonsflyt oppnår en sterk psykisk effekt ovenfor befolkningen og flere topp- noder og ledergrupper gjør gruppen med levedyktig (Metz, 2007: 13). Samtidig eksisterer dagens opprørsgrupper i en bredere konfliktkontekst, noe som resulterer i at flere aktører er involvert i konflikten, Metz kaller det *third- og fourth forces*. Den tredje aktørgruppen består av voldelige elementer som forstyrrer myndighetene fra det opprinnelige opprøret og dermed støtter opprøret. Dette inkluderer kriminelle grupper og væpnede militsgrupper (Metz, 2007: 15). Den fjerde aktørgruppen omfavner dagens globale kommunikasjonsnettverk og hvordan opprørere bruker dette for å søke støtte for sin sak utenfor sine landegrenser.

Bruken av moderne kommunikasjonsmidler, spesielt internett, gir opprøret en ny dimensjon i at de kan rekruttere eksterne aktører til å støtte dem med ressurser. Med denne informasjonskanalen får opprørsgruppene fordeler i forhold til det psykologiske aspektet av konflikten, både med den psykologiske effekten av deres mangel på etnisk og legale begrensninger, og tilgang til støttespillere de tidligere ikke kunne nådd (Metz, 2007: 39). Det er blitt mer fokus på psykologisk krigføring for å demoralisere og skape frykt hos motstanderne. Dette er blitt et nytt element for å bekjempe en motstander som i utgangspunktet skal være sterkere i form av tradisjonelle ressurser og kapasiteter. Alle militære aktører er avhengige av strategier for å gjennomføre vellykkede operasjoner og Taliban er intet unntak.

I utgangspunktet finnes det flere likhetstrekk mellom Talibans strategi i Afghanistan og hovedprinsippene i Maos teorier. Alle de tre nevnte fokusområdene dekkes der Taliban har fokusert på provinslandsbyene og områdene utenfor de store befolkningssentrene, de har mobilisert i utkantstrøkene og har variert intensiteten i sin krigføring ovenfor ISAF og de nasjonale sikkerhetsstyrkene over en lang periode. Samtidig kjenner man også igjen Taliban i forhold til Metz tolkning av moderne opprørsgrupper, både i form av organisatorisk struktur og bruken av kommunikasjonsmidler for å mobilisere mer internasjonalt.

4 Taliban etter intervensjonen

Anna Stenersen beskriver i artikkelen *The Taliban insurgency in Afghanistan – organization, leadership and worldview* opprøret som fant sted etter intervensjonen i Afghanistan. I henhold til denne analysen fant Taliban raskt ut at det å styre en stat ikke på langt nær var like lett som de muligens hadde sett for seg da de overtok makten (Stenersen, 2010: 15). Om ikke det var nok med interne stridigheter, som følge av at organisasjonen hadde mistet mye av den opprinnelige støtten fra befolkningen, ble situasjonen forverret av at de stadig kom under det internasjonale samfunnets søkelys grunnet brudd på menneskerettigheter og beskyttelse av personer forbundet med terrorisme (Stenersen, 2010: 16).

Angrepet på World Trade Center ble fordømt av hele det internasjonale samfunnet, men de ansvarlige afghanske myndighetene i Taliban nektet å utlevere Osama Bin Laden og de andre personene knyttet til terrorangrepet som oppholdt seg i landet. USA anså terroranslaget som et angrep på deres nasjon og hadde slått fast at deres nasjonale sikkerhet var avhengig av at al-Qaidas ledere ble uskadeliggjort. Ettersom Taliban nektet å bistå amerikanerne i jakten på de ansvarlige terroristene, tok USA og deres allierte i NATO saken i egne hender med en militær intervensjon av Afghanistan. Det opprinnelige målet med intervensjonen var et engasjement som skulle nedkjempe Taliban og al-Qaida. Samtidig ble det argumentert for at det måtte etableres demokratiske institusjoner i Afghanistan som skulle sikre grunnleggende menneskerettigheter. Mens den opprinnelige militære offensiven raskt ga de internasjonale styrkene kontroll over landet, var det som Øyvind Østerud påpeker, den påfølgende nasjonsbyggingen og kompromissløsninger for å skape stabilitet og ordnede spilleregler, som har vist seg å være utfordringen (Østerud, 2004: 13).

Etter intervensjonen i 2001 har myndighetene i Afghanistan vært helt avhengige av Vesten i konflikten med opprøret ledet av Taliban. Fram til høsten 2009, da de internasjonale styrkene i landet ble samlet under NATO, var den internasjonale stabilitetsstyrken delt inn i en amerikansk- ledet (Operation Enduring Freedom) og en FN- sanksjonert (International Security Assistance Force) styrke (Stenersen, 2010: 16). Mens OEF sitt hovedoppdrag har vært kontraterrorisme og søk etter ledere for Taliban og al-Qaida, har hovedoppdraget til ISAF i større grad fokusert på sikkerhet, beskyttelse og statsbygging. Den ulike tilnærmingen til strategien har vist seg å skape gnisninger internt ved at de involverte aktørene ikke utviser en enhetlig tilnærming til problemstillingen.

4.1 Opprørsbevegelsen Taliban

Taliban er opprinnelig en islamistisk bevegelse som styrte Afghanistan i perioden 1996 til 2001 etter å ha kommet til makten gjennom en voldelig borgerkrig (Stenersen, 2010: 11). Bevegelsen ledes av religiøse ledere, noe som forklarer det strenge synet på religion. Den øverste lederen, mullah Mohammad Omar, la vekt på at Afghanistan skulle være den reneste muslimske staten i verden. Mens den ideologiske forankringen har felles egenskaper med terrorgrupper som al-Qaida, eksisterer det i midlertidig forskjeller i målene de ønsker å oppnå og midlene som skal brukes. Taliban har en nasjonal forankring i Afghanistan, mens al-Qaida er internasjonalt orientert. Taliban er heller ikke en terrororganisasjon i seg selv, men de benytter seg av terrorisme som et av flere verktøy for å oppnå sine mål.

Motstanden mot intervensjonsstyrkene og Karzai-regimet ble startet av de overlevende lederskikkelsene i Taliban og lokale militante rundt om i Afghanistan. I begynnelsen var opprøret preget av sporadiske voldsepisoder konsentrert sør i landet og grenseområdene i sør-øst. Senere forandret konflikten form og ble mer organisert ettersom angrepene både ble mer omfattende og hadde et bredere geografisk nedslagsfelt (Stenersen, 2010: 24). Angrepene ble utført av flere ulike aktører, i tillegg til Taliban fantes det også andre grupperinger med delvis utspring fra nabostatene som støttet organisasjonen, samt andre grupper med tilknytning til al-Qaida. Det ideologiske forholdet mellom den ideologiske fraksjonen av Taliban og andre islamistiske organisasjoner, ga opprøret en ytterligere dimensjon. Taliban var derfor ikke uten allierte om å ville tvinge de vestlige styrkene og deres allierte ut av Afghanistan.

Amerikansk retorikk i etterkant av 11. september har sidestilt Taliban med al-Qaida, som en terrororganisasjon (Knutsen, 2012: 53). I henhold til både Knutsen og Stenersen blir det i midlertidig feil å identifisere Taliban som en ren ideologisk ekstremistgruppe (Stenersen, 2010: 10), på lik linje som al-Qaida. Målene og strategien til opprørsbevegelsen i Afghanistan er langt mer sammensatt. Først og fremst handler det om en bevegelse som består av flere ulike aktører, på ulike nivåer, som igjen har ulike mål. Som Stenersen påpeker, brukes begrepet *Taliban* om en rekke ulike grupperinger og organisasjoner i Afghanistan og regionen generelt (Stenersen, 2010: 11). Hovedaktøren i opprøret som nå finner sted i Afghanistan regnes som etterlevninger av regimet som tidligere satt ved makten, også kjent som *The Islamic Emirate of Afghanistan* (IEA). Dette er det offisielle navnet på selve regimet til

Mullah Muhammad Omar, og brukes gjerne for å skille regimet fra andre deler av opprøret de ikke ønsker å assosieres med (Stenersen, 2010: 11).

I en doktoravhandling for det statsvitenskapelige fakultet ved universitetet i København, har Peter Dahl Thruelsen gått nærmere inn på variasjonen innad i Taliban. Avhandlingen *Fighting an insurgency without unity* er basert på forholdene i det sørlige Afghanistan og dermed ikke direkte relevant for casestudiet. Analysen inneholder i midlertidig viktig informasjon om Talibans strukturelle oppbygging. Talibans struktur og strategiske tilnærming i sør ligner den vi har sett i nord, og er derfor av interesse også for de nordlige provinsene. Det Thruelsen kommer fram til i sin gjennomgang av opprørsstyrkene i Afghanistan, er at Taliban-bevegelsen ikke har en enhetlig tilnærming til konflikten. Blant annet er ikke det politiske nivået i Taliban direkte ansvarlig for alle krigsoperasjonene utført på bakken, men deres ansvar ligger i strategisk politiske retningslinjer (Thruelsen, 2010: 98).

I henhold til Thruelsen kan man dele Taliban inn i tre nivåer av aktører, som rangeres fra den strategiske ledelsen (nivå 1), gjennom lokale ledere og aktive medlemmer (nivå 2), til mindre deltagende supportere og sympatisører (nivå 3). Det er lederne på de lavere nivåene som har ansvaret og oversikten over daglige operasjoner (Thruelsen, 2010: 98). Det analysen viser er at det øverste ledernivået virker i større grad å være motivert av et ”et høyere formål”, mens lederskikkelsene på lavere nivåer er motivert av interesser som motstand mot sentralmakten, korrupsjon, ekstern innflytelse eller overlevelsesinstinkt. Da danske offiserer undersøkte driverne for aktivitetsnivå hos Taliban- styrker, med henholdsvis afghansk og utenlandsk bakgrunn, lot de merke til en forskjell. Mens de afghanske Taliban- styrkene ofte forholdt seg rolige dersom de internasjonale styrkene lot de være, reagerte utenlandske styrker heller med å oppsøke de internasjonale styrkene for å starte konflikter (Thruelsen, 2010: 99).

Taliban kan med andre ord sies å være delt inn i to grupperinger der den ene, de lokale gruppene, påvirkes av hvordan de internasjonale styrkene opererer av lokale hensyn. Dersom de internasjonale styrkene lar disse være i fred, vil de tilsynelatende forholde seg rolige. Dette indikerer at opprørsstyrker med tilknytning til det lokale området i Afghanistan motiveres gjennom mer pragmatiske primærbehov. Dette innebærer muligheten til å leve i fred for NATO og afghanske myndigheter, tilstrekkelige levevilkår og nødvendige ressurser. Den andre gruppen, som i høyere grad motiveres av et høyere ideologisk formål, vil oppsøke de internasjonale styrkene for å starte nye konflikter. Dette innebærer også, som Thruelsen

påpeker, at de vil oppsøke grupper som ikke får dekket sine primærbehov og dermed har en motivasjon for å kjempe (Thruelsen, 2010: 99).

En lignende rangering av Talibans støttespillere finner vi i Steinar Skaars kapittel ”Kan sistemann slukke lyset?” i *Exit Afghanistan*. Da en ledende representant for de afghanske politistyrkene ble bedt om å definere Talibans rekrutteringsbase kom han fram til tre kategorier; (1) ideologisk motiverte unge menn skolert i madrassaer og treningsleirer (Skaar, 2012: 253), (2) økonomisk motiverte gjengangskriminelle uønsket av befolkningen og (3) sikkerhetsmotivert lokalbefolkning (Skaar, 2012: 254). Representanten mente at de personene motivert i kategori 1 og 2, var veldig vanskelige å påvirke. De ideologisk motiverte opprørsstyrkene fungerer som ledelsesskikkelser og motivatorer for andre ved at de er agenter for det ideologiske Taliban. Den sentrale ledelsen for i Taliban påvirker legger føringer for aktiviteter i deres overhengende strategi om å bekjempe myndighetene, få til et regimeskifte og kvitte seg med de utenlandske styrkene (Skaar, 2012: 256). Dette samsvarer med elementene i moderne opprørsvirksomhet som Steven Metz nevner (se delkapittel 3.5).

4.2 Talibans mål og ideologi

Det ideologiske standpunktet til Taliban kan forstås som en blanding av en ekstrem fortolkning av islam og den pashtunske landsbykulturen (Stenersen, 2010: 47) eller i henhold til den anerkjente journalisten Ahmed Rashid og hans bok *Taliban: the Power of Militant Islam in Afghanistan and Beyond*, som en pashtunsk nasjonalisme og ekstrem fortolkning av islamsk lov (Rashid, 2010: 2). Den ekstreme fortolkningen av islam kommer til syne gjennom en Sharia lovgivning og et sterkt fokus på at muslimer skal leve gjennom Koranen. Det opprinnelige målet til bevegelsen var å danne en islamsk stat, basert på rene islamske verdier. Til tross for okkupasjonen og tapet av maktposisjon, har ikke denne målsettingen forandret seg nevneverdig. I henhold til IEA er den eneste løsningen på konflikten at den vestlige okkupasjonsmakten forlater landet og en gjenreisning av det islamske regimet i Kabul (Stenersen, 2010: 51).

Prinsipielt sett ønsker Taliban at Afghanistan får et regime som hevder islamsk lov (Stenersen, 2010: 53). Stenersen påpeker i midlertidig at sannsynligheten er liten for at en tilbakeholden holdning til makt vedvarer dersom muligheten byr seg. Det er samtidig ulike oppfatninger innad i Taliban om hvilken rolle bevegelsen skal spille internasjonalt. Mens den

kollektive politiske ledelsen hevder at de ikke har ambisjoner utover Afghanistans grenser, har individuelle talspersoner slått fast at de vil fortsette kampen mot Vesten også etter at de har trukket seg ut av landet (Stenersen, 2010: 53). Det er med andre ord store sprik mellom ulike proklamasjoner og uttalelser angående Talibans ønsker, mål og ambisjoner. Det vi i midlertidig kan slå fast, er at Taliban har et turbulent forhold til Vesten og da spesielt USA.

Etter at Taliban etablerte seg som et regime i Afghanistan på 90- tallet, har målsetningen vært å danne en stat basert på en streng islamistisk ideologi og forsvare verdiene i Koranen. Ola Bøe-Hansen skrev i 2009 en doktoravhandling om Talibans propagandastrategi ved Forsvarets Stabsskole kalt *Kampen om den uimotståelige historien*. Her utdyper Bøe-Hansen Talibans grunnleggende ideologi. Han trekker fram den kjente amerikanske islamforskeren Richard Eaton, som hevder at Taliban har en tro på en kommende verdensordensomveltning (Bøe-Hansen, 2009: 34). I dette verdensbilde står Taliban som en ren puritansk islamistisk kraft mot onde krefter både internt og eksternt (Bøe-Hansen, 2009: 35). Opprettelsen av Taliban- regimet i Afghanistan kan forstås som et forsøk på å skape en ren islamistisk stat der Mullah Muhammad Omar var profeten.

Etter Afghanistan ønsket Taliban å se hele den muslimske verden samle seg bak profeten Omar (Bøe-Hansen, 2009: 35). Dette ble vanskelig ettersom verdenssamfunnet for øvrig ikke aksepterte deres regime. Denne negative politiske utviklingen førte til en framtreddende anti-amerikansk holdning, noe som blant annet kommer til syne i Talibans tilknytning til en religiøs Fatwa utsett i 1998 av al-Qaida og deres assosierte; ”*the ruling to kill Americans and all their allies – civilians and military – is an individual duty for every Muslim who can do it in any country in which it is possible to*” (Lawrence, 2005: 23; Bøe-Hansen, 2009: 34). Dette var en del av lengre erklæring som uttrykte nødvendigheten for jihad mot amerikanere, utgitt av Osama Bin Laden, den avdøde lederskikkelsen i al-Qaida og nær venn av Mullah Omar.

Talibans ideologiske rammeverk bygger fremdeles på deres slagord i informasjonsstrategien fra 1996. Slagordene baserer seg på at Taliban er partiet, pashtunere folket, opium økonomien, grunnloven Sharia og opprettelsen av emiratet er styresettet (Bøe-Hansen, 2009: 37). Det er det religiøse fundamentet som gir Mullah Omar sin autoritet innad i bevegelsen (Bøe-Hansen, 2009: 37). Islam, Koranen og profeten Muhammads ord, er de drivende ideologiske faktorene for Talibans virke. Disse er basert på en annen tid og et annet verdensbilde, men som for Taliban gjenspeiler dagens situasjon mellom den muslimske og vestlige verden.

4.3 Verdihierarki og legitimitetsforståelse

I henhold til Taliban er Afghanistan i dag under okkupasjon av en ikke- troende vestlig okkupasjonsmakt som har som mål å viske ut den islamske kulturen. Taliban har gjennom sin politiske organisasjon IEA, ofte beskyldt USA for heller å ha angrepet Afghanistan av rent hat mot islam og muslimske verdier, framfor den offisielle begrunnelsen som foreligger i kampen mot terrorisme (Stenersen, 2010: 49). Denne oppfatningen står sentralt i forhold til Talibans legitimering, da deres ideologi er basert på at de står som en sårt tiltrent muslimsk demning mot en vestlig tidevannsbølge som skyller inn over den arabiske halvøya. Den amerikanske Afghanistan ekspertten Rory Stewart siteres av Dyndal under kapittel 2 i *Exit Afghanistan* der han sier at ”*The Taliban... which was, largely discredited and backward movement, gains support by portraying itself as fighting for Islam and Afghanistan against a foreign military occupation*” (Dyndal, 2012: 84).

Under Talibans styre i Afghanistan ble det innført et strengt lovverk basert på Sharia-lovgivningen. Talibans lovverk forbød afghanske borgere demokratiske rettigheter som ytringsfrihet, bevegelsesfrihet, rettssikkerhet, frihet fra tortur og kvinners rettigheter. I tillegg forbød de bruken av massemedier, med unntak av statlige propagandaselskaper, og aktiviteter som musikk, dans og film (Bøe-Hansen, 2009: 36). Islamistisk verdistruktur baserer seg på tradisjonelle verdier fra Koranen, noe som er grunnen til at islamistiske talsmenn og lederskikkelser ofte siterer, nøye utvalgte, tekster og setninger fra muslimenes hellige bok. Moderne islamistiske opprørsgrupper og terrororganisasjoner, som Taliban og al-Qaida, blander gjerne disse gjengivelsene med anti- amerikansk propaganda.

Ordtaket *hensikten helliger middelet*, er en passende beskrivelse av Talibans verdihierarkiske struktur. Ved å fremstille konflikten mellom dem selv og USA/NATO i Afghanistan som en bredere sivilisasjonskonflikt med et høyere formål, ønsker Taliban å forsvare sine egne framgangsmåter ved å spille på overlevelsen til den afghanske kulturen og islamske læren. Det at de ikke anerkjennes som en legitim aktør av verdenssamfunnet for øvrig, er de dyktige til å utnytte ved å vri den globale fordømmelsen til sin egen fordel. Ved å framstille seg selv som offer for vestlig en korrupt vestlig sammensvergelse, oppnår de sympati fra folk og grupper som deler deres ideologiske synspunkter. Den tidligere øverste militære lederen i Taliban, Mullah Dadullah, sa blant annet i 2006 at de kunne tenke seg å forhandle med USA

og NATO, men kun om én ting: *"the wrongdoings that are performed here, and only after the pay compensation for what they did"* (Stenersen, 2010: 66).

Legitimiteten får Taliban gjennom sin religiøse tilnærming til en ideologisk drivkraft, samtidig søker de å legitimere seg selv lokalt og nasjonalt ved å fokusere på de negative effektene av de internasjonale styrkenes tilstedeværelse. De har umiddelbart tatt tak i de forholdene som afghanske myndigheter og internasjonale styrker ikke har løst. I en opprørskonflikt, vil det alltid være to motstridende definisjoner av legitimitet. Den demokratiske tilnærmingen til definisjon baserer seg på strukturelle, institusjonelle og organisatoriske kjennetegn. Disse kjennetegnene inkluderer kjente vestlige elementer som makt ut fra frie demokratiske valg, som gir legitimitet gjennom befolkningen, rettssikkerhet, opprettholdelse av menneskerettigheter, en tilstrekkelig grad av politisk konkurranse og anerkjennelse av internasjonal rettsorden.

Taliban baserer sin legitimitet på andre faktorer. For å forstå Talibans forhold til legitimitet er det viktig å se dette i den historisk brokete konteksten til Afghanistan. I henhold til Taliban baserer legitimitet seg i stor grad på en historisk rett og plikt til å lede. Deres ideologiske standpunkt er at kun et rent islamsk styresett kan lede Afghanistan og den muslimske verden mot kalifatet og en perfekt verdensorden (Bøe-Hansen, 2009: 35). Da Taliban kom til makten i 1996, fratok de blant annet lokale krigsherrer for deres kontroll i landsbyer og provinser. De klarte på mange måter, om enn med kontroversielle virkemidler, å samle Afghanistan under ett styresett. Mens det internasjonale samfunnet virker mest opptatt av den strukturelle oppbyggingen av staten, er fokuset fra Taliban heller rettet mot at staten innehar de riktige holdningene.

Ved dette punktet er det essensielt å erkjenne at demokratiet og dets karakteristikk, er basert på vestlige normer og verdier. Afghanistan er et utviklingsland med en sterk tradisjonell kultur, som står i kontrast med Vesten. Denne forskjellen kommer til syne gjennom de utfordringene Vesten og den afghanske regjeringen har møtt på når de prøver å endre det afghanske styresettet. Disse utfordringene gagnar Talibans sak, og brukes kontinuerlig for å underminere den demokratiske prosessen i landet. Mens Vesten bruker demokratiske karakteristikker som et nødvendig grunnlag for legitimitet, en oppfattelse som også deles av mange afghanere, tar Taliban tak i de negative effektene av regimeendringene. Disse effektene er ofte knyttet opp til mangel på effektivitet, korrupsjon, gjenreisningen av de lokale krigsherrene i provinsene og fravik fra den islamske læren.

Ved å fokusere på begrensningene og utfordringene ved å endre en etnisk splittet nasjon i en mislykket stat, forsøker Taliban og delegitimere demokratiet. Valgordningen angripes fordi den baserer seg på støtte fra illegitime krigsherrer, krigsherrer som Taliban søkte å underminere under deres eget regime. Valgresultatet anerkjennes ikke, da Karzai har klare tilknytninger til okkupasjonsmakten og var det foretrukne valget til USA og FN. Korrupsjonsanklagene mot regjeringsmakten underbygger denne oppfatningen, samtidig som det at regjeringen ikke klarer å få bukt med kriminaliteten i landet (ofte utrustet av Taliban selv) viser at regjeringens rettssystem er ineffektivt. Sammen med de negative konsekvensene av overgangen til et internasjonalt anerkjent regime, baserer Taliban seg på de tradisjonelle verdiene i landet. Deres legitimitet forsvares med et element som gjennom hele menneskehetens historie har vist seg å være særdeles påvirkningsdyktig, nemlig betydningen av en religiøs tilknytning til en høyere sak.

4.4 Betydningen av den islamistiske forankringen

Islam er en svært kraftfull påvirkningskraft da den ofte står sentralt i en muslims dagligdagse gjøremål og virke, særlig i Afghanistan. Afghanistan har alltid vært et svært religiøst samfunn, som Rashid påpeker; *"Islam has always been at the very centre of the lives of ordinary Afghan people (...) few Muslim peoples in the world observe the rituals and the piety of Islam with such regularity and emotion as the Afghans"* (Rashid, 2010: 82). Den brutale borgerkrigen på begynnelsen av 90- tallet førte til en etnisk og religiøs splittelse, som desimerte tidligere religiøse toleransen i landet (Rashid, 2010: 83).

Talibans politiske ideologi er forankret i deres religiøse forståelse av islam, en utvikling som i henhold til boken *Islamismen* av Bjørn Olav Utvik har blitt mer framtrædende de siste tiårene blant muslimske land. Utvik sier i sin innledning til temaet at *"stadig oftere ser vi at politikere og beslutningstakere søker å øke legitimiteten til sitt styre gjennom preferanser til islam"* (Utvik, 2011: 21). Det knyttes utfordringer til en tett kopling mellom politikk og religion. Religion har enorm en innflytelsesmakt, spesielt i de lavere sosiale klassene med liten eller ingen utdanning i utviklingsland. Afghanistan er et land hvor den uskolerte og lite utdannede klassen er svært omfattende, i henhold til Utenriksdepartementets *Strategi for helhetlig norsk innsats i Faryab-provinsen i Afghanistan* fra 2009, er i overkant av 60 % av befolkningen i Faryab analfabeter (UD, 2009: 2).

Den sentrale ledelsen i Taliban baserer seg på ideologi som kjemper for en høyere sak. Dette kan brukes for å øke legitimitet, men den ideologiske forankringen påvirker også andre aspekter av Talibans virksomhet. Moderne radikal islamisme handler om å forsvare ens kultur og religion fra et massivt angrep fra den vestlige verden (Utvik, 2011: 27), det er blitt en betydelig offensiv linje for å forsvare islamske verdier. I Anders Kjølbjergs FFI- rapport *Når religion blir truet: Årsaker til og konsekvenser av islamistiske gruppers sikkerhetisering av religion*, trekker han frem fire faktorer som fører til terrorisme fra radikale islamistiske grupper; Vestlig hegemoni, vestlig trussel, sikkerhetisering og det asymmetriske styrkeforholdet mellom Vesten og Midtøsten regionen (Kjølbjerg, 2003:7-11).

I henhold til Taliban virker det vi i Vesten anser som modernisering, som et forsøk på å viske ut islamske verdier. Den andelen som støtter den ideologiske tilnærmingen til Taliban, vil alltid utgjøre en trussel mot stabiliteten i det afghanske samfunnet. Verdenssamfunnet generelt anerkjenner en utbredelse av vestlige demokratiske verdier som en positiv utvikling og den eneste legitime formen for styresett. Om man derimot står på den andre siden av gjerdet, vil denne situasjonen lett kunne oppfattes som en diskriminerende posisjon ovenfor andre alternative politiske holdninger. Dette skaper en naturlig og effektiv grobunn for misnøye og negative holdninger. Misnøyen forsterkes ytterligere av at den deles av flere konservative religiøse ledere og mektige lederskikkelser i Afghanistan, som ofte ser på det som en trussel mot henholdsvis deres religiøse skikker og grunnlag for makt.

Kjølbjerg presenterer begrepet ”sikkerhetisering”, et begrep lansert av Ole Wæver i 1998 og Københavnerskolen, hvor sikkerhet er et flyktig og ikke gitt begrep (Kjølbjerg, 2003:10). Tanken er at sikkerhetspolitikk avhenger av hvilke verdier eller interesser en aktør regner som sentrale og beskyttelsesverdige. Igjen er vi tilbake til den kulturelle og politiske forskjellen mellom Vesten og islam. I Vesten er religion underordnet staten. Selv om religion i flere vestlige land har en sentral rolle i både dagliglivet og utformingen av politikken, er den underlagt det samme lovverket og verdigrunnlaget som alt annet. Islam i Afghanistan, på den andre siden, er selve grunnlaget for staten. Dette innebærer at det, i motsetning til i Vesten, ikke er staten eller nasjonen som er sentralt, men islam. Når islam innehar den viktigste posisjonen i disse statene, er det naturlig at sikkerhetspolitikken utvikles rundt religionen.

På lik linje med sikkerhetisering av kulturelle og religiøse verdier, har islam også hatt et tradisjonelt virksomhetsområde som beskytter av moral og disiplin i den muslimske delen av

verden (Utvik, 2011: 29). Afghanistan har ”alltid” vært et stammesamfunn bestående av regioner, provinser, byer, landsbyer og distrikter, hvor lokale religiøse ledere har stått som premissleverandører for disse verdiene. Lokale ledere er i all hovedsak lokale krigsherrer og/eller *ulamaer*, religiøse lærde. Den posisjonen disse lokale ledelsesskikkelsene innehar, har vært avgjørende for om lokalbefolkningen tar avstand fra Taliban. I et land med et sterkt innslag av religiøs betydning i politikken, er leseferdigheter nødvendig for å kunne beskytte befolkningen fra radikaliserende elementer.

Invasjonen av Afghanistan settes også gjerne inn i en bredere kontekst sammen med den vestlige støtten til den israelske okkupasjonen av Palestina, invasjonen av Irak, samt islamstøtende og -fiendtlige handlinger som brenning av Koranen og fornærmelser av profeten Muhammad (Stenersen, 2010: 49). Ved å fremstille Vesten på denne måten flytter Taliban fokus fra sine egne mindre positive sider, som brudd på menneskerettighetene. Problemene Taliban skisserer ligner veldig på situasjonen Afghanistan befant seg i på 90-tallet, før regimet kom til makten. Den eneste forskjellen er at fienden ikke lenger er korrupte afghanske krigsherrer, men den utenlandske okkupasjonsmakten (Stenersen, 2010: 51). Samtidig spiller bevegelsen på befolkningens nasjonale og religiøse tilhørighet ved å hevde at kampen mot NATO- styrkene er en plikt for alle muslimer, blant annet ved å fremstille den som jihad (Stenersen, 2010: 53).

Taliban har de siste årene oppfattet kampen mot vestlige styrker i Afghanistan som en legitim *jihad* og alle islamister anerkjenner denne formen for militær krigføring som legitimert (Utvik, 2011: 59). I Afghanistan har tanken om *jihad*, guddommelig krig, bygget på to hovedårsaker. Først gjennom kampen mot den sovjetiske okkupasjon på 80- tallet og dets etterlevninger, da opprøret med Taliban i front kjempet en islamistisk kamp mot de lokale krigsherrene etterlatt med enorme våpenarsenaler etter Sovjetunionens fall. Etter at Taliban tok makten i Afghanistan og gjennom deres tilknytning til al-Qaida, har den moderne fortolkningen av jihad innad i Taliban basert seg på ”å styrte herskere i muslimske land som man mener gjennom sine handlinger har forlatt religionen og må regnes som frafalne” (Utvik, 2011: 148). I Afghanistan innebærer dette å bli kvitt den vestlige okkupasjonsmakten og styrte sentralmyndighetene innsatt av Vesten.

Begrepet *jihad* er for Vesten blitt ensbetydende med islamistisk terrorisme. Direkte oversatt betyr det, i henhold til Bruce Hoffman i *Inside terrorism*, å strebe (Hoffman, 2006: 91), alternativt omtales det også som anstrengelse (Utvik, 2011: 57). Fenomenet omtales i

midlertidig også som *hellig krig*. Dette er voldshandlinger som rettferdiggjøres av en nødvendig beskyttelse og hevdelse av den islamske religion, i tråd med ”sikkerhetisering”-begrepet. Under forutsetningene for global spredning av islamsk lov er dette ikke bare lovlig, men et nødvendig middel (Hoffman, 2006: 90). Den libanesiske islamistbevegelsen Hizbollahs åndelige leder, Sheikh Muhammad Hussein Fadlallah, argumenterer for at: ”*We are not preachers of violence, Jihad in Islam is a defensive movement against those who impose violence.*” (Hoffman, 2006: 91). Usama Bin Laden gikk 9. desember 2001 ut med budskapet om at jihad hadde blitt en forpliktelse for alle muslimer, og at alle muslimer skulle forenes og reise seg mot de ikke- troende gjennom jihad (Hoffman, 2006: 96). Disse handlingene er ikke bare rettmessige og legitime, men i henhold til den radikale forankringen er de også en plikt.

Retten til å definere legitimitet er essensielt når man analyserer opprør, eller enhver annen konflikt for den saks skyld. Konflikter og krig er i grunn en voldelig arena for politiske motsetninger, der de motstående aktørene slåss for å fremme sin egen politiske sak. Legitimiteten i å ha definisjonen på hva som er riktig er noe Asle Toje ser på i kapittelet ”Fortellingens makt. Narrativer i Afghanistan- operasjonen” i *Exit Afghanistan*. I henhold til Toje gir Vestens offisielle narrativer av Afghanistan et langt lysere bilde av situasjonen enn virkeligheten på bakken tilsier (Toje, 2012: 110). Det er ingen tvil om at utviklingen har bedret seg siden Talibans styre, Toje vil gå så langt som å si at utviklingen går riktig vei, men det grunnleggende fundamentet – sikkerhet – har en negativ trend (Toje, 2012: 111). Islamistenes narrativer baserer seg på en helt annen oppfatning, da demokrati i den arabiske verden kun er et forsøk på å påtvinge muslimer vestlige verdier (Toje, 2012: 112).

Hvilken definisjon den afghanske befolkningen til slutt ender opp med, er avgjørende for utfallet av konflikten. COIN- doktrinen bygger på å vinne befolkningens gunst, noe som innebærer at det til slutt må være afghanere selv som tar beslutningen om hvilken vei de ønsker å ta. Med dette i tankene, kan man si at mange afghanerne på en måte føler de har havnet mellom barken og veden. Dette mener i det minste Astri Suhrke når hun trekker fram at afghanere tilknyttet moderne islamisme følte det vanskelig etter 2001 å finne en retning mellom de konservativt religiøse lederne i landet og Vestens fokus på de menneskerettslige utfordringene ved islam (Suhrke, 2012: 121).

De tradisjonelle legitimitetsfaktorene i Afghanistan har alltid vært religion, stammetilhørighet og nasjonalisme (Suhrke, 2012: 123). Dette er faktorer som Taliban har fokusert på i Faryab for å skape motstand mot regjeringsmakten og intervensjonsstyrkene. De har knyttet allianser med lokale stammeledere, sendt ut religiøse agenter og spilt på at de nåværende myndighetene står i ledtog med amerikanerne og deres ønske om å utradere den afghanske kulturen. I en slik setting finner jeg det vanskelig å se at fremmede normer og verdier skal trumfe tradisjonell religiøs og kulturell forankring. Som Harald Høiback sier i sitt kapittel i *Exit Afghanistan; "People prefer the devils they know"* (Høiback, 2012: 161). Suhrke trekker fram at en avgjørende faktor i konflikten er kampviljen hos de opprørerne som kjemper i islams navn (Suhrke, 2012: 120), altså de som havner under motivasjonskategori 1 i kategoriseringen skissert av Skaar.

Det vi kan se av utviklingen i nord og sør, er at man ser at Taliban henholdsvis holder tritt med ISAF styrkene med hjelp av islamistiske opprørere og kan tåle enorme tapstall. En seier over opprørerne innebærer dermed en ekstrem kostnad i form av liv, internflyktninger og materielle skader (Suhrke, 2012: 125). Taliban har vist gang på gang at dette er kostnader de kan tåle og er villige til å ta, noe man ikke kan si det om sentralmyndighetene. Talibans betydning som islamistisk gruppe gir en ekstra dimensjon, som lokale myndigheter og de statlige sikkerhetsstyrkene ikke kan ta seg råd til å matche. Samtidig legitimerer det ideologiske fundamentet handlingene Taliban foretar seg, så lenge det kan støttes av lokale religiøse ledere.

5 Den "norske" Faryab- provinsen

Da det ble bestemt at Ghowrmach- distriktet skulle inngå under ansvarsområdet til de norske styrkene i Faryab, førte det til en markant endring i sikkerhetssituasjonen i provinsen. Opprørsvirksomheten i Ghowrmach utvidet seg til hele det pashtunske beltet i Faryab fra Qaysar, via nordlige Almar og Shirin Tagab, gjennom Jalaier- dalen og helt opp til Dawlatabad (Søbstad, 2013 [Intervju]). Det pashtunske beltet strekker seg fra Ghowrmach og gjennom de nevnte provinsdistriktene i Faryab langs grensen til Turkmenistan. I følge intervjuet med Søbstad var statusen i 2012 at hele det pashtunske området er i fase 3 av Maos trefasede opprørsstrategi (se delkapittel 3.5), der opprørerne har kontroll. Mye av skylden for denne utviklingen ligger på provinsguvernøren Abdul Haq Shafaq, som ikke har vist noen interesse for å bidra til utvikling i det pashtunske beltet.

5.1 Norge i Faryab

Det at Nordalliansen delte Afghanistan mellom seg selv, var ikke i tråd med Vestens mål for et demokratisk Afghanistan. På mange måter var Afghanistan fra 2002, og mange vil si fram til i dag, et anarkistisk samfunn. Stammesamfunnet er tradisjon i Afghanistan, det samme kan man si om lokalt forankret politikk (Knutsen, 2012: 47). Det nærmeste Afghanistan noensinne har vært en reell statsdannelse, var faktisk regimet Vesten gikk inn for å ødelegge (Knutsen, 2012: 50). Taliban- regimet fungerte faktisk bedre som ordensmakt enn noe annet regime de siste tretti årene i landet. Med Nordalliansens seier gikk Afghanistan tilbake til en form for statsløshet, der aktører konkurrerte om makt (Knutsen, 2012: 50).

De verste kamphandlingene i landet fant sted i de sørlige og østlige delene av landet, især provinsene Kandahar, Helmand, Ghazni og Paktika. Faryab provinsen, der den store majoriteten av de norske styrkene har vært utplassert, var lenge bare utsatt for en rekke sporadiske opprørsangrep, men ikke i like stor grad som i sør. Totalt ni norske soldater har mistet livet i konflikten i perioden 2004 og fram til uttrekningen i 2012-13, hvorav sju av disse i perioden fra 2009 og ut 2010. Det er især perioden fra 2008 og utover som endret sikkerhetssituasjonen til de norske styrkene på PRT Meymaneh i Faryab- provinsen. Mye av årsaken for denne utviklingen kan tillegges ISAF og Norges beslutning om å la det svært

urolige Ghowrmach- distriktet, opprinnelig under naboprovinsen Badghis, inngå i PRT-Meymanehs ansvarsområde.

Faryab- provinsen er en utkantsprovins og ble sett på som et rolig område. Journalisten Obaid Ali som arbeider for Afghanistan Analysts Network, en uavhengig forskningsorganisasjon som utfører analyser av utviklingen i Afghanistan, omtaler i sin artikkel *Insurgents and Factions: Waves of insecurity in Faryab*, provinsen som i utgangspunktet en "... outlying province even by Afghan standards, (...), known mainly in Afghanistan as the birthplace of Ghulam Muhammad Maimanagi, a famous painter..." (Ali, 2012). Tilstanden i provinsen endret karakter etter innlemmelsen av Ghowrmach ettersom dette førte til økende uro knyttet til kampen mellom sikkerhetsstyrkene og opprørsbevegelsen i området. Utviklingen knyttes til Taliban, som har økt sin tilstedeværelse og interesse for regionen etter hvert som NATO og afghanske styrker trappet opp sine militære operasjoner i sør.

På nettsiden til det norske Forsvarsdepartementet ligger det en kronologisk oversikt over det norske bidraget. Norge overtok lederansvaret for PRT Meymaneh i 2005 og styrkebidraget økte raskt. Antallet norsk personell i Meymaneh ble fordoblet ved overtagelsen i 2005, deretter økte antallet til 100 personer i 2006 da leiren ble flyttet fra innenfor til utenfor byen for bedre å ivareta personellsikkerheten. Fra dette tidspunktet og fram til 2008 hadde også de norske styrkene ansvaret for utrykningsstyrken QRF (Quick Reaction Force). Etter at Norge avsluttet sitt ansvar for QRF, ble store deler av denne styrken overført til Meymaneh og doblet nesten antallet nordmenn i leiren til ca. 280. Fra 2009 ble det sendt ned et mentorbidrag på rundt 50 personer, i tråd med planene om å trene opp de afghanske militærstyrkene. Ved utgangen av 2010 var det ca. 500 nordmenn utplassert i leiren, noe som også inkluderte om lag 110 støttepersonell for nasjonale funksjoner som ledelse, logistikk og samband. Det norske PRT Meymaneh ble avviklet fra 1. oktober 2012 (Forsvarsdepartementet, 2012).

Oberstløytnant Odd Andreas Søbstad var PRT- sjef i Meymaneh for den siste kontingenten i 2012 fram til uttrekningen. Om innlemmelsen av Ghowrmach som tilleggsdistrikt til Faryab sier Søbstad at "da ISAF gjorde det, og Norge nikka og sa at det var greit. Da importerte vi trøbbel" (Søbstad, 2013 [Intervju]). I henhold til Søbstad var det man egentlig ønsket fra et norsk PRT- perspektiv, at norske styrker kunne operere inn i distriktet når man ønsket selv og på den måten forhindre at opprørere opererte fra Ghowrmach inn i Faryab. Ettersom det nå

heller ble snakk om en ren innlemmelse av distriktet, fikk man isteden en situasjon der de norske soldatene eide terrenget og var forpliktet til å være tilstede i distriktet som *”battlespace owner”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). I henhold til Amund Aune Nilsens artikkel *Visste om risikoen i Ghowrmach- distriktet* for NRK, hadde distriktet vært et uromoment i regionen siden 2007 og norske soldater har flere ganger vært i konfrontasjoner med opprørerne i distriktet siden det året (Nilsen, 2010). Det at distriktet er del av en et pashtunsk belte som strekker seg inn i Faryab, førte til at opprørere brukte distriktet for å nå Faryab.

Dette var også bakgrunnen for at NATO i utgangspunktet ønsket å innlemme Ghowrmach under kontrollen til de norske og afghanske styrkene i Faryab. Major Torgeir Menne, sjef første halvår 2011 for Task Unit PRT 16, sa i intervjuet jeg gjennomførte med han og major Ola Kjørstad, operasjonsoffiser samme periode, at *”Litt av årsaken til å gjøre det skifte som man gjorde, var at man ønsket å åpne veien mellom Faryab og Badghis, som ikke var tilgjengelig”* (Menne, 2013 [Intervju]). I forkant av denne innlemmelsen var store deler av Ghowrmach infisert av opprørere og veien inn til området fra Badghis var også et *”veldig infisert område med mye opprørsaktivitet”* (Menne, 2013 [Intervju]). Ved at området ble lagt under Faryab- provins, håpet NATO og afghanerne at det skulle være lettere infrastrukturelt å ta seg inn i Ghowrmach og bekjempe opprørsstyrkene, som til da hadde fått være i fred. Sikkerhetssituasjonen til de norske soldatene ble endret fordi *”et fristed i praksis opphører, og plutselig så har de styrkene som går i Faryab lov til, og får i oppdrag å bevege seg inn i Ghowrmach som sådan”* (Menne, 2013 [Intervju]).

Ved at de norske og afghanske styrkene i Faryab fikk ansvaret for Ghowrmach, mistet Taliban et område der de, fram til da, hadde hatt mulighet til å oppholde seg i ro og fred. I perioden før innlemmelsen var det kun mindre grupper av spesialstyrker og kommandotropper som utførte operasjoner i Ghowrmach, men herfra utførte sikkerhetsstyrkene i Faryab langt flere større operasjoner i distriktet. Menne trekker fram at han ikke tror den plutselige økningen av synlig Taliban eller forverringen av trusselbildet, nødvendigvis innebærer en negativ trend. *”I praksis så vil det oppleves sånn, men det er jo en reaksjon på at ANSF har blitt sterke og at de må skuffe på mer kull i sin motstand, det er fordi at ANSF har økt”* (Menne, 2013 [Intervju]). Endringen av situasjonsbildet i Faryab var med andre ord sannsynligvis også knyttet til at den militære bekjempelsen av opprørerne først virkelig tok til rundt denne perioden i 2008.

5.2 Norsk PRT- "Den norske modellen"

Trond Martin Flatemo skrev i 2008 en masteravhandling ved Forsvarets Stabsskole med tittelen *Norsk konseptutvikling i Provincial Reconstruction Team Meymahne*, der han går inn på enkelte hovedtrekk ved PRT. I henhold til Flatemo var PRT strategien preget av at nasjonene selv hadde stor handlefrihet i forhold til konseptutviklingen av PRT basen i sin provins (Flatemo, 2008: 9). Hovedoppdraget for de ulike lagene var i midlertidig det samme, de skulle fylle sikkerhetstomrommet som hadde oppstått etter at Taliban var fordrevet ut av provinsene (Flatemo, 2008: 23). Tanken var at utvikling i landet var avhengig av at humanitære og sivile organisasjoner fikk arbeide under trygge omgivelser, noe Afghanistan på ingen måte hadde kapasitet til å ordne selv fordi de verken hadde et fungerende statsapparat, politi- eller militærvesen.

Problemet med denne formen for sivil- militær arbeidsdeling danner noe av bakgrunnsteppet for hvordan effekten av COIN- doktrinen begrenses i forhold til Taliban. Spesielt påvirker denne strategien legitimitetsbygging i Afghanistan. Disse utfordringene har tilknytning til de historiske etniske motsetningene i Faryab- provinsen, spesielt tilknyttet områdene der pashtunere lever. I Faryab finner man alle de store etniske gruppene representert ellers i Afghanistan med en majoritet av usbekere, mens pashtunerne er lokalisert i utkantsområder (Flatemo, 2008: 33). Den såkalte "norske modellen", er en lignende versjon som den tyske PRT- modellen. Disse er i motsetning til det amerikanske PRT- konseptet basert på et skarpt skille mellom de sivile og de militære funksjonene i PRT strategien (Flatemo, 2008: 27).

"Fra norsk side var det bestemt at det skulle være et meget klart skille mellom militære og sivile aktiviteter i PRT MEY. Den militære delen av PRT MEY skulle derfor ikke utføre noen form for aktiviteter utenom støtte til oppbygging av sikkerhetssektoren" (Flatemo, 2008: 39).

Hovedpoenget med denne inndelingen var at utviklingen av provinsen ikke skulle være knyttet til den norske kontingenten, men til de afghanske myndighetene. Denne observasjonen kommer også forskeren Arne Strand fram til i sin gjennomgang av den påfølgende debatten rundt skillet mellom militære og sivile relasjoner i forskningsartikkelen *Drawing the lines: the Norwegian debate on civilian-military relations in Afghanistan* for det Norske ressurscenteret for fredsbygging, fra 2010. Både de generelle retningslinjene for FN operasjoner og de spesifikke operasjonsretningslinjene for Afghanistan i forhold til sivil- militært samarbeid fra 2008, står for et klart skille mellom sivile og militære aktører og aktiviteter (Strand, 2010: 2).

Bakgrunnen for det norske modellkonseptet var i all hovedsak av politiske hensyn. Flatemo peker på tre klare politiske signaler fra Bondevik II- regjeringen; klart militær- sivilt skille, ingen norsk finansiering av utviklingsprosjekter ut fra PRT- Meymaneh og fravær av CIMIC (Flatemo, 2008: 41). CIMIC defineres av NATO i organisasjonens doktrine for militær- sivilt samarbeid som ”*The co-ordination and co-operation, in support of the mission, between the NATO Commander and civil actors, including national population and local authorities, as well as international, national and non-governmental organisations and agencies*” (AJP-9, 2003: 1-1). Denne formen for interaksjon innebærer at den militære ledelsen samarbeider tett med det sivile arbeidet som foregår innenfor sitt operasjonsområde og integrerer dette i den militære planleggingen (AJP-9, 2003: 2-1). Målene med dette samarbeidet er å skape en tettere dialog mellom det sivile og det militære, identifisere lokale behov, sikre bevegelsesfrihet og bedre informasjons- og ressursflyten for det militære (AJP-9, 2003: 3-1).

Artikkelen *Sivilt-militært samarbeid i Afghanistan – En komparativ studie av norske og ISAFs føringer*, av Martin Falch Haugland for tidsskriftet Pacem, viser til at ”Den norske modellen” bygger på budsjettoverføringer til ulike bistands- og utviklingsorganisasjoner knyttet til forskningsmiljøer og NGO’er (Haugland, 2011: 35). Modellen er ment for å styrke Norges omdømme som humanitær stormakt. Den er i større grad knyttet til å forsvare norske verdier for bruken av militærmakt, enn en enhetlig tilnærming på tvers av de sivile og militære aktørene i Faryab. Haugland påpeker at forhenværende utenriksminister Jonas Gahr Støre så tidlig som i 2006, forstod behovet for en mer enhetlig tilnærming til innsatsen i Afghanistan (Haugland, 2011: 36). Så, i juni 2009 la de tre mest involverte departementene i samarbeid med Forsvarsstaben ut den såkalte Faryabstrategien. *Strategi for helhetlig norsk sivil og militær innsats i Faryab-provinsen i Afghanistan* ble utgitt av Utenriksdepartementet (UD), Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet, med den hensikt og ”*bedre sin koordinering for å kunne styrke afghansk kapasitet og eierskap*” (UD, 2009: 3).

Faryabstrategien leverer mange velartikulerte lovord om Norges framtidige humanitære innsats i Afghanistan. Det loves et samlet bidrag på 750 millioner kroner hvert år fra 2008 fordelt på flere humanitære formål, inkludert styrking av politi- og justisvesenet, utdanning, helse, menneskerettigheter og flyktninger. Strategien nevner på den andre siden ikke COIN med ett eneste ord. Risikoen som Taliban og opprøret representerer er nevnt, blant annet omtales Ghowrmach- distriktet som ”*preget av konflikter og manglende myndighetsutøvelse*.

Taliban og andre militante opprørsgrupper har kunnet operere i dette området tilnærmet fritt ” (UD, 2009: 2), men dokumentet er overveldende dominert av den sivile utviklings- og bistandsdimensjonen. Som Haugland trekker frem, så definerer ikke dokumentet situasjonen i Faryab som et opprør og norske myndigheter anser ikke COIN som et middel for å stabilisere provinsen (Haugland, 2011: 36). Dette på tross av at en ren militærfaglig strategisk tilnærming tilsier at vi bedriver COIN. Som det kommer frem under intervjuet; ”*Det er jo COIN. Det å jobbe med sikkerhetsstyrkene i landet er jo COIN i seg selv*” (Kjørstad, 2013 [Intervju]).

Faryabstrategien gir et bilde av hva norske myndigheter ønsker at skal skje i Afghanistan, men den viser ikke til noen form for strategi vedrørende hvordan man skal få på plass de nødvendige rammene for denne utviklingen. Norske myndigheter er forsiktige med å ordlegge seg på en slik måte at det kan oppfattes som at Norge befinner seg i en krigssituasjon. Dette danner også bakteppet for viktigheten av at det sivil- militære samarbeidet i landet ikke har en sterk sammenheng, men er uavhengig og upartisk (Haugland, 2011: 40). Tilnærmingen er teoretisk gunstig og absolutt i tråd med FNs og ISAFs øvrige føringer, men i praksis gir den også negative effekter. Det militære har blant annet svært begrensede muligheter til å utøve såkalte *Hearts and minds* kampanjer. Humanitære operasjoner rettet mot å skape et positivt forhold til lokalbefolkningen. Samtidig gjør strategien det vanskelig å sikre humanitært arbeid i provinsen, da den militære tilstedeværelsen kun skal forekomme i forkant av det sivile arbeidet og ikke mens utviklingsarbeidet finner sted.

Fra politisk hold ble det med andre ord bestemt at den norske PRTen ikke skulle drive med offentlig sivil- militært samarbeid, de militære styrkene i Faryab skulle ikke bidra med annet enn å forsikre seg om at områder der sivilt arbeid senere skulle utføres var sikret. All finansiering skulle tilkomme sentralmyndighetene i Kabul eller bistands- og utviklingsorganisasjoner. Med disse føringene mistet de norske styrkene en støttefunksjon i CIMIC, kontrollen over de sivile kapasitetene og muligheten til å promotere mulige utviklingsprosjekter i provinsen (Flatemo, 2008: 42). I henhold til Tormod Heiers gjennomgang av innsatsen under kapittel fire i Tore Nyhamars *Utfordringer og strategi i freds- og stabiliseringsoperasjoner* er det tydelig at konvensjonelle militære metoder ikke har vunnet fram i Afghanistan på grunn av Talibans agenda, NATOs forståelse av COIN-konflikter og koordineringen mellom sivile og militære aktører (Heier, 2010: 82).

Mye av skylden for samordningsproblemene ligger i det at de holder fast ved at fienden kan holdes adskilt fra befolkningen. Samtidig nekter politiske holdninger at de militære og sivile virkemidlene opererer sammen i et formalisert samarbeid (Heier, 2010: 83), noe som gjør at de militære styrkene har en svært snever og endimensjonal situasjons- forståelse. Afghanistan er preget av dype kulturelle motsetninger som kjemper frenetisk om støtte fra begge sider i konflikten. Denne situasjonen hadde nytt godt av at COIN- styrkene i provinsene kunne tilbudt en militær- sivil løsning, ikke en militær løsning som etter hvert ble avløst av sivilt etterarbeid. Isteden har den politiske ledelsen i Norge valgt å følge en strategi som i større grad samsvarer med deres egne idealer og verdier, kanskje framfor det som ville fungert best i Faryab.

De politiske føringene som ligger til grunn for den helhetlige innsatsen i provinsen, har i for stor grad vært preget av idealpolitikk. Det må være samsvar mellom ambisjonene for en stabiliseringsoperasjon, ressurser til rådighet og utfordringene i operasjonsområdet (Kjølberg, 2010: 78). Under sin 17. mai tale til de norske soldatene i Meymaneh leir i 2009, sa Jens Stoltenberg; *"Over hele Norge holdes det nå 17.mai-taler hvor vi minner hverandre om at demokrati og menneske- rettigheter ikke må tas for gitt (...) Dere er her nettopp for å trygge de verdiene en hel nasjon feirer i dag"* (Stoltenberg, 2009). Dette er en viktig del av det politiske forsvaret for at vi var i Afghanistan, norsk tilstedeværelse var avhengig av at vi hadde dette som mål. Norge var ikke i Afghanistan fordi USA kjempet for sine nasjonale interesser. I forhold til Afghanistan og Faryab, representerte i midlertidig også idealene en utfordring.

Det er ikke nødvendigvis slik at de verdiene vi i Norge setter høyest, vil styrke afghanske myndigheter ovenfor Taliban. Når afghanere ble tvunget til å velge mellom å følge en person fra sentralmyndighetene som står for fremmede verdier eller en av de høyt respekterte lokale mullaene, med langt mer gjenkjennelige og tradisjonelle verdier, så endte det ofte med at de slo følge med sistnevnte. Dette innebærer ikke nødvendigvis at disse afghanerne støttet Taliban, men de lokale mullaene kunne, som det kommer frem senere i kapittel 6, ha en bakenforliggende agenda. Taliban bruker religion hyppig for å fremstå som legitime i Faryab, som Kjørstad påpeker er det sannsynligvis en svært viktig del av deres strategi. *"Jeg vet jo ikke, men jeg ville tro det. Det er jo en kjent strategi fra Taliban og sette ut slike*

mennesker...” (Kjørstad, 2013 [Intervju]). Den norske idealismen i Faryab har ført til en kamp mellom ideologier, noe som har ført til økt rekruttering for Taliban pga verdipress.

Faryabstrategien kunne like gjerne hatt navnet Faryabidealet, da dokumentet inneholder svært lite føringer for virkemidler som skal tas i bruk. Den politiske tilnærmingen har i stor grad vært ideologisk motivert, der innføringen av menneskerettigheter gjerne har vært viktigere enn bekjempelse av opprørere. Faryab- strategien nevner ikke opprørsbekjempelse med én eneste setning eller ett eneste ord, den er i midlertidig påpasselig med å påpeke viktigheten av rettssikkerhet for fanger, landsby- utvikling, utdanning og kvinners rettigheter. Det som virker å ha vært fraværende i den politiske holdningen til Afghanistan fra norsk side, er en forståelse av at utvikling forutsetter at det kun kan finne sted under stabile og sikre omgivelser. Disse omgivelsene hadde vi bare oppnådd dersom Taliban ble identifisert og isolert. Først da kunne nødvendige tiltak blitt gjort for at det sivile arbeidet kan utføres i trygghet.

Norske myndigheter har på flere måter startet i feil ende, de har fokusert på målene før de har sørget for at virkemidlene er på plass. Selv om nyere retorikk har vist en gradvis tilnærming til en mer realpolitisk tilnærming, har skaden allerede skjedd. I artikkelen *Forsvarsministeren i stort VG-intervju: - Situasjonen i Faryab er svært bekymringsfull*, sier forsvarsminister Anne Strøm Erichsen til VG- journalist Rune Thomas Ege at sikkerhetssituasjonen er alvorlig og at provinsen historisk sett alltid har vært preget av konflikter. Erichsen trekker samtidig fram at løsningen på problemene alltid har vært politisk, og ikke av militær karakter (Ege, 11. mai 2013). En konklusjon som i all hovedsak samsvarer med den generelle oppfatningen av konflikten, men det manglende politiske fokuset på opprørsbekjempelse har allikevel vært med på å gi Taliban den friheten de trengte for å stabilisere seg i provinsen.

5.3 Etnisk fordeling i Faryab

Spørreundersøkelser i Faryab utført av Elin Marthinussen, Frode Rutledal, Bård Eggereide og Alf Christian Hennum fra 2010 til 2012, viser at majoritetsbefolkningen i Faryab er usbekere. Faryab Survey- dokumentene er spørreundersøkelser utført for FFI, og består av intervjuer med lokalbefolkningen fordelt inn i fem undersøkelsesrunder. I henhold til den første undersøkelsesrunden, er det godt samsvar mellom den etniske fordelingen i utvalget til spørreundersøkelsen og den faktiske fordelingen i provinsen. Den etniske fordelingen i *wave*

I, viser et stort flertall av etniske usbekistanere (Marthinussen, 2010: 10). Det er også denne etniske gruppen som i størst grad har blitt prioritert av provinsguvernøren Shafaq. Guvernøren var etter hvert mer og mer i lomma på usbekistanerne og den politiske fraksjonen Junbesh, noe som også førte til at pashtunerne fikk minst. (Søbstad, 2013 [Intervju]).

Tadsjikere og turkmenere representeres som to jevnstore folkegrupper. I henhold til den første undersøkelsesrunden, som i henhold til forfatterne ligger tilnærmet den anslått riktige fordelingen, har de i underkant av 10 % hver, mens pashtunerne står for 6 % (Marthinussen, 2010: 10). Den faktiske etniske fordelingen i regionen er vanskelig å fastslå ettersom det ikke har vært utført en folketelling i Afghanistan siden 1979. Det lave antallet pashtunere i undersøkelsen forklares gjennom at de ofte befinner seg i områder der befolkningen, av sikkerhetsmessige årsaker, ikke kan la seg intervjues (Marthinussen, 2010: 11). Andelen pashtunere i Faryab er i midlertidig langt større enn det som går fram av i undersøkelsen. Denne fordelingen avviker ganske kraftig fra den nasjonale sammensetningen av de etniske gruppene, der pashtunere er majoriteten.

Petter Bauck skisserer i kapittelet ”Etter 10 år forstår vi like lite!” i *Exit Afghanistan*, den etniske fordelingen nasjonalt i Afghanistan som 42 % pashtunere, 27 % tadsjiker, 9 % usbekere og hazaraer, 4 % aimagh og kun 3 % turkmenere (Bauck, 2012: 234). Det lave antallet pashtunere i provinsen var en av hovedgrunnene til at NATO anså Faryab som utenfor Talibans innflytelsesområde. Utviklingen i etterkant av 2006 har motbevist denne forestillingen ganske kraftig, da Taliban fikk den posisjonen de trengte i Ghowrmach og sørvest i Faryab, for å utvide sitt operasjonsområde inn i provinsen. Taliban har også dempet ned sin etniske tilknytning og i større grad fokusert på et en ideologisk motivasjon i Faryab, noe som kommer frem under kapittel 6.

5.4 Utviklingen i Faryab

Faryab Survey er intervjuundersøkelser som ble foretatt i Faryab- provins via Forsvarets Forskningsinstitutt. De består av fem runder, gjennomført i perioden april 2010 til oktober 2012. Undersøkelsene er ute etter å måle i hvilken grad befolkningen i Faryab- provinsen anser utviklingen av sikkerhetssituasjonen, styresmaktene og utviklingen i provinsen som god. Funnene i undersøkelsene gir en indikasjon på hva den lokale befolkningen ser på som generelt god utvikling under NATOs og de afghanske myndighetenes styre i regionen, men

minst like interessant retter den fokus på hva befolkningen ser på som problematisk. Jeg har tatt for meg sikkerhetssituasjonen og synet på styresmaktene for den første og siste undersøkelsen.

Den første undersøkelsen, heretter omtalt som *wave 1*, brukte jeg til å gi en indikasjon på den etniske fordelingen i provinsen. Funnene i denne analysen indikerer at befolkningen generelt sett føler at sikkerhetssituasjonen var god da undersøkelsen ble foretatt i april 2010. 72 % av befolkningen var positive til utviklingen og mente situasjonen i provinsen generelt sett gikk i en positiv retning. Hovedgrunnene som oppgis for dette er at sikkerheten har forbedret seg eller at Taliban ikke lenger eksisterer i deres område (Marthinussen, 2010: 13). Totalt sett mente 83 % av befolkningen at de var tilstrekkelig fornøyd med sikkerhetssituasjonen i sitt område, noe som var en oppgang på 41 % fra året før. Ettersom sikkerhetsbilde ser annerledes ut for soldatene på bakken, indikerer dette at forverringen av sikkerheten finner sted i begrensede områder (Marthinussen, 2010: 13). Nøkkelaktørene som ble trukket fram var den nasjonale politistyrken (ANP) og det nasjonale militæret (ANA), samtidig mente hele 30 % at det var befolkningen selv som sto for sikkerheten i sitt område (Marthinussen, 2010: 14).

Analysen viser en generell positiv holdning i forhold til bidraget til ANP, men to av tre respondenter mener at politistyrkene er avhengige av internasjonale styrker for å opprettholde sikkerheten. Det at like mange oppfatter ANP som korrumpert virker motstridende til den generelle oppfatningen om at de bidrar til situasjonen, men kan forklares med at dette er en del av kulturen (Marthinussen, 2010: 15). Oppfatningen av ANA var omtrent den samme med unntak av korrupsjon, som ikke var med som spørsmål i henhold til de militære styrkene. De internasjonale styrkene har også et meget godt rykte blant respondentene, men nevnes i svært liten grad som bidragsytere til sikkerheten. Holdningen til myndighetene er svært gode i henhold til respondentenes svar. I følge analysen er så mye som 89 % fornøyd med arbeidet til myndighetene og 88 % sier at myndighetene har mest innflytelse i deres område, i motsetning til kun 5 % hos deres motstandere.

Hovedfunnene i analysen av *wave 1* er en generell god sikkerhetstilstand, noe som ikke samsvarer med trusselbildet i provinsen. Det er indikasjoner på at nasjonale myndigheter ikke er gode nok i enkelte områder, da både befolkningen selv og stammeledere trekkes fram som de viktigste bidragsyterne for sikkerhet. Undersøkelsene viser i midlertidig en god holdning i forhold til de afghanske myndighetene og deres institusjoner for sikkerhet i regionen. Den

generelle utviklingen fra den første spørreundersøkelsen og framover er negativ, noe man kan se i av verdiene i de påfølgende rundene.

Wave 5 er den foreløpig siste analysen av utviklingen i Faryab- provinsen. Analysen er utført av Bård Eggereide og Andreas Barstad i 2012, basert på undersøkelser gjort i april/mai samme år. Den femte analysen viser at andelen respondenter som mener Faryab har en positiv utvikling nå har sunket til under halvparten med 49 %, en nedgang på 4 % fra forrige runde og hele 30 % fra første analyse (Eggereide, 2012: 15). I tillegg øker antall respondenter som mener provinsen har en negativ utvikling. 57 % av de spurte mener sikkerhetssituasjonen er tilstrekkelig og 21 % mener den har gått i en negativ retning, noe som er en positiv utvikling i tråd med sesongvariasjonen. En økende andel av befolkningen, nå hele 42 %, legger denne utviklingen fravær av Taliban i sine områder (Eggereide, 2012: 16). Nøkkelaktørene forblir de samme, med ANP som den største sikkerhetsgarantisten, mye pga av deres rolle som provinsmyndighet for sikkerhet (Eggereide, 2012: 17). Myndighetenes innflytelse får et lite oppsving fra forrige analyse og har igjen en andel på over 80 %, samtidig stiger også deres motstanderes innflytelse svært lite (Eggereide, 2012: 26).

Hovedfunn generelt om utvikling sosialt og økonomisk i Faryab viser et forholdsvis konstant bilde. I *wave 1* var hovedproblemet knyttet til arbeidsledighet og mangel på elektrisitet, mens andre problemområder som vannmangel, fattigdom og korrupsjon lå jevnt på under 10 %. Arbeidsledighetsproblemet vedvarte gjennom alle de neste fire analysene som den viktigste faktoren til misnøye i provinsen. Mangelen på elektrisitet ble mindre nevnt og ble sammen med vannmangel, korrupsjon, analfabetisme, veitilstanden, fattigdom og mangel på sikkerhet, ligger stabilt rundt 10 % (se vedlegg 2). Hovedproblemet med funnene i disse studiene er at de ikke har hatt anledning til å ta høyde for den etnisk pashtunske gruppen i regionen, pga sikkerhet. Selv om denne gruppen, som etter all sannsynlighet vil senke redusere den positive effekten, er utelatt, er trenden allikevel negativ.

5.5 Den politiske fragmenteringen i Faryab

I *Insurgents and Factions: Waves of insecurity in Faryab* omtaler Obaid Ali Faryab- provinsen som område preget av usikkerhet og spenningsforhold. Resultatet har vært en utvikling preget av økte motsetninger, der økningen av kriminalitet har skapt frykt i Meymaneh, og Taliban har utført drap på sentrale myndighetspersoner i full offentlighet (Ali,

2012). I tillegg er den politiske situasjonen lokalt i provinsen preget av en politisk konflikt mellom de to største politiske fraksjonene Junbesh og Jamiat-e Islami, militsgrupper som befant seg i en borgerkrig i perioden 2002-03.

I artikkelen *Afghanistan: Faryab – maktforhold, konflikter og skiftende allianser* i serien ”Hvor hender det?” utgitt av Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) beskriver Ståle Ulriksen den politiske situasjonen i Faryab- provinsen. Konflikten mellom de to fraksjonene forgrener seg tilbake til krigen mot Sovjetunionen på 80- tallet, da som en etnisk konflikt mellom usbekere og pashtunere. Dagens situasjon er at Junbesh og Jamiat representerer henholdsvis usbekere/turkmenere og tadsjiker. Junbesh er under ledelse av den tidligere militsgeneralen og krigsherren Abdul Rashid Dostum, mens den nordlige fraksjonen av Jamiat styres av Mohammed Atta. Dostum fikk støtte fra president Karzai forut for valget i 2009, da Atta åpenlyst gikk ut med sin støtte for Karzais tadsjikiske motkandidat Abdullah Abdullah, og denne alliansen førte til at Junbesh fikk et grep om Faryab og de østlige naboprovinsene (Ulriksen, 2010: 2).

Den politiske kampen for makt i Faryab- provinsen dreier seg i stor grad om tre forhold; kontroll av vann og land (Ulriksen, 2010: 2), mektige krigsherrer og stillinger i det nye regjeringsapparatet (Ulriksen, 2010: 3). Et hovedproblem i når det kommer til sikkerhets- situasjonen i Faryab og Afghanistan generelt, er at sikkerhetssjefen er utpekt av innenriksministeren og kontrollerer politiet i provinsen, noe som gir han betydelig makt. Denne posisjonen forbindes ofte med korrupsjon, noe også den nåværende sikkerhetssjefen beskyldes for (Ulriksen, 2010: 3). Dette har ført til at det lokale politiet etter å ha blitt etablert i et område med hjelp av nasjonale militærstyrker, havner i konflikt med lokalbefolkningen (Ulriksen, 2010: 4). En situasjon der lokale og nasjonale styresmakter ikke har tillit i befolkningen gagnar Taliban og deres allierte opprørsgrupperinger. Man får en situasjon der Taliban og de nasjonalt utnevnte lokalmyndighetene kjemper om lokalbefolkningens gunst, noe som legger grunnlaget for ytterligere eskalering av konflikten.

Petter Bauck beskriver Afghanistan som et etnisk lappeteppes (Bauck, 2012: 234). Etnisitet og tilhørighet har alltid vært viktig for den afghanske befolkningen. I henhold til Bauck er det en voksende internasjonal forståelse av at fredsforhandlinger med Taliban er nødvendig (Bauck, 2012: 236), noe som innebærer at pashtunere vil kreve mer politisk makt. Andre etniske grupper er skeptiske til avtaler med Taliban ettersom dette vil inkludere økt pashtunsk innflytelse, noe som igjen svekker deres egen makt (Bauck, 2012: 236). I dag er det usbekiske

krigsherrer som dominerer Faryab, noe som er en naturlig situasjon i henhold til afghansk stammetradisjon. Usbekerne representerer majoriteten i provinsen og har vært den dominerende folkegruppen i provinsen gjennom hele konflikten.

Jacob Børresen sier i sitt kapittel i *Exit Afghanistan* at det nødvendig å inkludere Taliban og Haqqani- nettverket til å representere pashtunere for å skape grunnlag for fredssamtaler nasjonalt (Børresen, 2012: 191), noe som vil skape uro blant andre etniske grupperinger. Selv om man oppnår en grad av samsvar mellom etnisk sammensetning nasjonalt som i befolkningen, så løser ikke dette de etniske motsetningene lokalt. Det er ingen sterke moderate pashtunere som representerer folkegruppen lokalt i Faryab, de blir undertrykket av Taliban og deres affilierte. Samtidig blir pashtunske lommer i Faryab, en provins der de er en minoritet, undertrykt av den etniske majoriteten. Majoriteten av pashtunerne er lite representert grunnet sikkerhetssituasjonen i de pashtunske områdene (Børresen, 2012: 188). Dette gir Taliban et verdifullt fortrinn i pashtunske lommer av provinsen, da de fremstår som eneste politiske aktør som handler på deres vegne.

I Faryab ble tilliten til myndighetene systematisk underminert i de pashtunske utkantstrøkene i grensedistriktene til Ghowrmach og de pashtunske lommene nord for Meymaneh, som følge av den etniske maktkampen mellom usbekere og pashtunere. ”*De er dårligst stilt.*

Myndighetene, som er de legitime myndighetene, de dekker ikke eller de ønsker ikke å ivareta pashtunerne i de dårligst stilte områdene. Samtidig som de sørger for at usbekiske områdene får utvikling...” (Søbstad, 2013 [Intervju]). Søbstad peker her på den underliggende etniske konflikten i Faryab, en konflikt som har pågått i mange år før både intervensjonen og Taliban. Det er et politisk maktspill mellom krigsherrer, de samme krigsherrene som Vesten kjemper for å få under sine vinger i dag. Denne demografiske splittelsen er vanskelig å bekjempe med militære midler og misnøyen som bredte seg i det pashtunske beltet gjorde det langt lettere for befolkningen å akseptere Taliban- styrker i området. ”*Det er jo som å spille ballen på åpent mål til Taliban, som da kan representere alternativet.*” (Søbstad, 2013 [Intervju]).

Taliban var klar over at de internasjonale styrkenes engasjement gikk mot en slutt, noe som betyr at den pågående borgerkrigen også er et ledd i å sikre deres egen posisjon etter at ISAF- styrkene trekker seg. Dette kom også fram i intervjuene jeg utførte;

”Men, det kan man spørre seg om, hvorfor har de ikke sittet stille i båten hele tida? Og det sier jo også litt om at det er nok en veldig fresk maktkamp i Afghanistan mellom grupper der også, på hvem som skal sitte igjen med makta når ISAF drar. Hvis det bare hadde vært Taliban, så kunne de bare sittet stille i båten og sagt at nå er landet rolig, og slått til når alle var ute” (Kjørstad, 2013 [Intervju]).

De har tatt sikte på å kontrollere de pashtunske områdene, fordi de internasjonale styrkene var sterkt involverte i de andre distriktene. Deler av Faryab med en annen etnisk karakter er vanskeligere for Taliban å kontrollere da de styres av andre krigsherrer. Ved å kontrollere deler av Faryab, posisjonerer Taliban seg ovenfor sikkerhetsstyrkene, men kanskje desto viktigere også i forhold til andre aktører i provinsen. I hvilken grad Taliban kan oppnå støtte fra premissleverandører i Faryab, er vesentlig for deres posisjon i forhold til myndighetene. Etter at de norske styrkene trakk seg ut, kommer det stadig flere artikler i norske medier som viser at Taliban nå styrker denne posisjonen. Kristin Solberg publiserte blant annet artikkelen *Hæren klarer ikke holde Taliban unna* for Aftenposten 11.5.2013, der hun trekker frem at de afghanske sikkerhetsstyrkene har for lite ressurser, voldelige angrep forekommer oftere og opprørerne tar over stadig større områder (Solberg, 2013).

6 Taliban i Faryab

Opprørsbevegelsen i Faryab består av flere elementer, hvorav Taliban er det mest fremtredende. Opprøret kan knyttes til Taliban og analysen videre bygger på at Taliban-bevegelsen, under ledelse av Mullah Omar og nære allierte med samsvarende mål, representerer den sentrale ledelsen for opprørsaktivitetene i provinsen. Denne avgrensningen er som nevnt tidligere nødvendig for at studien skal kunne gjennomføres. Taliban vil som tidligere skissert generelt sett defineres gjennom sin egen politiske og militære dimensjon, samtidig som andre grupperinger trekkes inn i analysen der det skulle være interessant i henhold til problemstillingen.

6.1 Grupperinger tilknyttet Taliban i provinsen

Opprøret i Faryab utføres ikke av en enhetlig aktør, noe som gjør det viktig at det defineres hvilke aktører som er involvert i konflikten mot de norske- afghanske styrkene. Her er det enkelte spørsmål som må besvares og legges til grunne for en videre analyse. Først og fremst må vi vite hvilke aktører som opererer i området, og deres ideologiske og politiske standpunkt i forhold til den generelle strategien til opprørsbevegelsen i Afghanistan. Er opprøret i Faryab-provinsen i hovedsak basert på lokale, regionale eller nasjonale problemstillinger? Svaret på dette spørsmålet er viktig, i at det kan gi en pekepinn på i hvilken grad opprørsstyrkene er basert på ideologiske eller politiske faktorer. (Stenersen, 2010: 11)

Dr. Antonio Giustozzi er en anerkjent Afghanistan- forsker ved Crisis States Research Centre. Sammen med den tyske journalisten og forfatteren Christoph Reuter, publiserte Giustozzi artikkelen *The Insurgents of the Afghan North* i 2011. Denne artikkelen tar for seg hvordan Taliban etter hvert som opprøret spredte seg i Afghanistan, gikk fra å være utelukkende basert i de sørlige og østlige delene av landet til også å få innflytelse i de nordlige provinsene. Forfatterne peker på at det skjedde en drastisk endring i hvordan man så på Talibans innflytelse og rekrutteringsbase i 2008, da bevegelsen satte i gang til tider massive operasjoner i de nordlige provinsene av Afghanistan. Fram til da hadde man regnet Taliban for kun å være en Pashtun- basert opprørsbevegelse, noe som innebar at bevegelsen hadde svært begrenset med innflytelse i nord pga et svært lavt antall Pashtun- dominerte områder. NATO og afghanske myndigheter regnet de tidligere forsøkene på å skaffe innflytelse i

provincene som fiaskoer, ettersom de fram til 2008 ikke hadde resultert i militære operasjoner (Giustozzi, 2011: 1).

NATOs opprinnelige vurdering av Talibans begrensede innflytelse i nordområdene var på ingen måte uten empirisk belegg. Generelt sett er det anerkjent innenfor forskning på opprørskonflikt at grupper basert på ideologiske eller etniske motivasjoner er begrenset til områder der medlemskonsentrasjonen er sterk. Scott Gates skriver blant annet i sin artikkel for PRIO i 2002, *Recruitment and Allegiance: The Microfoundations of Rebellion*, at ”...if an ethnic group is concentrated in a particular geographic area, the group will only be able to recruit within that range, since the group cannot offer the same non-pecuniary rewards to members of other groups” (Gates, 2002: 13). Ettersom Taliban ble regnet som en ren pashtunsk bevegelse gruppe, var det naturlig å tro at deres rekrutteringsgrunnlag var begrenset til de sørlige og sørøstlige provinsene pga mangel ikke- økonomiske insentiver i nord.

I henhold Giustozzi og Reuter, er det flere opprørsgrupper i de nordlige provinsene foruten om Taliban, men alle opprørsgruppene som er aktive i området kan på en eller annen måte knyttes til Taliban (Giustozzi, 2011: 3). De mest framtreddende og viktigste andre organisasjonene i regionen er al-Qaida, Hezb-e Islami, Islamic Movement of Uzbekistan (IMU) og Haqqani nettverket (Giustozzi, 2011: 20). Al- Qaida har ikke tilknytning til bare Afghanistan, men er en global islamistisk terrororganisasjon med sterke tilknytninger til det gamle Taliban- regimet. Interessen og motivasjonen til al-Qaida vedrørende Afghanistan er i utgangspunktet knyttet til behovet for såkalte ”safe havens”, områder der de kan oppholde seg forholdsvis trygt utenfor rekkevidden til internasjonale organisasjoner og USA.

Generelt sett består al-Qaidas støtte til Taliban i Afghanistan av serviceytelser i form av hjelp til planlegging, kartlegging og ledelse (Giustozzi, 2011: 22). De fleste al-Qaida medlemmene er av utenlandsk opprinnelse, men det er vanskelig å skille al-Qaida fra andre utenlandske opprørere. I følge rapporteringen om al-Qaidas tilstedeværelse i de afghanske nordområdene, virker det som de to hovedkvalifikasjonene for å betegnes som et al-Qaida medlem er å ha tilbragt lengre perioder i Waziristan og være av ikke- afghansk opprinnelse. Ingen av disse kvalifikasjonene betyr i midlertidig at man nødvendigvis må være medlem av al-Qaida, men kan like gjerne bety at man har tilhørighet til en av de mange andre opprørsgruppene med utenlandsk opprinnelse i landet (Giustozzi, 2011: 22).

IMU har i følge til det amerikanske forsvarsdepartementet tre sterke støttepunkter i nord, deriblant Qaysar-Pashtun Kot i Faryab. I motsetning til tidligere beregninger av gruppens involvering i nordlige Afghanistan, som baserer seg på et antall opprørere mellom 200 og 500 (Giustozzi, 2011: 20), hevder Giustozzi at gruppen ikke er så framtrædende som disse tallene skal ha det til. Faryab provinsen er, sammen med Kunduz, området der den sterkeste konsentrasjonen av opprørere med tilknytning til IMU opererer. Selv i disse områdene har ikke IMU operert i nevneverdig grad sammen med Taliban, men har derimot vært observert i tilknytning til andre opprørsgrupper i provinsen. IMU i Faryab har ikke delt den samme strategiske tilnærmingen som Taliban, da de blant annet ikke har krevd inn skatt fra lokalbefolkningen, men det er rapporter som indikerer at IMU ledere har blitt integrert i Talibans lederstruktur i naboproinsen Kunduz (Giustozzi, 2011: 20).

Hezb-e Islami er en bevegelse som er delt inn i to hovedfraksjoner, der den ene representerer et legalt politisk parti med politisk makt, mens den andre ledes av Gulbuddin Hekmatyar og befinner seg i væpnet konflikt med både NATO- styrker og de nasjonale sikkerhetstyrkene. Sistnevnte fraksjon sitter samtidig ved forhandlingsbordet med president Karzai og regnes både av nasjonale myndigheter og USA som en støttespiller for å vinne krigen mot Taliban (Giustozzi, 2011: 21). Det har forekommet gnisninger mellom de to fraksjonene, spesielt fordi Taliban har betenkeligheter med tilknytningen Hezb-e Islami har til de afghanske myndighetene. Hovedsakelig regnes det derimot at Hezb-e Islami styrkene generelt samarbeider med Taliban, uavhengig av gruppenes forhold seg i mellom (Giustozzi, 2011: 21).

Haqqani- nettverket er så og si umulig å skille fra Taliban ettersom gruppetilhørigheten og lojaliteten ofte er sammenflettet og går på tvers av hverandre (Giustozzi, 2011: 20). Denne oppfatningen deler de også med den norske forskeren Einar Wigen, som beskriver Haqqani-bevegelsen under sin analyse av IJU i *Islamic Jihad Union* fra 2009. Lederen for bevegelsen, Jalaluddin Haqqani, har etter sin rolle kampen mot Sovjetunionen blitt alliert og integrerte med Taliban- bevegelsen under Mullah Omar. Haqqani var sågar minister for Omar under Taliban- regimet fram til 2001. Nettverket opererer ut fra grenseområdene mellom Pakistan og Afghanistan i nord- Waziristan under operativ ledelse av Jalaluddins sønn, Sirajuddin. Sønnen regnes som en av neste generasjons Taliban- ledere og fungerer som en link mellom det militære på begge sider av grensen. I tillegg har gruppen påtatt seg ansvaret for terroraksjoner i landet, blant annet mot Serena Hotel i Kabul 2008 (Wigen, 2009: 17).

I henhold til Giustozzi og Reuters analyse er den sentrale Taliban- ledelsen i hovedsak mer ideologisk basert enn regionale og lokale grupper. Dersom opprøret i regionen har sterkt tilknytning til Taliban, innebærer det at å oppnå COIN- målene er vanskeligere. Det man kan se av de viktigste opprørsbevegelsene i regionen er at de ikke nødvendigvis har tilknytning til nordlige provinsene, med unntak av det pashtunske beltet der man har et pashtun- preget opprør. Haqqani har i utgangspunktet sitt virkeområde i sør, nær grensen til Pakistan, det samme som Taliban. IMU har sitt utspring i Tadsjikistan med tilknytning til både Usbekistan og Kirgisistan, men kom først til Afghanistan i 1999 da de ble tvunget ut av Tadsjikistan etter borgerkrigen der. I Afghanistan ble de tatt inn i varmen av Taliban- regimet og holdt blant annet til i Mazar-e Sharif.

I intervjuene jeg gjennomførte ble det i midlertidig lagt langt mer vekt på det pashtun- tunge opprøret som utbredte seg ut fra Ghowrmach- distriktet. *”Stort sett hele Ghowrmach, og hele det pashtunske området, er egentlig i fase 3 der insurgents har kontroll. Og primært i det området her, tror jeg nok vi kan si Taliban”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Dette var statusen i 2012 og det er en delt oppfattelse mellom Søbstad og de to andre, at det hovedsakelig er dette området Talibans innflytelse i provinsen har sitt utspring fra. Den lokale styresmakten i Faryab forstod at det ville kreves for store ressurser for å få til resultater i Ghowrmach, *”det å dra inn dit for å gjøre et nålestikk for så og dra ut igjen, så man ikke på som spesielt kost- effektivt”* (Kjørstad, 2013 [Intervju]). Alle tre var i midlertidig påpasselige med å påpeke at var vanskelig å vite nøyaktig hvem man til enhver tid kjempet mot.

Det man i midlertidig trygt kan si, er at opprørsoperasjonene mot de sikkerhetsstyrkene i Faryab, i stor grad kan forbindes med Taliban og deres virksomhet. Opprøret som finner sted i det pashtunske beltet virker å ha en sterkere etnisk dimensjon enn ellers i Faryab. Årsaken til dette er diskrimineringen av den pashtunske minoriteten. Det er også disse områdene som i utgangspunktet gjør det mulig for Taliban å utføre operasjoner i provinsen, da det er dette terrenget sikkerhetsstyrkene har funnet mest utilgjengelig. Selv om pashtunere i større grad virker å være etnisk motivert, er det uten tvil også her et ideologisk nærvær likt de andre opprørsgruppene. Den ideologiske kampen mellom Taliban og Vesten, har gitt Taliban den ikke- økonomiske motivasjonsfaktoren de trengte for å rekruttere bredt i Faryab. Talibans tilnærming til konflikten baserer seg på verdier som i større grad samsvarer med tradisjonelle afghanske holdninger, noe som har fungert hos de mer konservative afghanerne.

6.2 Talibans fotfeste i befolkningen

Bakgrunnen for støtten til Taliban i den islamske befolkningen ligger i deres evne til å framstille konflikten som en sivilisasjonskonflikt, et prakt eksempelpå Samuel Huntingtons *Clash of Civilizations*- teori (Huntington, 1993: 22). Befolkningen i Faryab, er preget av fattigdom, underernæring, analfabetisme og en generell mangel på utdannelse. Denne situasjonen gjør at befolkningen i større grad er mottagelige for propaganda, da de gjerne søker etter forklaringer på situasjonen de befinner seg i. Ved å sette konflikten inn i et større bilde av en bred konflikt mellom Vesten og islam, skaper Taliban en alternativ virkelighetsoppfatning. Her står de selv for ”det gode”, mens Vesten er ett onde som må fordrives fra landet. Som nevnt i forrige kapittel, baserer Talibans legitimitet seg på fire hovedfaktorer; Ideologisk rett, juridisk effektivitet, ineffektive myndigheter og Vestens støtte til urettmessige krigsherrer.

Det man kan se av strategien Taliban benyttet seg av da de fikk en fot innenfor de nordlige provinsene, var blant annet at de spilte på tradisjonelle samfunnsstrukturer. Ett eksempel på dette kan man se i form av justisutøvelsen i områdene kontrollert av Taliban. Mens NATO og afghanske myndigheter opplevde korrupsjon, utpressing og avvik fra lovverket, i sitt forsøk på å etablere demokratiske myndigheter i provinsene, valgte Taliban en enklere og mer tradisjonell løsning. Den talibanske ”justismodellen” bestod gjerne av mobile enheter med én mullah og to assistenter, som raskt og effektivt utførte dommer utenom den tunge veien gjennom rettsvesenet (Giustozzi, 2011: 2). Selv om prinsippet virker uvirkelig for oss i Vesten, er det i midlertidig i større grad forbundet med den afghanske kulturen og tradisjonen. Generelt sett ble dommene avsagt i denne sammenhengen godtatt og akseptert.

Den tradisjonelle og usofistikerte metoden høstet både støtte og lovprisning blant lokale (Giustozzi, 2011: 2), noe som også bør ses i sammenheng med at alternativet var enten tungvint og korrupt eller ikke tilstedeværende. Lederskapet i Taliban fokuserte på å fylle et juridisk vakuum som eksisterte i nord. De afghanske myndighetene klarte ikke å yte dette nødvendige gode for befolkningen (Thruelsen, 2010: 98). Giustozzi og Reuter går senere i analysen mer inn på mangelen på effektivitet hos de afghanske myndighetene, og påpeker at ”*Probably the most favourable factor for the resurrection of the Taleban is the dysfunctional Afghan government*” (Giustozzi, 2011: 11). I henhold til deres analyse virker det som de

afghanske myndighetene enten er inkompetente eller uinteressert i å drive en ansvarlig politikk.

I Faryab kommer dette til syne gjennom misforholdet mellom de pashtunske og de usbekiske områdene. Provinsstyret i Faryab har gjennomført enorme utviklingsprosjekter i de usbekiske områdene, samtidig som de har latt de pashtunske områdene forvitte. Dette har i henhold til Søbstad ført til et meget godt utgangspunkt for Taliban, som da kan representere seg gjennom sin egen ideologi og strategi, som det eneste alternativet. *”Hvis du spør pashtunere som er der så har dem nok helst sett at de ikke hadde blitt skattlagt av Taliban, at de ikke hadde blitt plyndra og sånn. Men, alternativet er faktisk ikke tilstedeværende”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Videre peker Søbstad på enkelte tilfeller i Almar hvor det oppstod interne opprør mot Taliban i tiden han hadde PRT- ansvaret i Faryab. Etter at Taliban ble kastet ut av byene gjorde i midlertidig provinsmyndighetene ingenting for å garantere sikkerheten til byene, noe som førte til at Taliban kom tilbake igjen og overtok kontrollen på ny med brutal makt.

Korrupsjon og økonomiske insentiver har lenge vært en drivende faktor i afghansk politikk. Korrupsjonsanklagene mot Karzai og de afghanske myndighetene er et problem for både den afghanske befolkningen og NATO, og det er heller ikke mangel på belegg i beskyldningene. Spørreundersøkelsene *Faryab- survey* viser blant annet at selv om den afghanske befolkningen generelt sett er fornøyd med de sentrale og lokale styresmaktene, er korrupsjon et stadig tilbakevendende uromoment. I tillegg til at undersøkelsene også viser en negativ trend i synet på styresmaktene, viser den at svært få afghanere føler at den lokale administrasjonen er en viktig faktor i forhold til positiv utvikling i provinsen (Eggereide, 2012: 17). I andre tilfeller har det også vist seg at de lokale politistyrkene i ANP har latt være å reagere og/eller ikke brydd seg om Taliban- aksjoner som har funnet sted rett foran deres egne øyne (Giustozzi, 2011: 12).

De lokale institusjonene for sikkerhet og beskyttelse, ANP og ANA, har på mange måter skapt et rekrutteringsgrunnlag for Taliban i nordlige provinser. I områdene der Taliban opererer, er det afghanske politiet basert utelukkende på en tilstedeværelse i bykjernene, med liten eller ingen myndighet utenfor dette området (Giustozzi, 2011: 12). Ettersom Taliban i utgangspunktet opererer med å rekruttere fra landsbyene og i utkanten av befolkningstette områder, har myndighetene på mange måter lagt til rette for Talibans strategiske virksomhet. De etniske pashtunernes holdning til de lokale myndighetene i Faryab og sentralmyndigheten er i henhold til *Faryab survey* undersøkelsene generelt sett langt mer negative enn de andre

etniske gruppene. De har et betraktelig dårligere syn på sikkerhetsinstitusjonene i området, mener i større grad at de selv opprettholder sikkerheten (Eggereide, 2012: 29) og er generelt sett betydelig mer misfornøyd med sin egen situasjon (Eggereide, 2012: 30).

De etniske skillelinjene i Afghanistan, gjør det på mange måter umulig å komme utenfor en eller annen form for alliansedannelse dersom man skal beholde makten. Ved at alle de involverte aktørene virker å spille på den etniske tilhørigheten vil det alltid eksistere sterke motsetninger i de afghanske provinsene. Mange av støttespillerne til USA i kampen mot Taliban er tidligere lokale krigsherrer, gjeninnsatt av utenlandske styrker og de afghanske myndighetene for å få støtte fra ellers potensielt fiendtlige etniske grupper. Som Bøe-Hansen påpeker, er flere av disse både brutale og korrupte ledere som Taliban marginaliserte under sitt regime (Bøe-Hansen, 2009: 37). Sagt på en annen måte, kan man si at disse personene var blant de viktigste motivasjonsfaktorene for Talibans rekrutterings- og innflytelsesgrunnlag i kampen mot Sovjetunionen og borgerkrigen som fulgte.

Dette samsvarer med den informasjonen Søbstad sitter inne med om forholdene i Faryab, det er ikke befolkningen, men de store sosiale institusjonene for styrer Afghanistan. ”*Faryab provins er på mange måter en miniatyr av Afghanistan, der du har alle skillene...*” (Søbstad, 2013 [Intervju]). De gamle krigsherrene som hadde innflytelse innenfor Faryab i 2003, Søbstad nevner Dostum, Ramadullah og general Farooq, har det fremdeles. Makten til disse personene er basert på etnisitet og tradisjon. Selv om disse ikke nødvendigvis står på Talibans side, så skaper det gnisninger mellom etniske grupper og dermed grobunn for ytterligere rekruttering for opprørerne. Det at den tradisjonelle maktstrukturen har vedvart i Afghanistan, har ført til at Taliban kunne reise seg igjen etter nederlaget i 2001.

Samtidig kan man ikke se bort fra de åpenbare utfordringene Ghowrmach representerte for myndighetene i Faryab. Det var ikke bare de etniske konfliktlinjene som talte for en begrenset interesse for situasjonen i distriktet. Kjørstad sier at motviljen mot å sende inn styrker til Ghowrmach i større grad var preget av rene kost- nytte vurderinger. ”*Da var det konstruktivt å jobbe med styrkene i den delen av Faryab som man tross alt kunne påvirke til en viss grad, der man faktisk kunne gjøre noe*” (Kjørstad, 2013 [Intervju]). I henhold til intervjuet med Menne og Kjørstad, var det naturlig for de lokale myndighetene at de heller trakk styrker ut av Ghowrmach og inn i Faryab, enn motsatt. De anså på mange måter distriktet som en tapt sak, uten framtidige forbedringsutsikter. Den samme tankegangen virker å prege holdningen rundt de andre pashtunsk- dominerte delene av det opprørskontrollerte området.

Både lokale myndigheter og ISAF var klar over at Faryabs geografiske og demografiske sammensetning umuliggjorde en total dominans i provinsen. Med dette i tankene ble det fokusert på de områdene som de kunne kontrollere. Dette var store befolkningssentre og landsbyer som var utenfor Talibans kontrollsfære, hvorpå Taliban benyttet seg av samme taktikk i de områdene sikkerhetsstyrkene ikke kontrollerte. Dette har hatt stor innvirkning på ANSF og norske styrkes evne til å opparbeide legitimitet blant befolkningen innenfor Talibans virkeområde. Denne legitimiteten opparbeidet Taliban seg av mangel på et effektivt alternativ. Det at de har fått beveget seg relativt fritt i store deler av Faryab, har ført til at de har nektet sikkerhetsstyrkene og oppnå en av de fremste forutsetningene for en suksessfull COIN- operasjon, opprørsisolering.

Kjørstad trekker frem at *”Det som kreves er jo et alternativ. Altså, så lenge du ikke har noe alternativ til sikkerhet fra Taliban, domsavsigelser fra Taliban, noe som gjør livet ditt bedre (...), så gidder ikke folk å høre på noen sentralmakt”* (Kjørstad, 2013 [intervju]). Så lenge det ikke er nok ressurser til å isolere Taliban og opprettholde stabilitet, så vil ikke lokalbefolkningen stå på myndighetenes side. Summen av fordeler og ulemper går i Talibans favør, da de representerer det eneste troverdige alternativet i områdene ANSF ikke kan kontrollere. Når Taliban i tillegg ofte frontes av premissleverandørene i landsbyen, som i all hovedsak er de religiøse lærde, så er det vanskelig å isolere dem fra befolkningen. Mangelen på tilstrekkelige alternativer gjorde at Taliban fikk opparbeidet seg en posisjon i Faryab.

6.3 Talibans strategi i nordområdene

Som nevnt tidligere, anså NATO sannsynligheten for at Taliban skulle utvide sitt operasjonsområdet til nordområdene i Afghanistan som svært lave. Denne feilaktige antagelsen fikk alvorligere konsekvenser i 2008, da det ble klart at Taliban hadde systematisk og kontrollert infiltrert maktstrukturen i de nordlige provinsene. Strategien til Taliban i de nordlige provinsene er i hovedsak lik den generelle nasjonale strategien for bevegelsen. Taliban startet med å overføre mannskaper og ressurser i en tidlig fase av operasjonen, deretter ble politiske agenter utsendt for å rekruttere lokale krigsherrer og mullaer, samtidig som mullaer fra Talibans egne rekker ble satt inn i lokale madrasser og moskeer (Giustozzi, 2011: 1).

De norske styrkene i Faryab, hadde på denne tiden en strategi om å unngå direkte konflikter, militær eskalering og tap av liv. Dette kan i en viss grad forklares med den langvarige perioden med lite militær konflikt, men Giustozzi setter også fingeren på at de vestlige landene ikke hadde tilstrekkelig politisk støtte for å gjøre de endringene det endrede trusselbildet krevde (Giustozzi, 2011: 1). Tiltakene til Taliban omfattet flere endringer, både i forhold til organisasjonsstrukturen og fokuset på motivasjonsfaktorer. De hadde rekrutteringsbase pga misnøye blant pashtunere, men begynte også å rekruttere fra andre etniske grupper, både usbekere og tadsjiker. Den pakistanbaserte Taliban- ledelsen utnevnte også ikke-pashtunske regionale og lokale ledere. Samtidig benyttet bevegelsen seg i større grad av ideologiske og religiøse motivasjonsfaktorer, spesielt gjennom de svært påvirkningsdyktige religiøse lederne i provinsene (Giustozzi, 2011: 2).

Ved at Taliban fikk konservative og tradisjonelle mullaer på sin side, kunne de dra nytte av rekrutteringsbasen som befant seg i de lokale madrassene og moskeene. Denne tilnærmingen hadde merkbar effekt blant usbekistanske og turkmenere, da det sekulære motivasjonsgrunnlaget manglet innenfor disse etniske grupperingene. Tadsjikerne ble rekruttert mer på lik linje med pashtunerne, da de hadde sekulære motivasjoner blant annet knyttet til Junbesh-bevegelsen (Giustozzi, 2011: 2). Utviklingen var den samme i hele nord. Det startet med små mobile grupper som dro rundt mellom landsbyer for å utføre justisoppgaver, skatteinnkreving, propaganda og avskrekking. De benyttet seg av landets gjestfrihetskultur og nære familieband for å få innpass i en familie og gjøre de avhengige av Talibans støtte (Giustozzi, 2011: 8). De rekrutterte også kriminelle grupper for og destabilisere områder (Giustozzi, 2011:9), for å forsterke inntrykket av at Taliban var nødvendig for å skape fred og stabilitet.

Denne strategien førte etter hvert til at Taliban kunne forsterke sine væpnede styrker med lokal rekruttering, motivert gjennom en blanding av frykt og egeninteresse. Frykten skapte Taliban gjennom de mobile enhetene som inntok de nordlige provinsene i den tidlige fasen, ved å skape en følelse av utrygghet gjennom kriminalitet. Motivasjon gjennom egeninteresse kom i form av et fokus på ideologisk påvirkning gjennom islamistisk propaganda og et skifte fra den tidligere endimensjonale etniske organisasjonskulturen til en mer heterogen sammensetning. I tillegg må man ikke glemme at Afghanistan har vært preget av både politisk, økonomisk og sosiale problemer gjennom hele konflikten. Disse faktorene, som ofte sammenfattes under det engelske begrepet *grievance*, representerer et sterkt rekrutteringsgrunnlag for alle former for væpnede opprør.

Det er tydelig at Taliban i langt større grad spilte på de ideologiske motivasjonene for opprøret i nordområdet, mens de i sør kunne fokusere på mer etniske motivasjonsfaktorer. Dette kan blant annet knyttes til forholdene mellom etnisk- baserte og ideologisk- baserte opprør skissert av Gates. Ideologiske grupper har en fordel kontra etniske grupper når det kommer til rekruttering av fiender, altså oppfordring til et lojalitetsskifte (Gates, 2002: 18). Selv om Gates her fokuserer på lojalitetsskifter mellom staten og opprørsgruppen, kan man også trekke likheter til rekruttering av befolkningen generelt. Dette gjelder særlig i Afghanistan, da det her eksisterer en kontinuerlig kamp mellom myndighetene og Taliban om rekrutteringen av befolkningen. Ved at Taliban satte mer trykk på den ideologiske og religiøse tilnærmingen, framfor den etniske, ble religiøse ledere fra andre etniske grupper straks mer tilbøyelige til å støtte dem (Giustozzi, 2011: 16).

Rekrutteringen blant pashtunere i nord tiltrekker seg ofte eldre stammeledere og ikke-religiøse elementer. Blant usbekere og turkmenere er den religiøse tilknytningen langt mer dominerende (Giustozzi, 2011: 17). Innflytelsen til Taliban har ofte bakgrunn i såkalte ”skyggeadministrasjoner”, alternativer til den lokale regjeringsmakten som arbeider med å dekke de samme primærbehovene som den lokale styresmakten. Som nevnt tidligere brukte Taliban i all hovedsak det urolige Ghowrmach- distriktet, for å rykke inn i Faryab- provinsen. Selv om infiltrasjonen i utgangspunktet tok til i Almar- provinsen, en provins med en sterk pashtunsk folkegruppe, er den pashtunske støtten til opprøret oppsiktsvekkende lav. Giustozzi og Reuter peker på at de afghanske sikkerhetsstyrkenes harde framgang ovenfor pashtunere som hadde samarbeidet med Taliban på 90- tallet, gjorde dem redde for å assosieres med bevegelsen av frykt for represalier (Giustozzi, 2011: 56).

Selv om støtten til Taliban i distrikter som Almar, Qaysar og Dawlatabad er lav, har det allikevel ikke hindret bevegelsen fra å etablere seg i områdene. Det er i utgangspunktet to elementer som gjør det vanskelig å hindre denne utviklingen, geografisk terreng og *human terrain* (Søbstad, 2013 [Intervju]). De aller fleste av distriktene der Taliban har kontroll ligger i det såkalte pashtunske beltet. Terrenget i disse områdene egner seg godt for hurtige forflytninger med lette transportmidler, som moped og motorsykkel. Fraværet av afghanske styrker har ført til at Taliban har hatt full bevegelsesfrihet og kort vei for å operere blant befolkningen (Søbstad, 2012 [Intervju]). Geografien favoriserer små og hurtige troppeforflytninger framfor store krigsstyrker med pansrede kjøretøy. Hovedproblemet til de norsk- afghanske styrkene i konfliktområdene av Faryab, har vært at de har manglet evnen til

å stå i områdene over tid. Dette er et resultat av flere faktorer, men de viktigste har vært politikk, terreng, usikkerhet og manglende personell.

Giustozzi og Reuter tegner et bilde av en organisering ulik den pashtunske opprørsbevegelsen kjent fra før. Den pashtunske motviljen mot åpenlyst å samarbeide med dem, gjorde åpenbart inntrykk på de talibanske opprørerne som kom til provinsen. Mangelen på etnisk støtte førte til at de i all hovedsak rekrutterte ikke- pashtunere, som turkmenere og usbekere (Giustozzi, 2011: 56). Denne utviklingen underbygger forestillingen om at opprøret i Faryab er av ideologisk karakter, da de tradisjonelle etniske motivasjonsfaktorene Taliban benytter seg av ikke gjelder for disse folkegruppene. Rekrutteringen og tilstedeværelsen til Taliban er knyttet til landsbyer i ytterkant av de store befolkningssentrene. Dette er en tradisjonell opprørsstrategi da sikkerhetsstyrkene til de lokale styresmaktene og de internasjonale styrkene har sine operasjonssentraler i byene. Tidlig i 2010 hadde opprøret påvirkning i mesteparten av Faryab og Taliban hadde en relativt sterk tilstedeværelse i Almar, Dawlatabad, Qaysar og Miandan- dalen (Giustozzi, 2011: 57).

Hammers intervjuer med lokalbefolkningen og eldre, i boken *Drømmekrigen*, understøtter funnene til Giustozzi og Reuter. I et intervju med en lokal representant for Junbesh-i-Milli, partiet til den usbekistanske krigsherren Dostum, i Shirin Tagab- distriktet nord for Meymaneh, sa representanten at talibanere kjører fritt rundt med klar beskjed om at lokalbefolkningen ikke skal støtte utlendinger og myndighetene, samtidig som de krever inn skatt (Hammer, 2011: 176). Talibans strategi som involverte hurtige forflytninger rundt om i provinsen gjorde det vanskelig for nordmennene å isolere dem. Samtidig utfører Taliban veikontroller langs hovedveien i provinsen med den hovedhensikt å ”*remind Afghans to support the jihad against the occupiers (by paying tax) and to refuse to collaborate with them*” (Giustozzi, 2011: 57).

Som både Giustozzi og Reuter og Hammer påpeker i sine bidrag, har Talibans strategi hatt en enorm påvirkning på lokalbefolkningens oppfattelse av sikkerhetskapasiteten til de afghanske sikkerhetsstyrkene. Lokalbefolkningen Hammer intervjuet i Shirin Tagab virket å være trette av den stadige krigføringen i distriktet, nordmennenes tilsynelatende manglende evne til å presse Taliban ut av landsbyene og manglende utvikling (Hammer, 2011: 177). Giustozzi og Reuter trekker fram at Taliban tilsynelatende får ferdes fritt i landsbyene rundt hovedveien i provinsen og på denne måten forsterker antallet opprørere ved å rekruttere lokalt i disse områdene (Giustozzi, 2011: 57). Det opprinnelige Taliban- finansierte kriminelle

gjengopprøret i provinsen hadde innen 2010 utviklet seg til en ideologisk basert Taliban-operasjon der opprørere ble rekruttert lokalt både via mobile opprørsstyrker og nyopprettede madrassaer.

Den afghanske pragmatismen er i denne sammenhengen viktig å få en forståelse av. Det er ikke sånn at pashtunere eller afghanere ønsker Taliban ved makten, noe blant annet undersøkelsene fra Faryab viser, men de har gjerne en tendens til å velge sin lojalitet ut fra hvilken side som påfører dem minst negative effekter. Den jevne afghaner ønsker i størst grad å få leve livet sitt og påføres minst mulig negative momenter. Menne trekker fram at *”De har bare en annen måte å løse konflikter på enn vi har her”* (Menne, 2013 [Intervju]), det er en veldig framtreddende pragmatisk holdning som blir særlig tydelig av omgivelsene de befinner seg i. *”Hva er enklest? Og det gjelder både sikkerhet, tvister, mat, drikke, hva som helst (...) Det handler om å holde liv i deg selv og familien (...) Da går du dit det er lettest å søke for det”* (Kjørstad, 2013 [Intervjuet]). Om verdiene som ligger til grunn er basert på menneskerettsprinsipper eller ikke, er underdannet overlevelsessevnen.

De negative intensivene er egenskaper Taliban tar til bruk for å forsøke å påtvinge befolkningen lojalitet og støtte for deres sak, hovedsakelig gjennom vold eller løfter om hevntiltak dersom en landsby støtter Norge og de afghanske sikkerhetsstyrkene. Ett eksempel på dette finner man i afghanistanjournalisten Anders Sømme Hammers bok *Drømmekrigen*, der han i samtaler med innbyggere fra Ghowrmach får vite at Taliban- opprørere beveger seg fritt i landsbyen deres og tvinger befolkningen til å gi dem det de ber om med våpen (Hammer, 2011: 162). Evnen til å skape frykt blant befolkningen gjennom tilsiktet voldsbruk ovenfor sivile gjør at mange afghanere ser det som nødvendig å beskytte seg fra Taliban ved å støtte dem. Når Taliban unnslipper motangrepene fra de norske og afghanske styrkene, for deretter å returnere til landsbyen, mister befolkningen tiltro til sikkerhetspersonellet.

I Almar- distriktet forsøkte enkelte pashtunske eldre aktivt motvirket Taliban, noe som førte til at én av dem ble myrdet i august 2010 (Giustozzi, 2011: 56). Almar- distriktet ligger vest i Faryab, på grensen til urolige Ghowrmach, og er blitt et av distriktene med mest opprørsaktivitet i provinsen. De pashtunske områdene ligger i de mest urolige delene av provinsen og er vanskelige for de norsk- afghanske sikkerhetsstyrkene å kontrollere. Det at sikkerheten og stabilitetene i disse områdene ikke kan sikres, fører igjen til at den sosio- økonomiske utviklingen i landsbyene uteblir. Ettersom lokalbefolkningen ikke kan se at bidragene fra sikkerhetsstyrkene fører til at opprørerne forsvinner, blir det vanskeligere for

dem å reise seg opp mot Taliban. De har vært redde for konsekvensene dette vil få og at deres støtte fra sikkerhetsstyrkene uteblir.

Taliban benytter seg i midlertidig også av positive intensiver for å skape lojalitet i landsbyene. Blant annet tilbyr Taliban sikkerhet i de områdene der de deres motstandere ikke evner å tilføre stabilitet. For mange fattige afghanere virker utvilsomt et liv som Taliban også fristende, da det vil sikre dem livsviktige primærgoder som mat og drikke. Man kan heller ikke skjule det faktum at de norske styrkene og afghanske sikkerhetsstyrker etterlater et langt større fotavtrykk i områdene de opererer enn de langt lettere utrustede Taliban- styrkene. For den jevne afghaner er det ikke nødvendigvis ødeleggende at fire mann på motorsykler ber om husly, informasjon og ernæring for en kveld eller to. Da er det langt mer anstrengende at en kolonne av firehjulstrekkere og panservogner passerer over eiendommen og etterlater tydelige spor av sin tilstedeværelse.

Selv om man vanskelig kan argumentere for at den etniske dimensjonen av Taliban var uvesentlig i Faryab, har den fremstått som mindre viktig enn den ideologiske. Den etniske dimensjonen ble i like stor grad underbygget fra myndighetenes side. Misnøye i de pashtunske områdene er hovedårsaken til at Taliban har fått kontroll, ikke nødvendigvis pashtunsk støtte for Taliban. Søbstad trekker fram at de ikke har klart å isolere Taliban pga at de har vært i områder der pashtunere dominerer, men som både Giustozzi og Reuter, Hammer og han selv trekker fram, er dette både knyttet til det etniske maktspeillet blant styresmaktene og Talibans kapasitet. ”...en av de tinga som provinsguvernør Shaffaq fikk mest kritikk for, det var at han ikke en gang, tok jo nesten ikke ordet *Ghowrmach* i sin munn, nettopp fordi han anså det ikke som en del av Faryab.” (Søbstad, 2013 [Intervju]).

Den ideologiske tilnærmingen til Taliban hadde god effekt i Faryab, spesielt ettersom utviklingen uteble. Den økende opprørsaktiviteten krevde at de norske styrkene måtte svare med kraftigere maktbruk, noe Taliban svarte på ved igjen å øke sin innsats. Hammer påpeker i artikkelen for Aftenposten at Norge stadig måtte ta i bruk stadig flere offensive virkemidler i kampen mot opprørerne, men de hadde ikke ønsket effekt. ”*Soldatene klarte ikke å stoppe opprøret, det eskalerte, og et ukjent antall sivile mennesker ble drept som følge av det*” (Hammer, 2013). Forverringen av situasjonen i Faryab gikk kun til fordel for Taliban, da det var de norsk- afghanske sikkerhetsstyrkene afghanerne i utgangspunktet skulle kunne stole på at ga beskyttelse. Strategien til Taliban i Faryab var i all hovedsak basert på å minimere positive effekter av norsk tilstedeværelse, noe som også ga resultater.

7 Effektiviteten til COIN- doktrinen i Faryab

Prinsippene for utføring av et COIN- oppdrag er ment for å sikre at de involverte i operasjonene har et operasjonelt rammeverk som gir et ønsket resultat. Det er flere årsaker til at dette målet ikke er nådd i Afghanistan og årsaksforholdene kan knyttes til forhold og ulike aktører. Flere mener at den overordnede strategien til NATO og de politiske begrensningene til norske styrker har gjort at nødvendige tiltak har uteblitt og ressurser ikke er tatt i bruk. Blant annet har flere norske politikere kjempet innbitt mot krigen i Afghanistan ettersom de mener intervensjoner i seg selv ikke fører til noen konfliktløsning. Det at Afghanistan i seg selv er et samfunn som ikke egner seg for denne typen intervensjon er et annet element. Grunnlaget for utøvelse av demokrati og liberale rettigheter var rett og slett ikke til stede, da makten ligger for dypt forankret hos de tradisjonelle krigsherrene og er forbundet med dype etniske konfliktskillelinjer.

Talibans ideologiske fundament er forankret i radikal islam og den sentrale ledelsen av Taliban vedkjenner seg selv som en radikal retning av islam. Taliban legitimerer seg ved at de har en historisk og religiøs rett til å styre Afghanistan, som et ledd i en langt mer omfattende sivilisasjonskonflikt mot vestlige verdier. Kulturen innad i bevegelsen og verditradisjonen tillater at de kan spille på alle strenger og benytte seg av alle virkemidler. *”De bruker jo alle de virkemidlene som finnes i verktøykassa og mere til, for de har ingen Rules of Engagement”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Norge har vært begrenset til nødvendige krigførbegrensninger, både gjennom internasjonal krigsrett og doktrinen. Dette er i midlertidig ikke en begrensning for Taliban, da deres ideologi tillater enhver form for maktbruk så lenge det gagnar det overordnede målet. *”Det er vel det som er på en måte oppskriften på et vellykket opprør da, at de evner å utnytte alle de operasjonslinjene eller alle de virkemidlene som finnes”* (Søbstad, 2013 [Intervju]).

Med unntak av befolkningens gunst, som heller ikke ISAF og de afghanske myndighetene har klart å utnytte seg av, favoriserer tilnærmet alle faktorer i Afghanistan Taliban. Både geografien, stammetradisjonen, de etniske konfliktlinjene, demografien, mangel på kommunikasjons- midler, samt lese- og skriveferdigheter, har hemmet ISAF og begunstiget Taliban.

7.1 Legitimitet

I en COIN- konflikt vil man alltid ha ulike synspunkt på hva konflikten består i. Dette er en naturlig fordi ulike aktører har forskjellige behov for å legitimere sitt eget standpunkt, samtidig som de ønsker å frata den andre aktøren troverdighet. I forhold til Afghanistan er det presidentskapet til Hamid Karzai og det folkevalgte lokale provinsmyndighetene etter valgene i 2005 og 2009, som er blitt frontet av NATO som legitime myndigheter. President Karzai og hans myndigheter er legitime i en vestlig forstand ettersom de er valgt gjennom, mer eller mindre, demokratiske valg. Problemet med denne framstillingen er det er i overenstemmelse med NATOs definisjon av legitimitet og ikke nødvendigvis i tråd med afghansk kultur og tradisjon. Ved å dominere de pashtunske lommene i Faryab, satte Taliban effektivt effektene av norske og afghanske sikkerhetsstyrker ut av spill. Aksjoner mot Taliban i disse områdene medførte ikke endringer i levevilkår for lokalbefolkningen. På denne måten fremsto aksjonene til sikkerhetsstyrkene ofte som krigslystne og aggressive, uten noen form for legitim bakenforliggende årsak.

Suhrke viste til at den tradisjonelle afghanske legitimitetsforståelsen er forankret i religion, stammetilhørighet og nasjonalisme. Da Taliban styrtet etterlevningene av den sovjetiske okkupasjonsmakten var de i utgangspunktet legitimert gjennom en pashtunsk stammetilhørighet blandet med nasjonalistiske ønsker om et samlet Afghanistan. I etterkant av maktovertagelsen, i takt med eskaleringen av konflikten mellom Vesten og islam, har bevegelsen basert stadig mer av sin legitimitet på det religiøse aspektet ved at de representerer islam. Det er viktig at man erkjenner at den afghanske befolkningen i tretti år har vært utsatt for kontinuerlig konflikt, noe som betyr at befolkningen generelt begynner å bli ”krigstrett”. En nødvendighet for at det afghanske samfunn skal kunne legge ned våpnene er at de har den nødvendige tryggheten på at deres sikkerhet blir ivaretatt. Legitimitet i afghansk sammenheng må forstås i denne konteksten, ikke i en vestlig forstand.

Fundamentet for utviklingen i Afghanistan er sikkerhetselementet. I et land herjet av krig så lenge, er det naturlig at befolkningen først og fremst ønsker stabilitet. De lokale myndighetene er avhengige av å kunne fremstå som kapable sikkerhetsyttere, både i byene og på periferien. Spørreundersøkelsene i Faryab- survey programmet våren 2012, viste noe som burde være et alarmerende bilde av nøkkelaktørene for sikkerhet i provinsen. Selv om ANP fremdeles regnes som den største aktøren, er tallet nedadgående fra de forrige undersøkelsesrundene. Samtidig sier hele 35 % av de spurte at de selv sto som

sikkerhetsgarantist i sitt lokalmiljø, mens i underkant av 30 % tillegger tradisjonelle maktaktører innenfor religion og stammeledere æren for sikkerheten (Eggereide, 2012: 18).

Dette betyr at selv om antistatlige elementer, som Taliban, ikke tilegnes særlig ære på området, har store sosiale institusjoner betydelig makt i form av å være sikkerhetsgarantist. Den flyktige afghanske politikken er som vist tidligere avhengig av at lokale ledere har tiltro til den sittende styresmakten og dens representanter lokalt i egen provins. Talibans situasjon krever ikke at de selv skal måtte bevise sin egen evne til å tilføre lokalområder sikkerhet, men heller at de kan vise styresmaktenes mangel på kapasitet til å tilføre det. Søbstad trekker fram at han ikke tror Norge har lyktes med å få med seg de tradisjonelle lederne i Faryab, de har fremdeles sine tradisjonelle funksjoner og holdninger. Av mangel på sikkerhetsstyrker har det vært en delvis suksess med ulike former for betalte borgervern finansiert av styresmaktene. Såkalte "Local Security Forces" (LSF' er) har fungert i Faryab, men er også avhengige av at landsbybeboere selv er villige til å sørge for sikkerheten (Menne, 2013 [Intervju]).

De samme etniske motsetningene i Afghanistan som bidro til Talibans maktovertagelse på 90-tallet, hindrer utviklingen mot forhandlinger. Usbekere og tadsjiker i Faryab husker hvordan situasjonen var forrige gang den pashtunske majoriteten satt ved makten i landet, da Taliban presset de nordlige krigsherrene ut av maktposisjonene sine. Talibans politikk i Faryab søker å tone ned de etniske motsetningene og heller sette fokus på en ideologisk nasjonalistisk retorikk for å få en bredere rekrutteringsbase. De bruker samtidig overgrepene mot den pashtunske minoriteten i Faryab for å skaffe seg innflytelse i de pashtunske lommene. Ved å gjøre disse områdene usikre og utilgjengelige for lokale sikkerhetsstyrker, motvirker de effektivt at alternative pashtunske representanter kan få posisjoner ved forhandlingsbordet. I tillegg framstår Taliban som den eneste habile sikkerhetsyteren i områdene.

Sikkerhetssituasjonen i Faryab er avhengig av en institusjonell effektivitet som ikke er til stede. Som Harald Høiback sier når han oversetter et sitat av Clausewitz; "*En stat som overhodet ikke er i stand til å ta vare på seg selv, er det håpløst for andre å forsøke å berge*" (Høiback, 2012: 164). Taliban har destabilisert Faryab og ført til at man har en situasjon der sikkerhetsstyrkene kontrollerer byene, mens lokale krigsherrer og innbyggere selv står ansvarlige for sikkerheten i landsbyene og Taliban kontrollerer mye av området i mellom. Jacob Børresen viser til at den afghanske hæren er preget av ineffektivitet, korrupsjon, desertering og en underrepresentasjon av pashtunere (Børresen, 2012: 187). Disse trekkene

samsvarer ikke med et det effektive sikkerhetsregime, nødvendig for å skape et institusjonelt rammeverk.

I et intervju utført av Rune Thomas Ege og Altaf H. Najafizada publisert i VG 23. februar 2013, der de snakket med en Talibans offisielle talspersoner som kaller seg Qari Yousuf Ahmadi, vises det at Talibans egen beskrivelse av situasjonen i Faryab er ganske lik. På spørsmål om hvordan de lokale sikkerhetsstyrkene klarer seg, svarer Ahmadi at *”De er mye flinkere til å ta imot bestikkelser enn de er til å slåss. På dagtid patruljerer de enkelte områder. På kveldstid tør ikke Karzais styrker forlate basene sine. De er redde oss...”* (Ege, 23. februar 2013). Som Bøe-Hansen trekker fram i sin gjennomgang av Talibans propaganda, er det å undergrave og ydmyke de nasjonale sikkerhetsstyrkene et nøkkelmål (Bøe-Hansen, 2009: 40). Uttalelsene må da ses i sammenheng med denne strategien, men at Taliban gjør sikkerhetssituasjonen i Faryab utfordrende er det en bred enighet om.

Informasjonen som kommer fram i Eges senere artikkel *Antall angrep nesten doblet i «norsk provins»*, publisert på vg.no 9. mai samme år, viser de at afghanske sikkerhetsstyrkene i for stor grad har vært avhengige av deres internasjonale støttespillere. Artikkelen viser til at situasjonen i Faryab har forverret seg kraftig i etterkant av den norske uttrekningen fra provinsen, og utviklingen knyttes til den rollen de internasjonale styrkene hadde. De fem årsakene som nevnes er vakuum etterlat av norske og amerikanske styrker, redusert maktgrunnlag for lokale makthavere og oppblussende gamle konflikter, manglende luftstyrke, dårlig motiverte og utstyrte sikkerhetsstyrker (se delkapittel 7.2), samt at samarbeidet mellom makthaverne skranter (Ege, 9.mai 2013). Dette har ført til at Taliban tar et stadig sterkere grep om provinsen, og de afghanske sikkerhetsstyrkenes egen legitimitet utfordres av interne stridigheter.

Taliban legitimerer seg gjennom å spille på ideologiske strenger. Deres propaganda er preget av en fremstilling der de internasjonale styrkene er okkupanter og de sittende styresmaktene deres nikkedukker. Definisjonen av konflikten er totalt forskjellig og de to partene legitimerer seg ut fra ulike begrunnelser. For Taliban er borgerkrigen nok et ledd i deres snart tretti år lange kamp for å innføre en ren islamsk stat i Afghanistan, der NATO- okkupasjonen og den sittende regjeringen kun representerer et nytt hinder. Taliban har mistet mye støtte blant befolkningen i Afghanistan, en utvikling som startet allerede under deres eget regime, men dette er ikke nødvendigvis tilstrekkelig for å hindre at de vil inngå i det afghanske maktspeillet.

Afghanistan inngår i en bredere regional maktkamp og Taliban har støttespillere i naboland som Pakistan, Turkmenistan, Usbekistan, Irak og Iran.

David Hansens kapittel i *Exit Afghanistan* ser på rollen Pakistan spiller i forhold til Afghanistan. Han trekker fram at Taliban fungerte som strategisk partner for Pakistan fram til 2001 ettersom Nordalliansen ble ansett på som påvirket av Indiske interesser (Hansen, 2012: 144). Selv om Pakistan, etter utilbørlig press fra amerikanerne, etter hvert har ført mange aksjoner for å bekjempe elementer fra Taliban i sitt eget land, så har Quetta Shuraen (ledelsen av Taliban) forblitt urørt (Hansen, 2012: 144). Den regionale konteksten gjør Taliban langt viktigere enn deres situasjon i Afghanistan kunne tilsi. I tillegg til at de representerer et motstykke til Nordalliansen og Karzai, eksisterer det også islamistiske krefter i nabolandene. Nok en gang kan jeg bruke Pakistan som eksempel, da landet i henhold til Hansen ligger i en vedvarende konflikt med islamistiske krefter. Denne konflikten er ikke populær blant den pakistanske befolkningen, da den ofte fremstilles som en krig mot islam (Hansen, 2012: 146).

Den islamistiske tilnærmingen til Taliban er blitt gruppens fremste legitimeringsgrunnlag og inngår sterkt i deres strategi for å legitimere kampen mot ISAF og afghanske myndigheter. Den har et fundament i islam ettersom jihad sanksjonerer opprør mot et urettmessig lederskap (Rashid, 2010: 87), et verdigrunnlag som appellerer til flere konservative religiøse ledere og deler av samfunnet generelt. Talibans strategi innebærer et fokusskifte fra deres egen kapasitet til mangelen på motstanderens kapasitet. Innbyggere i Faryab ønsker fred og stabilitet, noe de norsk-afghanske styrkene ikke har klart å skape. Jeg ser det på samme måte som Bøe-Hansen trekker fram i sin analyse. Det er nok for Taliban å oppnå tilstrekkelig lite motstand mot en islamsk stat, noe som betyr at de ønsker å undergrave legitimiteten til myndighetene i Faryab og de internasjonale styrkene (Bøe-Hansen, 2009: 40).

I Faryab er det i stor grad tradisjonelle metoder Taliban benytter seg av, noe som innebærer å møte befolkningen ansikt til ansikt. De fremstiller seg som den eneste sikkerhetsgarantisten i provinsen, blant annet gjennom selv å benytte seg av vold for å bevise hvor uegnet de afghanske sikkerhetsstyrkene er. De har vist seg dyktige til å fremstille seg selv som langt sterkere enn de syntes å være (Bøe-Hansen, 2009: 41), noe som blant annet skyldes deres mobilitet som fremkommer i den påfølgende analysen av utfordringene ved isolering. Kjørstad påpeker at ”*Styrkene isolert sett er bra, de er ikke store nok sånn som situasjonen er, men de er jo bra*” (Kjørstad, 2013 [Intervju]). Hovedutfordringen for sikkerhetselementet i

Faryab er størrelsen på provinsen. Det var rett og slett ikke nok sikkerhetsstyrker tilgjengelig mens de norske styrkene var i provinsen.

For å understreke mangelen på ressurser i Faryab, vil jeg henvise til eksempelet Kjørstad trakk fram mellom Faryab og Kosovo. ”På høyden, så hadde vel NATO ca. 60 000 soldater i Kosovo, Kosovo er omtrent på størrelse med Faryab. Hvis vi hadde skrapet sammen norske og afghanske styrker i Faryab, så endte vi opp med hvor mye da? Ett par 3000, kanskje.” (Kjørstad, 2013 [Intervju]). Når man i tillegg ser på infrastrukturen i provinsen, så ser man den utfordringen de rundt 2000 opprørerne i nord og nordvest Afghanistan representerer for sikkerhetsstyrkene. Av disse varierer antallet Taliban med base i Faryab i størrelse, men flere opererer med rundt 500. I artikkelen *Hevder det er 600 talibansoldater i Faryab* på VGs nettside 5. oktober 2012, henviser Ege til antallet brigader Noor Mohammad Hamid, øverste sjef for ANA, antar har fast tilhold i Faryab (Ege, 2012).

Et nødvendig premiss for at ISAFs mål om et stabilt og demokratisk Afghanistan uten innflytelse fra Taliban skulle være mulig, er sosial utvikling. Et tydelig bevis på dette er den sosio- økonomiske tilstanden i de områdene der Taliban har oppnådd delvis eller full kontroll. Taliban har fokusert på de pashtunske landsbyene i Faryabs pashtunske belte, der befolkningen ikke har fått tatt del i den generelle utviklingen i provinsen. I tillegg er Talibans strategi basert på kortsiktige løsninger for umiddelbare behov, som mat og vann. Som ledd i et COIN- basert oppdrag, er det nødvendig for norsk- afghanske styrker å fokusere på langsiktige planer, det er det som fungerer i lengden. Langsiktige planer gir i midlertidig ikke alltid effekter umiddelbart, noe som er nettopp det mange av innbyggerne i Faryab ønsker.

”Folk har behov for sikkerhet, og de har behov for mat på bordet i morgen og da er det uinteressant hva som skjer om fem år, hvis du ikke overlever morgendagen” (Søbstad, 2013 [Intervju]). Det å sikre sin egen framtid er nødvendig og det aller viktigste for innbyggere i Faryab, store planer for framtiden imponerer dem ikke. Det spiller liten rolle om det er staten, ISAF, en lokal krigsherre eller Taliban som tilbyr dem dette, så lenge det sørges for at det skjer. ”Det er sikkerhet og mat på bordet i morgen, det tror jeg er de viktigste tingene som de på en måte tilbyr da. Også betaler de jo sikkert litt i skatt for det, men da får de jo det de trenger for å overleve morgendagen. Alternativet er usikkerhet, hvem kommer i morgen?” (Søbstad, 2013 [Intervju]). Afghanere er vant med konflikt og de er vant med å måtte betale skatt til lokale krigsherrer, Taliban eller ikke. Om dette skal til for å sikre at de slipper videre problemer, så er det legitimt nok.

Talibans propaganda tillater dem å være først ute med informasjon. *”For dem er det ikke noe krav til at man er hundre prosent presis, når man har vært i en trefning legger du ut bare det bilde du vil”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Dette fører til at Taliban seirer i informasjonskampen hver gang, det er deres versjon av kampene som først når befolkningen. *”Når vi skal gå ut med historien, så må vi dobbeltsjekke og trippelsjekke, og det må være riktig. For vi driver ikke med propaganda, vi driver med informasjon”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Selv om dette er å anse som nødvendig fra vår side, så medfører det også en uunngåelig treghet i systemet. Denne tregheten er nødvendig for at vi selv skal fremstå som en legitim intervensjonsmakt i landet, løgn og bedrageri fra afghanske myndigheter eller norske styrker, vil straffes hardt både av den afghanske befolkningen og det internasjonale samfunnet. Samtidig kan Taliban ufortrødent fremstille sin side av saken lenge før deres motstandere kan gi svar på tiltale.

Selve innholdet i propagandaen varierer etter hvem de ønsker at skal få det med seg. Her utfører Taliban to ulike strategier, rettet henholdsvis mot det internasjonale samfunnet og afghanske innbyggere. Videoer gjennom tradisjonelle medier som tv og internett er i all hovedsak rettet mot omverden og andre ekstremister. Innholdet i disse videoene er ofte opptak av taler eller samtaler, men også selvmordsbombing og bombeangrep. *”vi har sett at de har kjørt lastebiler inn i gaten på en vei også har eksplodert (...), og så har de kommet for å ta seg inn med noen sånne selvmordsvester og sånn”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Dette er handlinger som passer best fremstilt for verden utenfor Afghanistan og er ikke ment for å gagne deres ståsted hos lokalbefolkningen. *”Det som jeg derimot tror de bruker i større grad i Faryab, det er de religiøse lederne og det som sies, for det er jo et muntlig samfunn dette her”* (Søbstad, 2013 [Intervju]).

Den kommunikasjonen rettet mot lokalbefolkningen i Faryab foregår i all hovedsak gjennom muntlige kanaler, provinsen er ikke basert på informasjonsteknologi. Faryab er et religiøst samfunn og mye av oppfatningen til den jevne afghaner i forhold til Taliban er basert på budskapet til den lokale mullaen. *”De tror mer på mullaen i landsbyen enn de tror på provins- og distriktsguvernøren. Det er bare sånn det er.”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Taliban har som nevnt lagt stor vekt på den ideologiske tilnærmingen i Faryab og de andre nord-provinsene. *”De har vært et samleband, få inn unge folk, få dem gjennom noen sånn madrassa- opplæring og dyrke de mest troende og hardcore inn, og etter hvert la de få opplæring som mullah”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Når disse unge *hardcore* mullaene spres

rundt i byer og landsbyer, forkynner Talibans ønske. Dette er en optimal tilnærming til å danne et nettverk i Afghanistan, da mediene generelt kun når de intellektuelle.

Taliban rekrutterer i utgangspunktet ikke intellektuelle, de rekrutterer lettpåvirkelige unge mennesker som bærer nag. Mullaene brukes som en yndet rekrutteringsinstans, da de har enorm innflytelse på hverdagen til den afghanske befolkningen. *”Og da har vi jo eksempler på at religiøse ledere kommer med antikoalisjons- eller antimyndighetsinformasjon”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Dette foregår ofte i lukkede arenaer, som moskeer, der afghanske og norske sikkerhetsstyrker ikke har den samme kontrollen som for mediene. *”Det er nok grunn til å tro at dette her er personer som ikke bare er religiøse og tror på Allah og Muhammad, de er nok affiliert med Taliban”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Talibans propagandaegenskaper er med andre ord todelt. Hensynsløse handlinger er til for å vise styrke utenfor Afghanistan, internt i Faryab har det i større grad vært spilt på religion og en mykere tilnærming til å motivere lokalbefolkningen gjennom mullaer som taler Talibans sak.

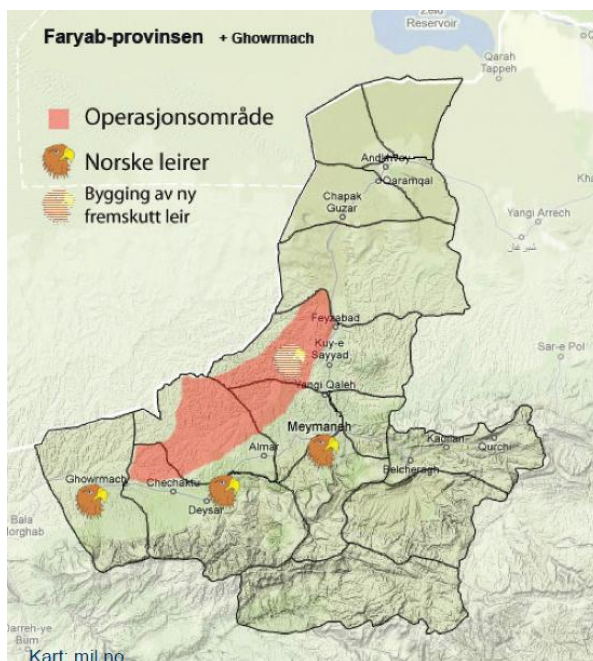
Denne tilnærmingen har hatt en effektiv effekt ettersom innbyggere i Faryab og Afghanistan er dypt religiøse. *”Du har en person som har kred, som folk tror på og når han kommer med et budskap, så tror folk på det. Og så, tror de at dette her er i tråd med religion, for dem er jo ganske religiøst anlagt”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Taliban spiller på den jevne afghaners mangel på utdannelse, lese- og skriveferdigheter og sterke religiøse tilhørighet. På denne måten rekrutterer de ikke bare de virkelig hardbarkede idealistene på sin side, men de skaper utvilsomt også et bånd til ordinære muslimer så lenge de ikke får et mindre radikalt alternativ. Her er det igjen mangelen på sosial utvikling som skaper et rekrutteringsgrunnlag, en sosial utvikling som ikke forekommer pga sikkerhetssituasjonen. I henhold til Kjørstad er et alternativ som kreves (se delkapittel 6.2), et alternativ som ofte ikke er til stede. Ettersom befolkningen i Faryab befinner seg på nederste del av behovspyramiden, så er det et tilstrekkelig legitimitetspremiss at de opplever trygghet, sikkerhet og mat på bordet (Kjørstad, 2013 [Intervju]).

Med utgangspunkt i Maslows behovspyramide, er det uvesentlig i hvilken grad de oppnår anerkjennelse (rettigheter, sosial status) eller langsiktige mål, så lenge ikke de grunnleggende behovene er oppfylt. Denne situasjonen tillater også at Talibans agenter kan spre propaganda og antivistlig kommunikasjon blant befolkningen. Kommunikasjonen skjer i all hovedsak muntlig fra landsby til landsby, og kommer gjerne fra de lokale premissleverandørene. Med

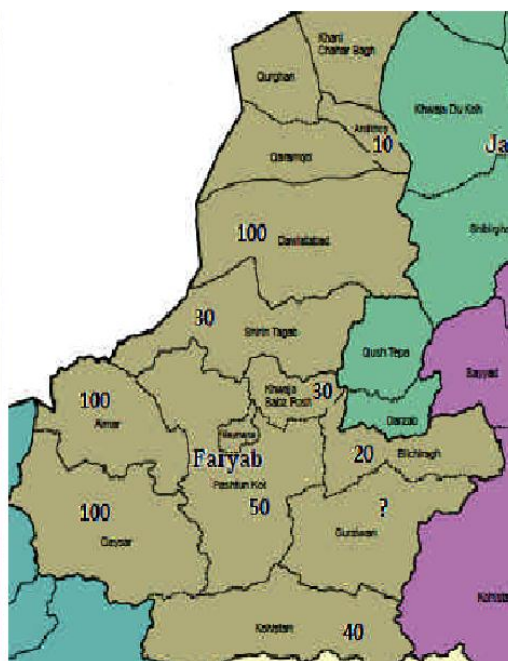
premissleverandører, snakker vi her om religiøse lære og eldre. Ved strategisk trening og utplassering av mullaer i lokalsamfunnene, har Taliban funnet en effektiv måte å nå fram til befolkningen på. De rekrutterer gjerne lettpåvirkelige personer uten alternativer, gir dem mat og penger til å klare seg de neste dagene, samt våpen og ordre. For mange afghanere representerer dette en mulighet de ikke kan avvise, da de mangler et alternativ.

7.2 Isolering

Sikkerhetsstyrkene har ikke lyktes med å isolere opprørerne fra befolkningen. De har verken vært mannsterke nok eller hatt nødvendig politisk støtte til å presse opprørerne i periferien. For å isolere Taliban fra lokalbefolkningen er det nødvendig at sikkerhetsstyrkene kan nå hele provinsen, også de mindre sentrale områdene. Sikkerhetsstyrkene har kun utført kortvarige operasjoner i utkantstrøkene av provinsen. Ett eksempel på dette er operasjon ”Harekate yolo” i Ghowrmach. Hammer trekker fram at opprørerne kort tid etter de harde kampene i 2007, kom tilbake til områdene der de var blitt jaget fra (Hammer, 2011: 137).

Kilde: (Ulriksen, 2011: 5)

Kilde: (Giustozzi, 2011: 57)

Dersom man sammenligner de to kartene ovenfor, hentet fra bidragene til henholdsvis Ståle Ulriksen og Giustozzi og Reuter (v. til h.), ser man at de norske styrkene i utgangspunktet har et operasjonsområde som dekker de distriktene der opprørsaktiviteten er sterkest. Leirene i

både Meymaneh, Ghowrmach og ved Deysar, dekker områder der Taliban- aktiviteten er rapportert inn som spesielt høy. Operasjonsområde til de norske militærstyrkene omfatter i tillegg det urolige Almar og opp til Dawlatabad. Som vist av eksempelet på forrige side er det i midlertidig ikke nok at operasjonsområde dekker disse provinsene dersom angrep på opprørere ikke følges opp med sikring av området. Analysen til Giustozzi og Reuter viser at Taliban gradvis har fått et sterkere fotfeste i provinsen og utvidet sitt operasjonsområde, et bilde som også deles av øvrige kilder.

Talibans manglende begrensninger i forhold til internasjonale lover for krigføring, gjør gruppen fryktinngytende ovenfor afghanere som ikke kan stole på beskyttelse. De små geriljapregede troppene til Taliban beveget seg raskere enn sikkerhetsstyrkene og dekket et område langt større enn deres antall skulle tilsi. Denne strategien krever langt flere ISAF-soldater enn det som er tilgjengelig i Faryab. Som tidligere kontingentsjef Kurt Arne Gimre sier i intervju med Hammer i 2010, kunne ikke norske styrker sikre store områder over lengre tid og mangelen på afghanske politistyrker i de mest urolige områdene var hovedårsaken til dette (Hammer, 2011: 178). I et land med den utfordrende etniske sammensetningen som Afghanistan vil det alltid være områder som ikke tar del i den samme sosio- økonomiske utviklingen som andre.

I forhold til fysisk isolasjon gjør Taliban seg til et vanskelig bytte av tre årsaker; tett interaksjon med lokalbefolkningen, rask forflytningsevne og en spredt lokalisering. Dette gjorde at PRTen i Meymaneh heller valgte å isolere Taliban til det pashtunske beltet og de områdene der de allerede var etablert. *"Mitt oppdrag var å isolere dem til Ghowrmach og nordre Qaysar og Almar, og Pashtun Kot slik at det ikke bredte seg videre (...) vi klarte det i hvertfall høvelig"* (Søbstad, 2013 [Intervju]). En total fysisk isolasjon av Taliban krever lang tid. I tillegg vil det kreve enorme mengder ressurser i form av mannskaper, utstyr, provisjoner og ammunisjon. Et godt eksempel på denne utfordringen er *Russian Hill*, dette er en fremskutt operasjonsbase vest for Meymaneh som har fått navnet sitt etter den vellykkede russiske defensiven mot mujahedin- opprørere under den sovjet- afghanske krigen. Basen ligger i et område som lenge var svært utsatt for opprørsangrep, mye på grunn av dens plassering i Ortepa- dalen midt i det som omtales for *Insurgents highway*.

Søbstad forklarer at tiltaket som ble gjort her var å etablere en kjede av politi- kontrollposter langs strekningen herifra til Meymaneh by, noe som hadde en positiv effekt da disse postene representerte trygge havner for trafikken mellom de to destinasjonene. Her ligger i midlertidig

også problemet, dette vil sannsynligvis kreves overalt for å oppnå kontroll. ”*Det er så store områder at du må ha vanvittige styrker for å kunne kontrollere det der ute i periferien*” (Kjørstad, 2013 [Intervju]). Dette er utfordringen med fysisk isolasjon av Taliban i Faryab, det tar tid og krever enorme ressurser. Som Søbstad sier om Russian hill, ”*Det er jo ikke lange veistubben, og hvis man skulle gjøre sånn i hver eneste dal og hver eneste veistrekning, så kreves det masse tid, masse ressurser og ikke minst mye folk. Og det er jo urealistisk, så man må velge seg noe*” (Søbstad, 2013 [Intervju]). Med dette henviser han til den såkalte ”*Blekkflekk- teorien*”, som PRT’ ene i Afghanistan bygger på. En teori som er brukt i Afghanistan som sier at dersom man plasserer de ulike PRT’ ene på gitte områder, vil de etter hvert knyttes sammen og skape kontroll i områdene mellom seg. ”*Og det er jo fint i teorien, men det fungerer jo ikke like godt i Afghanistan pga etnisitet, geografi og sånn ting. Man har bare lykkes sånn måtelig, tenker jeg*” (Søbstad, 2013 [Intervju]).

En av Talibans viktigste evner var å kunne blende inn blant den sivile befolkningen og gjøre det vanskelig for deres motstandere å skille dem ut. Dette har både en negativ effekt på offensiv og defensiv krigføring. Norske soldater finner det vanskelig å vite om landsbyen de kommer inn i på patrulje er vennlig eller full av opprørsstyrker. Samtidig utgjør det en risiko i form av angrep i områder rundt landsbyer, da en sivil bonde lett kan misforstås som en Taliban- opprører, spesielt ettersom det er kjent blant troppene at Taliban ikke vegrer seg for å bruke sivile som skjold. ”*Det har vært eksempler hvor folk som er merka, altså folk som de veit at vi har tag på i form av bilder og sånt, ikler seg burka for å forsvinne*” (Menne, 2013 [Intervju]). Menne trekker fram at de vet om møter i landsbyer der det med stor sannsynlighet har vært lokale Taliban- agenter med. Dersom agentene oppfatter at sikkerhetsstyrker er i området, så blander de inn blant befolkningen som en bevisst strategi.

Lokalbefolkningen er klar over dette og vet ofte om opprørere i landsbyen, men de bruker ofte også dette for å oppnå andre interesser. ”*Sivile landsbyboere vet at vi reagerer på Taliban (...) de skjærer alle over en kam og kalle alle Taliban, for det reagerer sikkerhetsstyrkene på*” (Menne, 2013 [Intervju]). Det Kjørstad sier her, er at lokalbefolkningen gjerne omtaler alle uromomenter som Taliban. De er like interessert i å bli kvitt lokale kriminelle eller til og med løse opp i naboetvister, som de er av å bekjempe Taliban. Det de ønsker er en følelse av sikkerhet, ”*hvis de sier at det er Taliban her, så kommer det kanskje inn en patrulje og når de er der, så er det hvertfall litt sikkerhet*” (Kjørstad, 2013 [Intervju]). Når Taliban returnerer til

landsbyer der de vet at ISAF og ANSF har vært innom, så ønsker de informasjon fra befolkningen vedrørende hvorfor de var der.

Den afghanske kutymen gjelder ikke kun for ISAF og ANSF, den gjelder også for Taliban. *Pashtunwali*, den afghanske kutymen, omtales gjerne som den afghanske gjestfriheten. ”*Kall det den afghanske Code of Conduct. Kommer det en gjest inn i huset ditt, uansett hvem har er, så skal han tilbys mat, husrom og sånn ting*”, påpeker Menne (Menne, 2013 [Intervju]). Taliban utnytter denne tilgjengeligheten hos lokalbefolkningen, og det påfører sjelden landsbyboerne særlig problemer heller. Det er mer problematisk med skuddvekslinger mellom ANSF og Taliban på jordet utenfor huset, enn en liten gruppe mennesker som spiser litt mat og krever inn litt skatt. ”*Ofte så syntes de nok det er minst problematisk at det bare kjører gjennom en gjeng med Taliban, all den tiden man ikke får bukt med problemet*” (Menne, 2013 [Intervju]).

Den raske forflytningsevnen til Taliban er en kjent geriljautfordring for konvensjonelle styrker, og gjør at Taliban kan forflytte seg raskt mellom landsbyer. Ofte resulterer dette i at de norsk-afghanske styrkene kommer for sent til områder der det er meldt om Taliban-aktivitet eller havner i bakhold på patruljer. Det gir også Taliban sin rekkevidde i provinsen. I april 2010 anslo etterretningen for den afghanske hæren at det eksisterte i overkant av 2000 opprørere totalt i nord og nordøst Afghanistan, fordelt i grupper på i overkant av ti opprørere (Giustozzi, 2011: 8). Denne gruppen har klart å etablere seg i så å si hele Faryab og naboprovinsene. Den etniske motsetningen mellom lokale myndigheter i provinsen og innbyggerne i det pashtunske beltet må ta på seg noe av skylden for denne utviklingen, men kapasiteten til den rundt like store sikkerhetsstyrken betyr også mye.

Institusjonell effektivitet i Faryab, og Afghanistan for øvrig, er først og fremst avhengig av et velfungerende sikkerhetsregime. Talibans ideologiske islamistiske forankring forsvaret bruk av folkerettsstridige handlinger som skaper frykt blant befolkningen og destabiliserer provinsen. Man kommer ikke bort fra at mye av skylden kan spores til manglende evner og motvilje hos de lokale sikkerhetsstyrkene, men dette kan også knyttes til det faktum at de kjemper mot en fiende som er både strategisk overlegne, velutrustet, mer motiverte og kampvillige. Det er ingen som helst grunn til å tvile når Ahmadi sier at de afghanske sikkerhetsstyrkene frykter Taliban. Når alt kommer til alt, var det frykt for Taliban og al-Qaida hos USA, verdens mektigste militærmakt, som gjorde at Afghanistan havnet i denne situasjonen i utgangspunktet. En militær nedkjempelse av opprørsstyrkene i Faryab vil kreve

enorme ressurser og koste mange mennesker livet, en kostnad som sannsynligvis vil koste de lokale sikkerhetsstyrkene mer enn Taliban.

Det at Taliban er mer motivert enn sikkerhetsstyrkene ligger i hvordan de rekrutteres. Giustozzi viste at rekrutteringen i nord i større grad kan knyttes til det ideologiske framfor et etniske. Grunnen til dette var mangelen på en etnisk rekrutteringsbase i regionen, da pashtunere kun er en minoritet i provinsene, noe som har gjort at det har vært rapportert at Taliban blant annet samarbeider med den usbekistanske islamistgruppen IMU. IMU er, i likhet med Taliban, knyttet til terrororganisasjonen al-Qaida og er en gruppe som kjemper i Afghanistan av ideologiske årsaker. Ahmadi fremstilte forholdet mellom Taliban og IMU som *”Det er ingen tette bånd mellom IMU og Taliban. De har sine planer, vi har våre. Men vi støtter hverandre, og er på ingen måte fiender”* (Ege, 23. februar 2013). I forhold til Skaars framstilling av de tre hoveddimensjonene for mobilisering innad i Taliban, er det tilnærmet umulig å påvirke holdningen til individene som er ideologisk motivert (Skaar, 2012: 254).

Etniske motsetninger har vist seg som en av de største utfordringene for stabilitet i Afghanistan. Slik representanten for ANP fremstiller de ideologisk motiverte opprørerne hos Skaar, er det naturlig å anta at en økning innen denne gruppen gjør isoleringen vanskeligere. Under kapittelet *”Intervensjonisme på imperienes gravplass”* i *Exit Afghanistan*, presenterer Helge Lurås det ideologiske fundamentet for Taliban som avstand fra typiske vestlige verdier, et syn de deler med konservative krefter ellers i landet (Lurås, 2012: 174). De typiske vestlige verdiene det her er snakk om, er nettopp kravet for vedvarende bistand til Afghanistans sentralmyndigheter fra NATOs side. Talibans fokusskifte fra en opprinnelig etnisk basert bevegelse til en opprørsbevegelse med et mer ideologisk fundament, vanskeliggjør blant annet muligheten for desertering og lojalitetsskifte over til de nasjonale sikkerhetsstyrkene.

Verdien av lojalitet forsterkes av den ideologiske motivasjonen. De som rekrutteres gjennom madrassaer og av ideologiske årsaker er langt vanskeligere å bringe over på motsatt side. Det kommer fram av et intervju med en internasjonal representant i Kabul om situasjonen i Faryab at *”Every village has four or five madrassa students with links to the Taleban”* (Giustozzi, 2011: 57). En økende andel av opprørere med ideologiske årsaker til å delta på Talibans side av konflikten betyr en forsterkning av oppslutningen rundt Taliban, som Skaar påpeker i forrige avsnitt. På den andre siden motiveres afghanske sikkerhetsstyrker generelt av økonomiske og sosiale verdier, der særlig de økonomiske motivene er langt lettere å

manipulere. Allerede er det eksempler på at afghansk politi mottar bestillinger for å se en annen vei når Taliban utfører overgrep ovenfor befolkningen eller ønsker å passere veisperringer.

Det eksisterer ingen helhetlig etnisk, ideologisk eller nasjonalistisk motivasjonsfaktor innad i de afghanske sikkerhetsstyrkene. De rekrutteres ofte lokalt og motivasjonen er ofte begrenset til årsaker som gjelder til et gitt tidspunkt, for mange er det rett og slett kun en jobb, en jobb som ofte er dårlig betalt. Deres interesser styres derfor ofte av lokale hensyn og i hvilken grad de får nok igjen for å være ansatt i ANA og ANP. Kjørstad trekker frem denne mangelen på motivasjon når han sier at *”i en periode nå, så har myndighetene noe å tilby. Når da ISAF forsvinner og denne balansen forskyves noe, så er det kanskje flere som fristes til å droppe ut fra hæren og gå over til Taliban”* (Menne, 2013 [Intervju]). Den manglende motivasjonen og profesjonaliteten innad i de afghanske sikkerhetsstyrkene har allerede hatt effekter i Faryab, og denne utviklingen har foreløpig kun forverret seg etter at Norge trakk seg ut.

Taliban har generelt sett mistet mye av støtten blant befolkningen i Faryab, det er svært få som foretrekker Talibans styre framfor et annet. Denne oppfatningen bestrides i midlertidig når det kommer til hovedfaktoren i afghansk sikkerhetspolitikk, et effektivt og betryggende sikkerhetsapparat. En effekt den norsk- afghanske sikkerhetsstyrken foreløpig ikke har klart å tilby. Afghansk pragmatisme bygger på tanken om at jo mindre stress, dess mer *gain*. Befolkningen vil til enhver tid følge den gruppen som gir de minst problemer og i størst grad lar dem leve livet som vanlig. Dette betyr at lojaliteten til befolkningen kan endre seg i takt med i hvilken grad de føler at henholdsvis sikkerhetsstyrkene og Taliban lar de være mest i fred. Samtidig representerer madrassaene og de religiøse lederne et problem for afghanske myndigheter.

Den ideologiske tilnærmingen til Taliban gir de ekstern støtte fra ekstreme aktører i nabolandene og ekstremister over hele verden. Talibans ”harde kjerne” er basert på en radikal islamistisk ideologi, de vil nok ikke vinnes over på den andre siden. Denne ideologiske tilnærmingen setter til side viktige menneskerettslige verdier som fremkommer av krigens folkerett. Selvmordsbombere, veibomber, angrep på sivile og bruk av sivile skjold, er alle virkemidler som bekreftes brukt av Taliban. Dette foretas gjerne av en gruppe som ledes av Talibans undersjefer i et område. Disse gruppene består i henhold til Søbstad gjerne av 10 til 30 personer, som gjerne blør for saken. *”Hvis det er ti personer, så er det kanskje ti som er*

sånn hardcore, men så knytter de til seg sånne weekend warriors, som jeg kaller det”
(Søbstad, 2013 [Intervju]).

Dette er de samme personene som går under nivå 3 i Thruelsens analyse og nivåene 2 og 3 hos Skaar (se delkapittel 4.1). De man kan få over på myndighetenes side, men som Søbstad påpeker; *”da må du ha et alternativ til mopeden, kalasjnikoven og de hundre dollarene, eller hva nå de får i måneden”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Tiltak som Afghan Peace and Reconciliation program, et program som ble satt i gang av afghanerne og det internasjonale samfunnet som tilbyr opprørere penger til lokalsamfunnet og landsbyen de kommer fra mot at de legger ned våpnene (Søbstad, 2013 [Intervju]). Tiltakene fungerer sannsynligvis ikke like godt ovenfor de rekruttert av sikkerhetsmessige hensyn eller langt mindre, ideologiske motiver. Virkemidler som skaper usikkerhet og ustabilitet brukes gjerne av Taliban, først og fremst av mangel på andre virkemidler, men også pga den enorme effekten det gir. *”Summen av både positive og negative insitamenter, det er vel det som gjør at folk heller over til rødt parti istedenfor blått”* (Søbstad, 2013 [Intervju]).

Taliban bruker negative insentiver ovenfor befolkningen for å påtvinge lojalitet, samtidig som de tilfører positive effekter i form av sikkerhet og dekker goder på dag- til- dag basis. *”Jeg tror det er litt forhastet å tro at alt som skjer av sånn opprørsvirksomhet i en landsby er primært basert på vold”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Ovenfor lokalbefolkningen ønsker gjerne Taliban, naturlig nok, å skape lojalitet blant befolkningen framfor å kue dem. De prøver i all hovedsak først og fremst en myk tilnærming, forsøker å vinne befolkningen over på sin side ved å tilby positive insentiver. Dersom dette ikke fungerer har de i midlertidig ingen problemer med å gå hardere til verks, ofte i form av trusler om sanksjoner eller hevnaksjoner ovenfor de som støtter myndighetene. Når det kommer til deres aksjoner mot norsk-afghanske er det derimot ingenting som er mer demoraliserende for motstanderen enn bruk av virkemidler som ikke følger stridsreglene.

Ved å være først ute med sin egen informasjon til lokalbefolkningen, samtidig som de er raskt ute med å publisere sine aksjoner på nett for verdenssamfunnet, kan de komme unna med ekstreme handlinger. Det er svært utfordrende for de norsk- afghanske styrkene å bekjempe Taliban militært ettersom de må være svært forsiktig så man ikke går utover sine stridsreglement. Taliban har på sin side utført en lang rekke attentater, selvmordsaksjoner og bombing mot sikkerhetsstyrkene, politiske talsmenn og lokalbefolkningen. Syv av ni norske soldater drept i Afghanistan omkom som følge av improviserte veibomber, alle disse syv døde

i Faryab og Ghowrmach. Dette er en strategi som ikke kun medfører positive effekter for Taliban, da disse virkemidlene ofte også går utover befolkningen, både tilsiktet og utilsiktet.

”Det så vi jo i Almar, etter at Taliban hadde vært på raid og tatt livet av noen sånne samfunnsstøttere i landsbyen og sånn, da snudde befolkningen seg i mot og gjorde opprør mot Taliban” (Søbstad, 2013 [Intervju]).

Et element i denne settingen er at i midlertidig at *”av en eller annen mystisk årsak, lokalbefolkningen vet veldig mye om hva som foregår”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Dette innebærer at selv om Taliban ikke aktivt forteller lokalbefolkningen at de f. eks legger ut veibomber, så går det på ryktebasis i området. *”Det er flere sikkerhetsstyrker som går på IEDer enn det er lokale, sånn som jeg oppfatter det. Når lokale kjører på, så er det i større grad uflaks sånn som jeg ser det”* (Søbstad, 2013 [Intervju]). Det gagnar ikke Taliban at sivile skades i deres aksjoner, men de klarer også oppsiktsvekkende ofte å vri hendelser til deres fordel. Dette gjør de blant annet gjennom sine propagandakanaler, der de er raskere ute enn ISAF, og ofte fremstiller det som en nødvendig handling i henhold til deres ideologiske rett.

På kort sikt har denne typen aksjoner negative effekter for Taliban, den sivile befolkningen er ikke interessert i å havne i kryssilden mellom de to stridende partene. På lengre sikt fører det i midlertidig også med seg positive effekter for Taliban, da både befolkningen og de afghanske sikkerhetsstyrkene frykter Talibans manglende respekt for sivile menneskeliv. Evnen til å demoralisere fienden, er et strategisk fortrinn. Bruken av IEDer, attentater av politiske motstandere og terroranslag, er noen av virkemidlene Taliban har benyttet seg av i Faryab. For å bevare legitimitet blant befolkningen har de i midlertidig også rammer for bruken av denne formen for virkemidler, da de ikke er tjent med å gå løs på sivile uten videre. *”Nå ser vi vel kanskje en trend mot at de i mye større grad, nesten utelukkende, driver targeting mot afghanske sikkerhetsstyrker”* (Menne, 2013 [Intervju]).

Dette kan knyttes tilbake til lojalitetsaspektet, da sikkerhetsstyrkene ofte ikke har noen videre motivasjon enn økonomiske intensiver. Afghanske sikkerhetsstyrker har med tiden blitt forholdsvis godt trent, men de er ikke velutrustet. De har blant annet ikke pansrede kjøretøy til å beskytte seg mot miner, granater og IEDer. *”Det er ikke noen tvil om at bruken av IEDer har vært veldig begrensende for både ISAF og ANSF, ANSF i stor grad med upansrede kjøretøy”* (Menne, 2013 [Intervju]). I tillegg til bruken av ikke- konvensjonelle virkemidler, har også det ideologiske aspektet en påvirkningskraft på moralen til afghanerne. Det er

vanskelig å kjempe mot verdier og tradisjoner, som din egen lokale premissleverandør står for. Det eksisterer svært få mottiltak ovenfor religiøs rekruttering og mobilisering.

Isolering av Taliban har vist seg å være vanskelig av flere årsaker, men utfordringene har vært knyttet til alle de uavhengige variablene. Manglende ressurser og kapasitet blant sikkerhetsstyrkene, har vært nøkkelfordelen for Taliban. Det eksisterer ikke på langt nær nok ANSF- styrker til å holde Taliban ute av provinsen, det er så vidt antallet er nok til å holde kontrollen over byene. Selv når man tar de norske styrkene med i betraktningen, så hadde man ikke på langt nær nok mannskaper til å isolere opprøret fra lokalbefolkningen. Selv om antallet hadde økt, ville man på en annen side fremdeles stått ovenfor et mobilitetsproblem. Det geografiske terrenget i Faryab favoriserer opprørsgrupper med lett forflytningsevne, ikke store hærstyrker. Dette har gitt Taliban en stor grad av bevegelsesfrihet, særlig på landsbyene ute i periferien.

Den pragmatiske tilnærmingen til lokalbefolkningen har vedvart etter at de norske styrkene trakk seg ut. Når general Noor Mohammed Hamid blir spurt om lokalbefolkningen støtter hæren eller opprørerne i intervjuet til Kristin Solberg, etter at de norske styrkene forlot Faryab, svarer han at ”*de støtter oss når vi er der, Taliban når de er der*” (Solberg, 2013). Den etniske konfliktlinjen i provinsen har også ført til at Taliban i enkelte områder foretrekkes framfor en fremmed sikkerhetsstyrke, noe som har gitt dem flere fristeder. Taliban høster også en høyere grad av lojalitet blant kjerne- medlemmene av organisasjonen enn sine motstandere i den afghanske hæren. De har sterkere intensiver, kraftigere demoraliserende virkemidler og bruker religion som motivasjonsfaktor.

8 Konklusjoner

Når norske styrker nå har forlatt Faryab, er det tydelig at deres tilstedeværelse ikke har gitt de resultatene ambisjonene tilsa. Det har vært en positiv utvikling i forhold til kapasiteten og størrelsen på de afghanske sikkerhetsstyrkene, og til dels den sosiale utviklingen i større befolkningssentre. På den andre siden har de norsk- afghanske styrkene derimot ikke klart å sørge for at de overordnede målene er blitt møtt. I en COIN- operasjon må man balansere mellom å støtte oppunder vertsnasjonen og befolkningen, og opprørsbekjempelse.

Hovedformålet med denne strategien er å gjøre vertsnasjonen i stand til og selv kunne ta kontroll etter at intervensjonsstyrkene trekker seg ut. Eges artikkel *Antall angrep nesten doblet i «norsk provins»* 9. mai 2013, tegner et tydelig bilde av at de afghanske sikkerhetsstyrkene ikke evner å oppnå dette målet.

Artikkelen viser til at antallet voldshandlinger eksploderte, antall opprørsangrep har økt kraftig og områdene Taliban kontrollerer har blitt større (Ege, 9.mai 2013) etter at Norge trakk seg ut av Faryab. Samtidig er dette en utvikling som startet allerede mens de norske styrkene var til stede. Det skarpe sivil- militære skillet førte til manglende sikkerhet for utviklingsarbeid og begrenset militærets muligheter til å utføre hearts and minds kampanjer for å vinne befolkningens tillit. Særlig har det gått utover de pashtunske områdene utenfor de sikkerhetsstyrkenes kontroll, som har hatt en betraktelig mindre positiv utvikling enn i byene. Dette har Taliban benyttet seg av når de internasjonale styrkene trakk seg ut og de fyller nå vakuumet som har oppstått etter uttrekningen (Ege, 9. mai 2013). Det er tegn på at operasjons- omgivelsene for de norske styrkene ikke har vært godt nok redegjort for.

Taliban søker å fremstille sikkerhetsstyrkene som inkapable. Ved å ha fokusert på områder som allerede opplevde betraktelig lidelse i form av mangel på sosio- økonomisk utvikling, etnisk diskriminering og usikkerhet, har Taliban forsikret seg om at enkelte deler av Faryab har forblitt for farlige til at sikkerhetsstyrkene tar risikoen på å rykke inn. Talibans mobilitetsevne gjør det altfor ressurskrevende for norsk-afghanske sikkerhetsstyrker å kontrollere områder som i utgangspunktet er ustabile. Taliban går inn i usikre områder, undertrykker og manipulerer befolkningen, for så å trekke seg ut når sikkerhetsstyrkene ankommer. De påfølgende kampene førte svært sjelden til at Taliban forsvinner fra området, da de som regel vender tilbake når sikkerhetsstyrkene har trukket seg ut.

Når sikkerhetsstyrkene har utført operasjoner, har Taliban blendet inn blant befolkningen for å forhindre at den teknologiske fordelene til ISAFs langdistansevåpen og vanskeliggjøre identifisering av opprørerne. Denne fysiske tilstedeværelsen og bevegelsesfriheten, har gitt Taliban nødvendig handlingsrom til å bestemme hvor, når og hvordan de skal angripe ANSF og ISAF. De afghanske sikkerhetsstyrkene slet med å gi beskyttelse til lokalbefolkningen mens de norske styrkene var i provinsen, og utviklingen har forverret seg etter de trakk seg ut. Taliban har vært flinkere på å møte samfunnsmessige afghanske forhold og utnytte sine komparative fortrinn. Den ideologiske tilnærmingen til norske myndigheter har gått i Talibans favør og tilført Taliban konservative religiøse rekrutter. Det har vært for mye fokus på å gi afghanere det Norge ønsker, framfor det Faryab trenger.

Norske myndighetene virker å ha vært mer opptatt av å forsvare sin militære tilstedeværelse, framfor å fokusere på hva de måtte gjøre. I tillegg har deres tilnærming til konflikten har vært preget av urealistiske mål og den afghanske samfunnsstrukturen har ikke gagnet COIN-doktrinens virkemidler. Talibans strategiske tilnærming har på sin side hatt suksess. Man kan med høy grad av sikkerhet si at provinsmyndighetene har en høyere grad av legitimitet enn Taliban blant majoriteten av befolkningen. Legitimiteten har i midlertidig vist seg skjør, da den henger sammen med sosio- økonomisk utvikling og sikkerhet. Mangelen på utvikling og sikkerhet i periferien har vært en utslagsgivende faktor for Talibans økende aktivitet. Det Taliban har tilført opprøret og vanskeliggjort gjennomføringen av COIN- operasjonen, er et ideologisk fundament som har påvirket alle aspektene ved konflikten. I tillegg har Taliban fokusert på kortvarige ytelser, heller enn langvarige lovnader.

De har samlet ulike etniske grupper mot et felles mål. Ved hjelp av ideologisk rekruttering har de lyktes med å rekruttere langs et bredt demografisk spekter. Deres innflytelse hos premissleverandørene i provinsen har økt i takt med en stadig mer radikal holdning ovenfor vestlig innflytelse. Mangelen på alternativer for de mer tradisjonelle og konservative muslimene må ta mye av skylden for denne utviklingen. Dette er en av de viktigste premissleverandørene for den svært religiøse befolkningen i Faryab, og en viktig del av Talibans propagandanettverk. Den norske tilstedeværelsen har forsterket allerede underliggende uromomenter. Den nødvendige tregheten i norsk informasjonsflyt pga. krav til korrekt og valid informasjon, har ofte tapt mot Talibans desentraliserte propagandamaskineri som ofte mangler både validitet og gyldighet, men når fram til mottagerne desto raskere.

Talibans strategi har vært å ta i bruk alle virkemidler tilgjengelig. De har spilt på positive initiativer der de kan, men ikke stått tilbake for å benytte seg av vold der det er nødvendig. Etnisk tilhørighet har spilt inn i enkelte av de pashtunske lommene, men den ideologiske tilnærmingen har dominert strategien i Faryab. Selv om befolkningen i Faryab hovedsakelig anerkjenner afghanske myndigheter som legitime, er deres pragmatiske holdning preget av at dette ofte nedprioriteres i forhold til fravær av konflikt. Fraværet av resultater i forhold til bekjempelse og isolering av Taliban, har gjort de politiske målene uoppnåelige. I forhold til lojalitet er de afghanske sikkerhetsstyrkene hovedsakelig begrenset til økonomiske insentiver. Så lenge de betales bedre ved å arbeide for myndighetene, så er de en effektiv styrke. Taliban har en vesentlig fordel i at deres mest sentrale medlemmer motiveres av ideologi framfor økonomi, og den islamistiske forankringen til Taliban har vært nyttig både i forhold til rekruttering og mobilisering. Den afghanske pragmatismen gir i utgangspunktet ikke rom til lojalitet for en sak som ikke medfører personlig vinning, men for mange sterkt troende afghanere betyr livet etter døden minst like mye som livet i seg selv.

Det er flere årsaker til at den strategien om å skape et demokratisk afghansk samfunn har slått feil, men en av hovedårsakene er at strategien bygget på feilaktige antagelser om Talibans gjenstridighet og den afghanske klientell- patron kulturen. I forhold til ressursene tilgjengelig i Faryab, kan man argumentere for at man har oppnådd det man realistisk kunne forvente i forhold til rammene for operasjonen. De norske styrkene har utført sine oppgaver godt i forhold til deres tilgang på ressurser og politiske føringer, men Taliban er for øyeblikket, og vil etter all sannsynlighet forbli, en maktfaktor i Faryab. COIN- strategien feilet i Faryab fordi operasjonsomgivelsene gagnet Talibans både geografisk og demografisk. Et godt grunnlag for gjennomføringen av operasjonen var i utgangspunktet ikke til stede, Taliban har opparbeidet seg lojalitet hos viktige afghanske institusjoner og personer, og de har vært dyktigere på å utnytte sine komparative fortrinn enn sikkerhetsstyrkene.

Tiden etter den norske uttrekningen har uansett vist at tidspunktet for å overlate det fulle ansvaret over til de afghanske sikkerhetsstyrkene, var for tidlig. Eges artikkel *Ville Norge skulle bli i Afghanistan*, publisert 13.5.2013 på vg.no, viser at det var den sentrale ledelsen i ISAF som bestemte tidspunktet. Både norske myndigheter, forsvarsledelsen og den tyske regionkommandoen var overrasket og misfornøyd med beslutningen, men hovedårsaken var at ISAF skulle kunne fokusere på færre områder og mente afghanerne var i stand til å ta ansvaret selv (Ege, 13.5.2013). Den foreløpige utviklingen i Faryab taler for det motsatte.

Litteraturliste

AJP-9 (2003): *NATO CIVIL-MILITARY CO-OPERATION (CIMIC) DOCTRINE*, North Atlantic Treaty Organization, NATO Standardisation Agency (NSA), s. 1-1, 2-1 og 3-1.

AJP-3.4.4 (2011): *Allied Joint Doctrine for Counterinsurgency (COIN – AJP-3.4.4)*, North Atlantic Treaty Organization, NATO Standardisation Agency (NSA), s. 3-20 – 3-27.

Ali, Obaid (2012): *Insurgents and Factions: Waves of insecurity rising in Faryab*, nettsiden til Afghanistan Analysts Network, publisert 21.9.2012.

<http://aan-afghanistan.com/index.asp?id=3006>

[Lesedato 1.2.2013]

Bauck, Petter (2012): ”Etter 10 år forstår vi like lite!”, kap. 19 i Gjert Lage Dynedal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 234 – 236.

Bryman, Allan (2004): *Social Research Methods*, kap 3: ”The Nature of Quantitative Research”, kap 15: ”Interviewing in Qualitative Research”, Oxford University Press, s. 71 og s. 273 – 321.

Bøe-Hansen, Ola (2009): *Kampen om den mest uimotståelige historien*, Masteravhandling. Oslo: Forsvarets Stabsskole, s. 34 – 37 og 40 – 41.

Børresen, Jacob (2012): ”Feil diagnose, feil medisin, nødvendig nederlag”, kap. 14 i Gjert Lage Dyndal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 187 – 191.

Dyndal, Gjert Lage (2012): ”Strategiutvikling i Afghanistan”, kap. 2 i Gjert Lage Dyndal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 82 – 84.

Ege, Rune Thomas (2013): *Antall angrep nesten doblet i «norsk provins»*, nettsiden til VG, publisert 9.5.2013

<http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=10116471>

Lesedato [10.5.2013]

Ege, Rune Thomas (2013): *Forsvarsministeren i stort VG-intervju: - Situasjonen i Faryab er svært bekymringsfull*, nettsiden til VG, publisert 11.5.2013

<http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=10103217>

Lesedato [12.5.2013]

Ege, Rune Thomas (2012): *Hevder det er 600 talibansoldater i Faryab*, nettsiden til VG, publisert 5.10.2012

<<http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=10054307>>

[Lesedato 10.5.2013]

Ege, Rune Thomas og Altaf H. Najafizada (2013): *Taliban-talsmann til VG: - Feiret da nordmennene dro*, nettsiden til VG, publisert 23.2.2013

<<http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=10107646>>

[Lesedato 23.2.2013]

Ege, Rune Thomas (2013): *Ville Norge skulle bli i Afghanistan*, nettsiden til VG, publisert 13.5.2013

<<http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=10103298>>

[Lesedato 13.5.2013]

Eggereide, Bård og Andreas Barstad (2012): *Faryab Survey – wave 5*, FFI/Rapport – 2010/01447, Kjeller: Forsvarets Forskningsinstitut, s. 11 – 30.

Flatemo, Trond Martin (2008): *Norsk konseptutvikling i Provincial Reconstruction Team Meymahne*, Masteravhandling, Oslo: Forsvarets Stabsskole, s. 9, 23 – 33 og 39 – 42.

FM 3-24 (2009): *Counterinsurgency Operations*, Joint Chiefs of Staff, USA, s. xiv – xvi og s. III-10 – III-13.

Forsvarsdepartementet (2012): *Kronologisk utvikling av det norske styrkebidraget i Afghanistan*, nettsiden til Forsvarsdepartementet.

<<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/tema/utenlandsoperasjoner/kronologisk-utvikling-av-det-norske-bidr.html?id=632365>>

[Lesedato 20.11.2012]

Gates, Scott (2002): *Recruitment and Allegiance: The Microfoundations of Rebellion*, International Peace Research Institute (PRIO), Oslo, Michigan: Michigan State University, s. 13 – 18.

Giustozzi, Antonio og Christoph Reuter (2011): *The Insurgents of the Afghan North – The rise of the Taleban, the self-abandonment of the Afghan government and the effects of ISAF's 'capture-and-kill campaign'*, AAN Thematic Report 04/2011, Afghanistan Analysts Network, s. 1 – 17, 20 – 22 og 56 – 58.

Hammer, Anders Sømme (2013): *Den norske fiaskoen i Faryab*, nettsiden til Aftenposten, Publisert 8.5.2013.

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Den-norske-fiaskoen-i-Faryab-7196707.html#.UYor8rV_CSo>

[Lesedato 8.5.2013]

Hammer, Anders Sømme (2011): *Drømmekrigen – Hjerter og sinn i Afghanistan og Norge*, 2. opplag, Oslo: Aschehoug, s. 137 – 139, 162 – 164, 176 – 188.

Hansen, David (2012): ”Ingen løsning uten Pakistan!” kap. 9 i Gjert Lage Dynedal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 144 – 146.

Haugland, Martin Falch (2011): ”Sivilt-militært samarbeid i Afghanistan – En komparativ studie av norske og ISAFs føringer”, artikkel i Ingeborg Mongstad-Kvammens (red.). *Ondskapens akse*, tidsskrift for Pacem, nr. 14:1, Feltprestekorpset, s. 35 – 40.

Heier, Tormod (2010): ”Stabiliseringsoppdrag i Afghanistan: En militær gjøkunge”, kap. 3 i Tore Nyhamar (red.). *Utfordringer og strategi i freds- og stabiliseringsoperasjoner*, Oslo: Abstrakt Forlag, s. 82 – 83.

Hoffman, Bruce (2006): *Inside terrorism*, New York: Columbia University Press, s. 90 – 96.

Huntington, Samuel P. (1993): ”The Clash of Civilizations”, i *Foreign Affairs*, vol. 72 nr. 3, ABI/INFORM Global, Council on Foreign Relations, s. 22.

Høiback, Harald (2012): ”Hva ville Clausewitz ha sagt? ”, kap. 11 i Gjert Lage Dynedal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 161 – 164.

Kjølberg, Anders (2010): ”Ambisjoner og illusjoner i stabiliseringsoperasjoner”, kap. 3 i Tore Nyhamar (red.). *Utfordringer og strategi i freds- og stabiliseringsoperasjoner*, Oslo: Abstrakt Forlag, s. 63 – 65 og 78.

Kjølberg, Anders (2003): *Når religion blir truet: Årsaker til og konsekvenser av islamistiske gruppers sikkerhetisering av religion*, FFI/Rapport-2003/00330, Kjeller: Forsvarets forskningsinstitutt, s. 7 – 12.

Kjørstad, Ola (2013): *Intervju med forfatter*, 15.april.

Knutsen, Torbjørn L. (2012): ”Opptakten: Afghanistan mellom orden og anarki”, kap. 1 i Gjert Lage Dynedal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 23 – 31 og 45 – 53..

Lindley-French, Julian (2007): *The North Atlantic Treaty Organization: The Enduring Alliance*, Routledge, s. 8-9.

- Lund, Thorleif (2002): *Innføring i forskningsmetodologi*, kap. 3, Oslo: Unipub, s.93-107.
- Lurås, Helge (2012): ”Intervensjonisme på imperienes gravplass” kap. 12 i Gjert Lage Dynedal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 172 – 175.
- Mahnken, Thomas G. (2010): ”Strategic Theory”, kap. 3 I John Baylis (red.) *Strategy in the Contemporary World*, 3.utgave, New York: Oxford University Press, s. 69 og 77 – 78.
- Marthinussen, Elin, Frode Rutledal, Bård Eggereide og Alf Christian Hennum (2010): *Faryab Survey – wave 1*, FFI/Rapport – 2010/02511, Kjeller: Forsvarets Forskningsinstitutt, s. 10 – 17.
- Matlary, Janne Haaland (2009): *Political Dynamics of Asymmetrical Warfare - The Case of ISAF*, rapport for forsvarsdepartementet, Oslo: Forsvarsdepartementet, s. 11.
- Menne, Torgeir (2013): *Intervju med forfatter*, 15.april.
- Metz, Steven (2007): *Rethinking Insurgency*, Strategic Studies Institute (SSI), s. 6, 12 – 15 og 39.
- NATO (2005): *What is Article 5?*, nettsiden til North Atlantic Treaty Organization, sist oppdatert 18.02.2005.
<<http://www.nato.int/terrorism/five.htm>>
[Lesedato 13.12.2012]
- Nilsen, Amund Aune (2010): *Visste om risikoen i Ghowrmach- distriktet*, nettsiden til NRK, publisert 3.5.2010.
<http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7107413>
[Lesedato 3.4.2013]
- Rashid, Ahmed (2010): *Taliban: The Power of Militant Islam in Afghanistan and Beyond*, revidert utgave, New York: I. B. Tauris & Co Ltd, s. 2, 82 – 87 og 217 – 246.
- Ravndal, Jacob Aasland (2009): *Counterinsurgency – when theory meets reality*, FFI/Rapport-2009/01346, Kjeller: Forsvarets forskningsinstitutt, s. 10 – 11.
- Skaar, Steinar (2012): ”Kan sistemann slukke lyset? ”, kap. 21 i Gjert Lage Dynedal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 253 – 256.

Solberg, Kristin (2013): *Hæren klarer ikke holde Taliban unna*, nettsiden til Aftenposten, publisert 11.5.2013.

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Haren-klarere-ikke-holde-Taliban-unna-7199140.html#.UY9dKbV_CSo>

[Lesedato 12.5.2013]

Stenersen, Anne (2010): *The Taliban insurgency in Afghanistan – organization, leadership and worldview*, FFI/Rapport- 2010/00359, Kjeller: Forsvarets Forskningsinstitutt, s. 3, 10 – 16, 24 og 47 – 66.

Stoltenberg, Jens (2010): *Tale til de norske styrkene i Afghanistan på 17. mai*, nettsiden til Arbeiderpartiet, publisert 17.5.2010

<<http://arbeiderpartiet.no/Om-AP/Historien/Taler/Jens-Stoltenberg/Tale-til-de-norske-styrkene-i-Afghanistan-paa-17.-mai>>

[Lesedato 22.4.2013]

Strand, Arne (2010): *Drawing the lines: the Norwegian debate on civil-military relations in Afghanistan*, NOREF Policy Brief nr. 8, Oslo: Norsk ressurscenter for fredsbygging (NOREF), s. 2.

Suhrke, Astri (2012): ”Når mer er mindre”, kap. 7 i Gjert Lage Dynedal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 120 – 125.

Søbstad, Odd Andreas (2013): *Intervju med forfatter*, 18.mars.

Thruelsen, Peter Dahl (2010): *Fighting an insurgency without unity*, Doktoravhandling. København: University of Copenhagen, Faculty of Social Sciences, s. 98 og 99.

Toje, Asle (2012): ”Fortellingens makt. Narrativer i Afghanistan- operasjonen”, kap. 6 i Gjert Lage Dynedal og Torbjørn Knutsens (red.). *Exit Afghanistan*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 110 – 112.

UD (2009): *Strategi for helhetlig norsk sivil og militær innsats i Faryab-provinsen i Afghanistan*, Oslo: Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet, s. 2 - og 6.

Ulriksen, Ståle (2010): *Afghanistan: Faryab – maktforhold, konflikter og skiftende allianser*, 8.utg av artikkelserien Hvor hender det?, Ivar Windheim (red.) 8.11.2010, NUPI, Oslo: Norges Utenrikspolitisk institutt, s. 2 – 5.

Utvik, Bjørn Olav (2011): *Islamismen*, Oslo: Unipub, s. 21 – 29, 57 – 59 og 148.

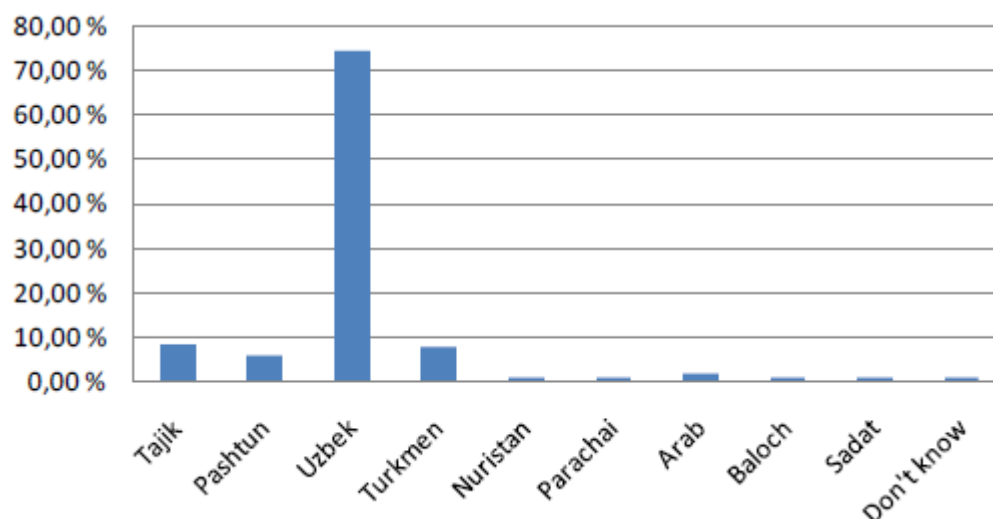
Wenneberg, Rune (2011): *NATOs nye Counterinsurgency doktrine. Kan den etterleves av norske styrker?* Institut for militære operasjoner, København: Forsvarsakademiet, s. 13 – 17.

Wigen, Einar (2009): *Islamic Jihad Union: al-Qaida's Key to the Turkic World?*, FFI/Rapport- 2009/00687, Kjeller: Forsvarets Forskningsinstitut, s. 17.

Østerud, Øyvind (2004): *Okkupasjon for demokrati? Krigsmål og fredsutsikter i Irak og Afghanistan*, FFI/Rapport- 2004/03541, Kjeller: Forsvarets Forskningsinstitut, s. 12 – 13.

Vedlegg

Vedlegg 1: Den etniske fordelingen i Faryab- provinsen.

Kilde: Marthinussen, Elin m. fl. (2010): *Faryab Survey – wave 1*, 11.

66 % Usbekistanere

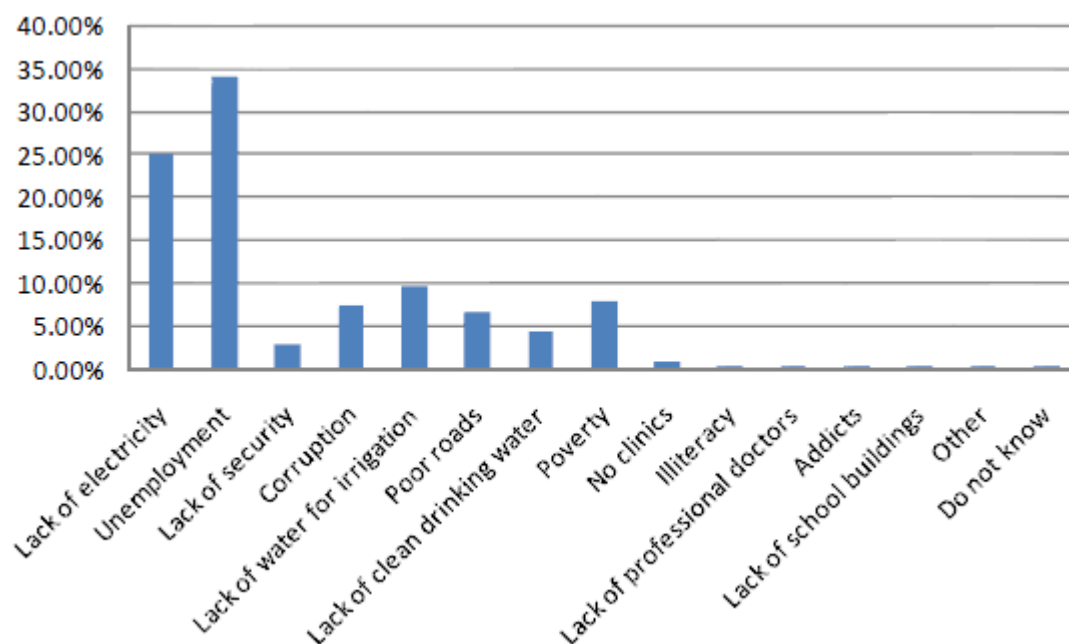
13 % Turkmenere

16 % Tadsjiker

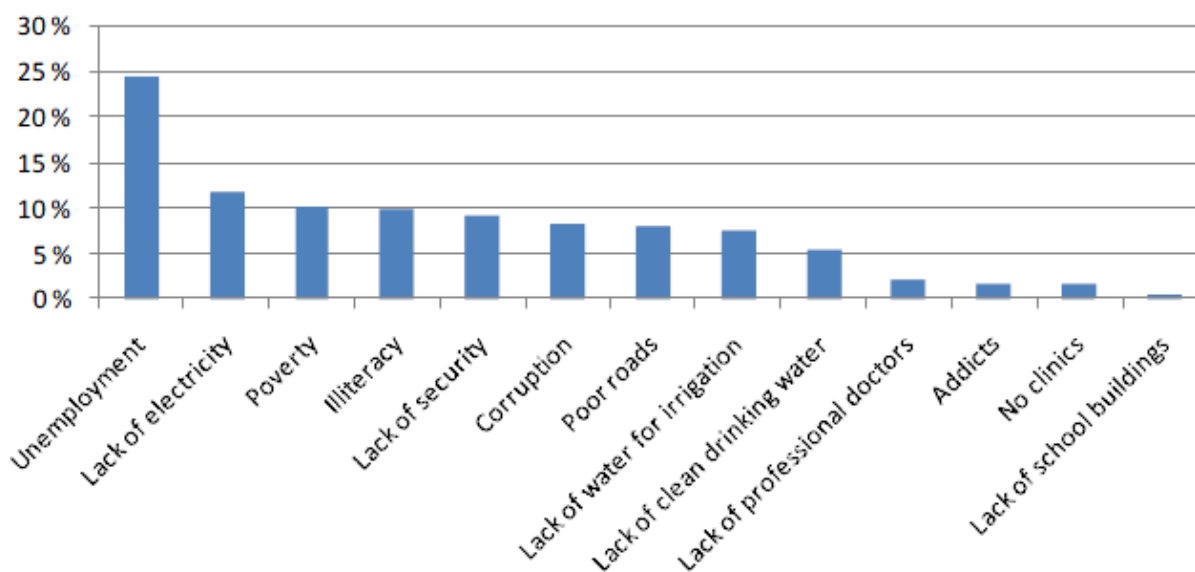
4 % Pashtunere

Kilde: Eggereide, Bård og Andreas Barstad (2012): *Faryab Survey – wave 5*, s. 11.

Vedlegg 2: Hovedproblemer i lokalområdene i Faryab- provinsen.

Kilde: Marthinussen, Elin, m. fl. (2010): *Faryab Survey – wave 1*, s. 17.

Kilde: Eggereide, Bård og Andreas Barstad (2012): *Faryab Survey – wave 5*, s. 23.

Vedlegg 3: Mal for intervju spørsmål

1. *Hvordan merket de tjenestegjorde i Faryab vendepunktet for sikkerhetssituasjonen i 2008?*
2. *Hva har vært den norske tilnærmingen til ISAFs COIN- strategi? Hvordan har de norske styrkene brukt COIN- doktrinen i sitt arbeid i Faryab?*
3. *Hvilke viktige sosiale institusjoner virker i størst grad å være knyttet til Taliban?*
4. *Lokale religiøse lederskikkelser har tradisjonelt hatt en svært sterk innflytelse i provinsperiferien, er denne innflytelsen vesentlig svekket i dag?*
5. *Hvordan vil du si at den etniske fragmenteringen i Faryab, med i hovedsak usbekiske lokalmyndigheter, påvirker legitimiteten?*
6. *Hvordan påvirker Talibans strategisk målrettede angrep mot sikkerhetsstyrker, politiske figurer og lokalbefolkningen, befolkningens forestilling om sikkerhetskapasiteten til de lokale sikkerhetsstyrkene?*
7. *Talibans propagandamaskineri er en viktig del av deres legitimasjonsprosess og rekrutteringsgrunnkapasitet. Hvordan merker man dette i praksis?*
8. *Hva er avgjørende faktorer for en afghansk landsby når det kommer til hvor de har sin lojalitet, myndighetene eller Taliban?*
9. *I hvilken klarer ANSF å opprettholde allianser, samarbeidspartnerskap med lokale krigsherrer?*
10. *Taliban bruker usikkerhet og utrygghet som virkemidler for å skape frykt i befolkningen. Hvordan behandles de som ikke støtter Taliban?*
11. *Er det tilfeller der Taliban har frontet seg selv om sikkerhetsgarantist med en viss grad av suksess, eller kan man si at Taliban utelukkende baserer seg på å skape usikkerhet rundt styresmaktens evne?*
12. *Hvorfor var vår militære tilstedeværelse hovedsakelig begrenset til byene?*
13. *Har det vært framgang i arbeidet med å redusere Talibans innflytelse i de pashtunske lommene?*
14. *Hvor ofte patruljerte norske og afghanske styrker i periferiområder der det ble rapportert om opprørsaktivitet? Hvor lenge ble de typisk værende igjen i etterkant av en trefning med opprørere?*
15. *Hvordan reagerte befolkningen på offensive aksjoner fra ISAF og afghanske myndigheters sin side? Ble det utvist frykt ovenfor følgende av deres tilstedeværelse i området?*
16. *Hvilke positive og negative insentiver har Taliban benyttet seg av for å skape lojalitet i Faryab?*